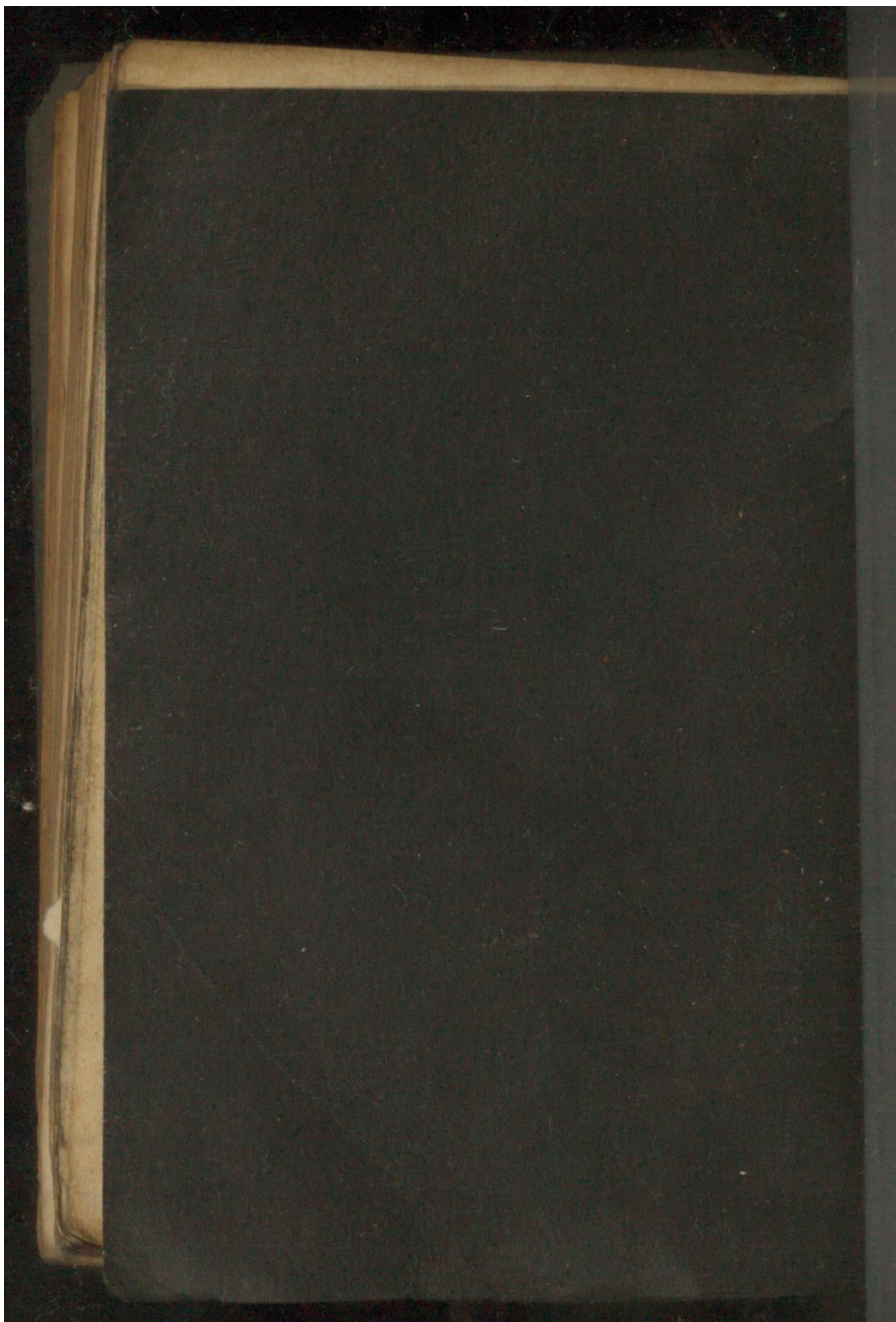

39 **Brassavola, Anton. Musa.** Examen omnium electuariorum pulverum, et confectionum, catharcticorum. Lugduni, Theob. Paga, 1549. 12mo. 253 pp. Swd. Frs. 25.—

Rare treatise in form of a dialogue dealing with confections, electuaries &c. containing many recipes for these mixtures.

Sl. stained copy.

ANTONII MVSAE BRASSA-VOLI MEDICI FERRARIEN-SIS,

EXAMEN OMNIVM

electuariorum puluerum, & confectionum, catharcticorum:

Ad ornatiss. atque excellentissimum Ludouicum Panizam Mantuanum.

Lugd. Apud Theob. Paga. 1549.

AD EXCELLENTISS. LVDOVICVM PANIZAM

ANTO. MVSA BRASSAVOLVS.

MMENSA virtus tua, & literatura non vulgaris, eruditioq́; illa, qua nemini es nostra hac ætate secũdus, & animi tui morũ integritas, ac prudentia, qua in summis rebus gerẽdis maximè polles: & arcta illa, & indissolubili nodo contracta amicitia, cõmouerunt nos excellentissimè Paniza, & non mediocriter excitarunt, vt nostros hos labores, quales quales sint, nomini tuo, immortalitate digno, dedicaremus: nõ vt illi ex his aliquid famigerabilitatis sit accessu-

rum, ſed potius vt amoris erga te noſtri, quem vti præceptorem ſemper coluimus, & vti patrem venerati ſumus, teſtimonium afferant. En igitur exiguum munuſculum: quod excellentiam tuam hilari fronte ſuſcepturum non dubitamus.

Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

*

Examen omnium Medicamentorum euacuantium, quæ non sunt in forma pilularum: quorum vsus est apud pharmacopolas.

SENEX. BRASSAVOLVS.

SENEX.

VIS nam uulgariũ tumultus, ridẽtiumq́; ac ueluti plaudẽtium strepitus ille est, quẽ piscatorium forũ uersus intueor? BRAS.

Sellularij sunt, ac pueri, qui contendunt, ut Ioannem Paulum Manfronum uideãt: nam hodie illi sunt immutaturi carcerẽ. SE. Nondum est ille uir improbus capite mulctatus? BRAS. Tu solus ergo egregium illud, & penè incredibile Illustrißimi Ducis nostri facinus ignoras? SE. Quodnam facinus? BRAS. Quodnam? Illustrißimum Ducem Manfronum uita donasse. SE. Venetijs eram, cùm hac misericordia usus est Princeps, & cum hac summa pietate. O rarißimum Principẽ, atq; diuinum, qui tam temerarium uirũ, tãq; facinorosum à morte liberauit. Quis alius Princeps tali pietate usus esset? BRAS. Nullus, ut arbitror: præsertim cũ liceret (si merita perpendamus) Illustrißimum Ducem tam impium uirum ubique locorũ uita priuare. neq; defuissent, qui id ultrò summa cum diligẽtia efficere curassent, modò Illustrißimus Dux uel

ſolo nutu ſibi gratũ eſſe indicaſſet. SE. Nónne fuit Venetijs ferrea pila ex pyro uolo emiſſa percuſſus? BRAS. Fuit prorſus, ut fertur. SE. Arbitrabar hoc Principis iuſſu effectũ eſſe. BRAS. Imò tibi iureiurãdo affirmo, idẽ ea de re præſciuiſſe Principẽ, quod tu ipſe ſciebas: qui (ut arbitror) neq; unquã excogitaueras: at fuit Sigiſmũdus Malatesta, Soiani Dominus, ob antiquas quaſdã inimicitias, & mihi ignotos dolos, quos temerarius hic in ipſum machinatus erat: at Miſericors DEVS, qui omnẽ hominẽ ſaluũ fieri cupit, ne anima hæc deperdita penitus periret, ferreã pilam in talẽ corporis partẽ direxit, ut reſcipiſcere quidem poſſet, ſed non perire. Nempè lento gradu DEI ira procedit, ſemperq; improbis anſam pœnitendi præbet. SE. Si uera ſunt, quæ de Manfrono audiui, duci non poſſum, ut ullo pacto ſaluum fieri poſſe exco-

gitem. BRAS. Tamē nullus est tam im-probus, tamq́; scelestus uir, qui resipiscens, à DEO pietatis fonte ueniam recipere nō poßit. Et hoc Misericors ipse nobis ultrò spopondit: nā & latroni tot scelerum generibus onusto, ueniā ex corde petenti, ueniam conceßit. SE. Audiuistine facinorosa gesta, quæ uir hic scelestus perpetratus est? BRAS. Et domi processum (ut iureconsulti uocant) habeo, præsertim illorū facinorum, quæ ad Illustrißimum Ducem nostrū punienda spectarent. SE. Rem pergratam mihi facies, si ordine quodam hæc referas: quippè tunc aberam, cùm hæc Ferrariæ tractabātur: & per hominum ora paßim uulgabantur: BRAS. Hoc lubentißimè efficiā. Tu uerò aures dicendis erigito. Vir hic facinorosus cōiuratione illa nefanda, qua in Illustrißimum Ducem nostrū conspirauerat, ut illū captiuū duceret, ac trucida-

ret, nō contentus, omnes etiā Ferrarienſes, quibus occurrebat, interficere conabatur: & in Illuſtrißimū Ducē contumelioſis uerbis ſemper utebatur: quem Illuſtrißimus Dux à Venetis petijt, ut ſecundum eius demerita puniret. At Veneti Illuſtrißimo Duci illū præbere renuerūt. Tamen poſt aliquot menſes Manfronum omni urbe, oppido, & loco Venetæ ditioni ſubiecto, priuauerūt. Ipſe uerò maleſactorū conſcius, multas regiones peragratus eſt, timēs ne dirè obtruncaretur, ut merebatur: neq; illi ignotū erat, & Regum, & Ducū longas eſſe manus, Britāniam appulit: deinde in Italiam redijt: & Florentiā profectus eſt inquietus ille animus, & ſuorum malorum conſcius: at Illuſtrißimus Dux exploratores habebat, qui illum ſequerentur, ac obſeruarēt: & qui ſexcenties illū trucidare potuiſſent: ſed Illuſtrißimus Dux iuſſerat, ne uel ca-

pillus capitis illi abſcinderetur, quoniam cupiebat illũ habere uiuentẽ ſub ſua poteſtate captiuũ. Denique in oppidũ uenit, Piurum nomine, in Parmenſi agro, quod à nobili Rodulpho Gonzaga Manfroni ſororio poßidetur. Illuſtrißimus Dux ſtrenuißimos milites illuc miſit, qui oppidũ uallarẽt, ne aufugere poſſet. Interim uerò à Placẽtiæ Duce ueniã impetrauit, ut illũ ſubditiõe ſua capere poſſet. Qui, ut annuit, ab eiſdem militibus captus, & colligatus, Ferrariã ductus eſt. SE. Quid dicebat miſer hic uir, dum duceretur? BRAS. Rothlãdi uerſus ex Arioſto, modò ſummiſſa uoce, modò altiori canebat, ſimulq; negabat, ſe in Ducẽ conſpiraſſe: imò ſperabat Illuſtrißimũ Ducẽ magnã pecuniarũ copiã ſibi traditurũ, ut ad imminẽs Germanicũ bellũ proficiſceretur. SE. O quã impudentißimi uiri temeritatẽ. Illis ſimilis eſt, qui debẽt, & petũt. Vi-

decor uidere in hoc uiro fatuitatẽ quãdã, malignitati cõmistam. Quis enim ignoraret, se capite mulctandũ, qui talia perpetratus esset, qualia Mãfronus? Postea canebat? BRAS. Die 27. Mẽsis Iulij, 1546. captiuus Ferrariã ductus est. SE. Id iam noui: & nescio, an tãto uirorũ, ac mulierũ spectaculo Paulo III. Pont. Maximo uniuersus occurrisset populus, quanto Manfrono occurrit: omnesq; gestire uidebãtur. BRAS. Sed fuisset magis tetrũ spectaculũ, nisi benignus Dux sua præuidẽtia, ac prouidẽtia occurrisset. SE. Quid egit optimus ille rerũ præuisor? BRAS. Aderat puerorũ frequentia cepis, cucurbitis, ac ouis putridis, pomisq; marcidis referta, quæ illũ salutasset, ut salutari solẽt farinæ pistores supra publicũ tympanũ. SE. Vidi profectò sportas quasdã pomis plenas, q̃ à nõnullis gerebãtur pueris, aderãtq; immista saxa. BRAS. An nescis

ita fieri cõsuetũ post cepas, poma, cucurbitas, & oua, ad lutum deueniunt: & deniq; ad saxa? S E. Illũ igitur interemissent. B R A S. Et uiuũ deglutiuissent, ac sepelliuissent. S E. Quid excogitatus est Illustrißimus Dux, ut deperditũ hunc uirum à puerorũ furore, & totius populi liberaret? B R A S. Multos misit ex strenuissimis militibus suis, qui illũ circundarẽt, & in castrum usq; ducerent: nam pueri, ne hos prius impetrent, quàm Manfronum, institutum suũ dimisere: quippè fieri non poterat, quin ex his militibus, qui circunstabant, multi lapidarentur. S E. Historiam prosequaris, & huius improbi uiri gesta. B R A S. Tibi (nisi molestũ sit) Manfroni examen ad uerbum referã. quod mihi impertitus est eximius iureconsultus Dominus Lãfrancus à Gypso. S E. Quid mihi gratius esse poterit? B R A S. Cũ in castrũ uetus deductus fuit,

illum Prætor examini statim subiecit, interrogauitq́;: An 1545. in mense Martij, scitè, dolosè, & excogitatè: ex certo animo, & scientia perpetrandi, & penitus cõmittendi delictũ consequẽs, quod erat aduersus propriã uitam, & propria loca Illustrißimi Herculis Ducis Ferrariæ IIII. Nempè, cùm esset in uilla nũcupata Frata, in Rhodigino territorio, in proprio palatio, in quo habitabat, à cacodæmone irritatus, ac percitus, & à peruersa sui natura commotus, concionem habuit, consiliumq; geßit in primis cũ Philippo Turbido Bondeniẽsi, eius milite, qui alias Castronus cognominabatur, & cum Petro Francisco de Bertoletis Hostiẽsi, eius signifero, in hebdomada Palmarũ in Ferrariensem agrũ descendere, in locũ nuncupatũ Belreguardum: ad quẽ Illustrißimus Dux similibus diebus deuenire solet, ut quieto animo, atq; pacato à quotidia-

nis curis semotus, sacris intersit. Statuerat uerò hic scelestißimus uir, multis uallatus militibus, locũ illũ adoriri, ac grassari, Illustrißimumq; Ducẽ captiuũ reddere, illiq; pro redemptione imponere, ut quingẽta aureorũ millia persolueret: & illũ cogere, ut uel Carpũ, uel Herberiã sibi traderet. Hocq; scelus tali ordine dispo suerat: In primis statuerat milites cẽtum cõgregare, & unicuiq; scutũ unũ pro illius modici tẽporis stipẽdio præbere. Nã dies illi palmarũ imminebant, hisq; militibus Phœbũ Perusinũ Centurionẽ esse decreuerat, & præter hos milites quosdã numerabat, quos arbitrabatur se receptu rũ à Frãcisco Capite Vaccæ. Sperabatq; se recepturũ à Carolo, Gazoli Domino, eius sororio, equites quinquaginta (de qua tamen re nihil sciebat Carolus) imposuitq; prædicto Philippo Turbido, ut treis naues instructas haberet, quibus ute

retur cũ Padũ tranare opus eſſet. Statue=
rat deniq; ſi pecuniã ſupradictã cõſequi
nõ poſſet, & alterum ex prædictis oppi=
dis, Illuſtrißimũ Ducẽ in Treſentæ con=
ualles ducere, & illũ trucidare. SE. O ſce
leſtißimũ uirorũ omniũ. Erat ergo uirũ
tã benignũ, tã iuſtũ, tã deniq; ſanctũ tru=
cidaturus? At DEVS optimus ferre non
potuit, ut tã probus uir à deperdito furci
fero trucidaretur. BRAS. Me proſequi
ſinito. SE. Nõ potui nõ excandeſcere, tã
ſæuum facinus audiẽs. Nũc proſequaris.
BRAS. Vt autẽ ſceleris cõplices excitaret
ad ſcelus, illis ſpopondit (Illuſtrißimo
Duce capto) dono præbere quicquid in
illo palatio auri, argẽti, & rerũ, ac ſupel
lectiliũ precioſarũ cõtinebatur. SE. Illi
ſimilis erat, qui priuſquã urſum caperet,
eius pellẽ uẽdiderat. Mihi uidetur eſſe ual
de difficile Illuſtrißimũ Principẽ cũ tam
paucis militibus capere poſſe, cũ illũ ſem

per multò plures comitētur, qui ſtrenuiſſimi ſunt, & non gregarij: & cùm facilè ſit rusticorum multitudinem breui conuocare. BRAS. En & ipſe uides rei difficultatem, quia ſtrenuiſsimi uiri Illuſtriſſimum Ducē ſemper comitantur, & non triuiales: quorum unus plus poteſt, ac ſapit, quàm decem ex illis tumultuarijs, ac gregarijs. At prauo conſilio peius adiecit: nam Ferrariam quendam miſit, Seuā, uel Mancinum nuncupatū, qui pila plūbea ex pyrouolo emiſſa Illuſtriſsimum Ducem confoderet, atq; necaret, cùm ueſperi per urbem exercendi corpus gratia equitat. Iuſſerat uerò cum excellentiſsimus Dux è regione illius tranſiret, & iā terga daret, pilam ex pyrouolo emitteret, & illum confoderet. SE. O nephādiſsimum omnium, qui tam integræ fidei uirū, & tam probū abſq; ulla cauſa necari uoluerit. BRAS. Adde, & illū, qui

pau

paucis ante diebus ad baptiſmatis undam eius filiã eleuauerat, & eius cõpater euaſerat: & qui tam blandè illũ tractabat, ad prandiũq;, & cœnã inuitabat, cùm negotiorum, aut otij cauſa Ferrariã ueniebat, potius debuiſſet, & iure tenebatur Illuſtrißimũ Ducẽ defendere, quàm offendere. Sed peßimæ, ac ingratißimæ naturæ illos potius ſemper inſectantur, qui illis proſunt, quàm qui obſunt. SE. Nõ erat ſatis una mors huic improbo graſſatori, ſed centũ indigebat mortibus. En quomodo Ferrarienſes res ſucceßiſſent, cũ adhuc adoleſcens ſit Illuſtrißimi Ducis noſtri primogenitus. BRAS. Benignus DEVS ſua benignitate huius urbis incolumitati inſontem Ducẽ, uirumq; probæ, ac raræ fidei nobis ſeruauit incolumem. SE. Proſequaris, obſecro, dira, ac nephãda huius temerarij facinora. BRAS. En 1541. Simon hîc periurus in menſe Iulij

hæc perpetratus est, Illustrißimus Dux charitatis zelo cõmotus, & ut scandala, ac uirorũ neces euitarentur (nã scelestus hic suis bonis nõ cõtentus, bona etiã comitum de Rouerellis occupabat, & diripiebat) misit Ioãnẽ Baptistã Bonleũ ad Mãfronum cũ literis ex illustrißimo Duce, quæ illi indicebant omnia Bonleo esse credenda: Bonleus uerò Illustrißimi Ducis nomine illi suadere cœpit, ex cordeq; hortari, ut cũ Rouerellis pacem ineat, potissimum cũ sint cõsobrini, & illis eorũ bona restituat. SE. Ob quã rẽ ita illũ orauit Princeps? BRAS. Quoniam & ipse à nobilibus quibusdã Ferrariẽsibus efflagitatus erat, quibus Rouerelli sunt affines benignáq;, ac ad probè agendũ Illustrißimi Ducis natura, & in aliorũ cõmoda propensa, fecit, ut ad Manfronum literas mitteret. SE. Quid egit Bonleus? BRAS. Nihil penitus, nã ut audiuit uir scelestus, & tetrum, ac nephariũ facinus excogita-

uit: his enim acceptis literis, quas ab Illu=
strißimo Duce receperat, Venetias pro=
fectus est, & ad Decemuiratus Magistra
tum accesßit, quibus has illustrißimi Du=
cis legendas præbuit literas: in quibus ni=
hil aliud scriptum erat, quàm quòd Bon=
leo omnia crederet. Tunc impius hic, &
scelestus, & plusquam facinorosus uir,
his Magnificis uiris, qui Decemuiratum
gerũt, retulit, Illustrißimũ Ducẽ illũ ora
tum misisse, ut res oẽs Rouerellorũ, quas
occupabat, ipsis redderet: & ad hoc agẽ
dũ, illũ magnificis hortabatur argumẽtis.
Cõmẽtabatur uerò, Illustrißimũ Ducem
Rouerellis uti uelle, qñ opus erit, ad Ro=
diginũ oppidũ recuperandũ, & reliquã
ditionẽ Estensem. SE. O sceleratißimũ ui
rorũ omniũ. BRAS. Sed audias quid fece=
rit hic, alter Diuũ despector Mezentius:
Cũ de hac re à Magnificis Decemuiratus
uiris inquireretur (nihil DEI gladium

extimescẽs) solẽniter iureiurãdo affirma uit, illa omnia uera esse: de quibus tamen mentiebatur: simulq́; testes duxit Leonar dum Raimundũ, & Ioannẽ de Rezegna no, qui iureiurando idem affirmarũt. En quàm dolosè, ac perfidè sceleratus hîc DEI cõtemptor, fraudẽ hanc impiã ma= chinatus est. SE. Ob quẽ finẽ scelestißi- mus hic huius generis dolos excogitauit? BRAS. Vt bella inter Sereniß mũ Senatũ Venetum, & Illustrißimũ Ducẽ nostrũ excitaret (nam ex his bellis arbitrabatur hic, cacodæmone peior, in magnũ uirum apud Venetos euasurũ) chymeras quasdã mens illa deperdita nullius prorsus mo= menti machinabatur, quæ malignitatẽ suã palàm detegerent. SE. Miror Decemui= ratus Magistratũ uirũ hunc periurũ, & qui illum in re tam magni momẽti decepe rit, non puniuisse. BRAS. Fortè puni= uissent, nisi DEVS statuisset illũ sub custo

diam Illuſtrißimi Ducis noſtri ducturũ, ut in his, quos diligit, mira, & inenarrabilia agat: nam niſi res ita ſucceßiſſent, non potuiſſet Illuſtrißimus Dux maximum illud uirtutis ſpecimen, & exẽplar oſtendere: cũ ſceleſtum hunc uirũ, qui ſexcẽtis mortibus dignus erat, uita donauit, ita enim DEVS plerunq; in ſeruis ſuis, quos diligit, agit. SE. Hiſtoriam obſecro proſequaris. ERAS. De hoc facinore ſatis. Sed 1545. in mẽſe Ianuarij, tot ſceleribus nondum ſatur, quod perpetratus erat, ut ſuis prauis cogitationibus aliud adderet ſuper aliud pondus, cùm Patauij eſſet in cœnobio fratrũ Minorũ, ex ordine diui Franciſci, cui titulus eſt Sanctus Antonius, conſilium iniuit, ac ſtatuit ſimul cum Ioanne Maria Milanato eius expẽditore, fratricidium cõmittendi, ad quod nephanda ſequebantur homicidia. Nempè ſtatuerat Angelã Manfronam, eius ſororẽ, &

Rainaldum Cominũ ſororium uenenare. imò his duobus nõ cõtentus, excogitauerat Illuſtriſsimi Ducis filios, & nobiles multos Ferrarienſes eodẽ ueneno necare: nam Diui Antonij feſtũ imminebat, quo die Illuſtriſsimi Ducis filij cum ipſa Angela Manfrona prãſuri erãt, & ſimul nobiles multi Ferrarienſes. SE. Quomodo poterat hic ſceleſtus tot nobiles uiros uenenare? BRAS. Hoc modo, prædicto Ioãni Mariæ labellum præbuit ſuperbis piris, ſaccaro conditis, plenũ in quorũ medio ſublimatũ argentũ, & arſenicũ condita erant. Quippe, ut ad prauè agendum ſemper pronus fuit, ita tam appoſitè hæc pira concinauit, ut nemo dolũ diſcernere poſſet. Florẽ unicuiq; piro abſtulerat, & foramen prædicto ueneno impleuerat, deinceps florẽ ſuo loco tam aptè infixerat, ut præuidere difficillimum eſſet. Tũc Ioãni Mariæ impoſuit, ut labellum hoc ad ſo

rorē, ac ſororium ſub nomine uxoris Domini Iacôbi Comini, eiuſdē Rainaldi Comini patrui, mitteret: nā à filio domini Iacôbi ſcriptæ erant literæ ad Rainaldum, quas ab eo petierat Manfronus, ad auram captandā pro Alexādro Zago. Ipſe uerò hiſce apertis literis duos uerſus alijs caracteribus ſubſcribi iuſsit, quibus indicabatur pira hæc ad Angelam, & Rainaldum ab uxore Domini Iacôbi mitti. Et ut prauè agentes plerunq; cacodæmon adiuuare conſueuit, ſucceſsit partim, ut optabat nepharius, ac ſceleſtiſsimus uir. Nā labellū in ſororis, ac ſororij manum peruenit. SE. Cur ſororē, ac ſororiū uenenare cupiebat inſolens hæc beſtia? BRAS. Indignū putabat ſororē ſuā accepiſſe in uirum Rainaldū Cominum, SE. Non eſt æqualis Cominorū proſapia Manfronæ? BRA. A nobis in præſentiarū nō eſt faciēda de proſapijs cōparatio: nam Mãfrona

domus ſemper honore digna fuit, niſi hic ſceleſtus illã commaculaſſet. At qui nam potuit commaculare, cũ à nutrice ex bæ=rophotrophio ueri Ioannis Pauli loco eductus eſſet, atq; educatus? Neq; ſpernenda eſt Cominorum familia, in qua ſemper honeſtiſsimos uiros noui. SE. Ob quam cauſam tot nobiles interficere uolebat, inter quos fortè & amicos habere poterat: & ob quid Illuſtriſsimi Ducis filios? BRAS. Nobiles nullo penitus prætextu necabat, ſed eius facinoroſa natura in malum ſemper prona, haud prauè agere nõ poterat: dulces uerò Illuſtriſsimi Ducis natos ſub hoc prætextu, qui Illuſtriſsimus Dux (ut dicebat) rem uenerеam cum Angela habuerat, uolebatq; hoc falſo prætextu culpã tegere. Nã ipſe ante Prætorem ſponte faſſus eſt, non dubitare Illuſtriſsimum Ducẽ, nunquam Angelã carnaliter cognouiſſe, ſed ut anſam aliquam

haberet tot perpetrãdi facinora, quæ sub honestatis prætextu uiderentur, hoc imaginatus erat. & hoc respondere statuerat, si quãdoq; ab aliquo percunctaretur, cur esset tot scelerum autor. SE. Quid putas tu de Angela, & Illustrißimo Duce? BRAS. Ita certus sum, ut me hîc esse non dubito, Illustrißimũ Ducẽ ne id quidem somniasse, ut etiã historiæ processus apertius ostendet. SE. Quid autẽ de ueneno effectũ est? BRAS. Es ne solus peregrinus Ferrariæ, qui ignores ex eo ueneno quatuordecim fuisse uenenatos? SE. Audiui quidem, sed quónã modo effectũ sit ignoro. BRAS. Audias igitur. Die 31. Decẽbris 1544. erat autẽ dies Veneris, circa octauã noctis horã, nostras ad fores pulsatum est, tũc in nostris antiquis ædibus propè diui Antonij templũ habitabamus, & ibi propè in domo Opitiorũ habitabant Comini, surrexêre serui, quorũ

unus unũ ex pueris Cominorũ ad me du-
xit: hic orauit me ne graue eſſet ad domi-
nam Angelã proficiſci, quæ malè uexaba
tur, ac torquebatur: addebatq́; ſi unquam
à me gratiam impetratura illa eſſet. Ele-
cto ſurrexi, & illuc profectus ſum: reperi
dominam Angelã uentriculi dolore pra-
uè affectã, referabatq́; perſentire, ac ſi ca
nes uentriculũ eroderent, & fortè decies
euomuerat, totiesq́; excreuerat, cũ quodã
per totum corpus tremore: idem faciebat
maritus: idẽ & tres ex ipſius ancillis: hi
omnes prauè torquebantur. illis omnibus
prædixi hæc eſſe ueneni ſymptomata, cœ
piq́; ſuadere, quòd ſanitati reſtituerentur,
ſi illa omnia agantur, quæ à nobis agẽda
proponentur. Tũc domina Angela excla
mare cœpit: O dire & crudelis frater, ò
tuarũ carniũ homicida. Tamẽ uidebatur
potius de domino Rainaldo ægreferre,
quàm de ſe ipſa: idq́; uerbis oſtendebat,

At ſtatim cœpit his omnibus medicã opẽ afferre, uomitũq; uehementius prouoca= ui: deinde ſelecta quædã alexipharmaca adhibui, quæ in Illuſtriſsimi Ducis noſtri archiuis condita ſunt, de quibus alias contra uenena experimẽta feceramus: & Illuſtriſsimus Dux, ut benignus eſt, ac liberalis, his tantã medicamenti copiã præbuit, quãta ſatis fuit pro potu, pro inũctiõe, et pro pulueribus. itaq; effectum eſt, ut hi quinq; in ſanitatẽ reſtituti ſint: tñ uehe= mentia perpeſsi ſunt, ne dũ paſsi tormina, alui profluuia, uomitus, uẽtriculi morſus, ac eroſiones, & deſperatas ferè cordis preſſuras. SE. Dixiſti fuiſſe quatuordecim ex eiſdẽ piris uenatos: tñ quinq; ſolũ numeraſti. BRAS. Nondũ hiſtoriã inte= grè perfeci. Dũ torqueretur Angela fe= rè & in labellũ irata, dixit: Proijcite, proijcite labellũ hoc deperditi fratris munus. Nõnulle ex ancillis, quæ et ipſæ torquebã tur labellũ extra feneſtrã ꝓiecerũt, qđ in

terram decidens, minime fractum est. Aurora illucescente nonnullæ pauperculæ, quæ in templum ibant, ut rei sacræ interessent, labellum hoc uidentes, mirũ in modum gauisæ sunt, & spõte à fenestra decidisse putarunt, labellum accepêre, & pira, quæ per terram sparsa erãt collegere, & postquam diuino interfuere sacro, lætè domum reuersæ sunt: nouem ex illis pauperculis pira degustarunt, sed & in hoc numero aderant homines: inde ad horam omnes eisdẽ torminibus uexari cœpere, eodem uomitu, eodem alui profluuio, quibus & in domo Cominorũ, qui ederant pira, uexabantur: inter has uerò muliérculas (proh scelus) una aderat, quæ recenter enixa erat, & quæ post cõceptum malè tractata fuerat, & in partu peius, in puerperio uerò peßimè, ut uix expirare posset, huic muliérculæ illæ quinq; pira fortè porrexêre, putantes his piris illam

esse refecturas, hæc sola misella in primo uomitus, ac perturbationis impetu obijt, reliquæ in sanitatem restitutæ sunt. Et illustrißimus Dux noster, sua benignitate, diuinaq; percitus misericordia, iußit ut his etiam pauperculis conueniens sui alexipharmaci portio præberetur. At misellam enixã mors præuenit prius, quàm alexipharmaci uires experiri potuerit.
SE. Quod nam est alexipharmacum?
BRAS. De illo nõ est hîc tractandi locus, hæc summa est: Neminem ex hîs, qui alexipharmacum accepêre, obijsse. SE. Sexcentis mortibus dignus esset improbus hîc uir, miroq; DEVM animam tam deperditam ferre posse: sed reliqua prosequaris. BRAS. Addam & hoc malorum culmen, uir hîc, cuius mens nõ nisi dira, & nephanda excogitare sciebat, cũ esset Fratæ in agro Rhodigino, ubi erat propriè habitationis locus 1545. in mẽ-

ſe Nouembris, ſtatuit cum Zanetto Belle tato, eiuſdem loci incola, Philippum Capellum interficere, ſi uerò cõtingeret, ut Philippum interficere non poſſent, ſaltẽ Matthæus necaretur, eiuſdẽ Philippi pater, & unuſquiſq; qui ad horũ defenſionem ſe exponeret. Itaq; miſit prædictum zanettum cũ multis alijs in agrum Ferrarienſem, in uillã quandã, quæ Lacus obſcurus nuncupatur, ubi Philippus habitabat: idq; fuit ſummo mane, cũ zanettus, & alij conſocij uarijs armorum generibus cõſiti, prædicti Capelli domũ aggreſſi ſunt: at Philippus, dum fores, & hoſtia confringerent, per feneſtrã, in poſteriore domus parte cõſitam, aufugit: uerũ cùm ueſperi Franciſcus Gazola nocte peruentus forte fortuna pernoctaſſet, & ipſe quoque per eandẽ aufugit feneſtram: Nõnulli uerò ex his graſſatoribus illum uidêre, & curſim ſecuti ſunt: illũq;

præuenêre apud prædia domini Iacobi Aluaroti, foueam quandā pertranſeuntē, quem multis uulneribus interfecêre, decapitauêre, & caput fractū ad Manfroniū attulere, Quod uidens: hoc ſibi gratum eſſe dixit, quoniā ſigniferum eius in carcerē truſerat. Dumq; graſſatores illi per Capellorum domū Philippum quærebāt ſubuculam annulis ferreis confectam, cū manicis eiuſdem generis, ſuffurati ſunt, quæ ſunt pretij uigintiquinque ſcutorū. SE. Fuere igitur non tantum homicidæ, ſed & graſſatores? BRAS. Quis ambigit? Erat uerò Franciſcus Gazola uir in ſuis rebus peragendis dexterimus. nam erat lictorum Capitanæus & Philippus Capellus illuſtriſsimi Ducis (ut hoc nomine utar) officialis. SE. Et hæc etiam iniuria ad Illuſtriſsimum Ducem ſpectat. BRAS. Spectat prorſus, etiam ſi hæc in Ferrarienſi agro non

peregiſſent, quia erant Illuſtriſsimi Ducis ſerui, & officiales. Sed en quod aliud ſceleſtiſsimum ſcelus perpetratus ſit temerarius hic effrenis: Hectorem Guazzum Vicētinum ad ſe uocauit, & multis inter ipſos conſultationibus factis, deniq; ſtatuêre eximium iureconſultum dominum Lanfrancum à Gypſo, cōſiliarium, ac generalē eiuſdem Illuſtriſsimi Ducis Quæſtorem, interficere: at cùm illud difficile uideretur, cùm pluribus ſemper ſit comitatus: & per publica incedat loca: iccirco ſtatuit, ſi contingat, ut detruncari poſſit, detruncetur, ſin minus, obtruncetur Comes Nicolaus Rouerellus, ipſius Mãfroni conſobrinus, & nobilis Ferrarienſis. Itaq; Hector Guazzus Ferrariam uenit, nonnullis alijs comitatus, qui diuerſis armorum generibus obſiti erant: cumq́; Guazzo uiſum ſit difficilè admodũ eximiũ Lãfrãcũ cōſequi, occaſione accepta,

Comi

Comitis Nicolai Rouerellæ domum ingressus est, quem in lecto cubantem inuenit in suo cubiculo, & illum dirè uulnerauit: alijs tamen comitatus: & deniq; ipsius caput detrūcarūt, & Fratā asportarunt. SE. Videbatur esse hic Comes probis moribus ornatus. BRAS. Et erat profectò, atque humanus: fortè Māfronus pecuniarum inhians, affinem suū interfici iußit, ut à Venetis redemptionem assequeretur, quā præbere spoponderant unicuiq;, qui Nicolaum capite mulctassent. propterea caput statim Venetias misit, ut hi, qui scelus perpetrati erāt. pecuniam assequerentur, & quam inter se postea diuiderent. SE. Súntne scelestißimi hi homicidæ pecuniā cōsecuti? BRAS. Minimè omnium. SE. Cur? BRAS. Rē pulchram audito, & quomodo DEI iudicia progrediātur: Senatus Venetus admonitus fuit, hos improbos homicidas

huic nobili caput abstulisse iam mortuo. ego illi ægroto medicam manum adhibueram, & iam cõualuerat, sed nondum è lecto surgebat. Veneti nobilem quendam Ferrariam misêre, ut intelligerent: an uiuus esset Nicolaus, cũ illi caput uiri hi scelesti detruncarunt, & neque unum inuenire potuerunt, qui uiuum esse fateretur, sed potius nõnulli faßi sunt, ipsum fuisse iam mortuum. SE. Nihil ergo pro tanti sceleris præmio recepere? BRAS. Imò in carcerẽ trusi sunt, utpote qui Senatum Venetum decipere tentarint. SE. Vtinam suspensi fuissent. BRAS. Denique suspendentur. SE. Prosequaris obsecro huius impij facinora. BRAS. Hæc illa sunt, quæ uir impius fassus est, se esse perpetratum, & sponte dixit, ac confessus est, ita constare, ut à me dictum est. Id uerò fuit 30. die mensis Iunij 1546. ut legi potest in actis domini Maurelij de

Taurino publici notarij Ferrariẽ,hãcq́; delictorum suorum professionem fecit in castro ueteri Manfronus,in cubiculo superiori Sanctæ Catherinæ,præsentibus testibus domino Petro Manfredo Castellano,& Ioanne Pauanello philacista,& Baptista de Fachinis, & Hieronymo de Blancis,& Hercule Taiono, ueteris castri custodibus,tunc Prætor illum admonuit, quòd sequenti die, hora 12.in prædicto castro ueteri supra maius atrium, ut iura expetunt, erat sententia laturus. SE. Tulítne eadem hora sententiam? BRAS. Tulit, & eodem die, ac pronuntiauit in prædicto loco sono campanæ, & tubæ de more,multis nobilibus, ac ciuibus Ferrariensibus præsentibus:fuit uerò capitali pœna dãnatus,& corporis sectione in quatuor partes:quæ erant affigẽdæ in loco,qui dicitur Lacusobscurus:caputq́;,lãceæ infi-

xum, supra prætorij turrem erat suspendendum, ut ibidem ad multos annos illis exẽplar esset, qui Principes irritare uolunt. Fecit contra Pythagoræ præcepta, dicentis: Ignem ne fodicato. i. Ne maiores te percito. SE. Quis fuit Prætor, qui illum tali pœna damnauit? BRAS. Dominus Antonius Cocapanus æques, et utriusq; iuris doctor excellentißimus, ciuis Carpensis, necnon & notarius dominus Maurelius de Taurino. SE. Reliqua recenseto facinora? BRAS. Nónne hæc satis sunt, ut sexcentis mortibus mulctari deberet? SE. Satis quidem: sed audiuerã infinita alterius generis scelera, ab hoc infœlicißimo esse perpetrata. BRAS. Infinita prorsus feruntur, sed neq; in agro Ferrariẽsi, nec in Illustrißimum Ducem nostrũ perpetrata sunt. tot uerò alia referuntur, ut infinitus sit numerus: neque opus est nos illa referre, ob quæ Ferrariæ

non esset mulctandus. SE. Audiui genitorem suum tam probum uirum extitisse. ERAS. Fuit & magnificus, & prudens, & ab Illustrißimis Estēsis familiæ Principibus dilectus, forteq; patris uirtutes, & nobilißima gesta aliquid pietatis Illustrißimo Duci nostro accreuêre: tamē iureiurando affirmarem, hunc Ioannem Paulum fuisse magnifici Iulij Manfroni filium, sed uerus Ioannes Paulus cùm lac exsugeret, nocte quadam ex insperato obijt: nutrix, cui hoc dirum uidebatur, marito ad locum illum, in quo spurij seruãtur, misso, spurium quendam loco ueri Ioannis Pauli, iam mortui, surrogauit, & educauit, eodemq; nomine illum uocauit: nempè timebat nutrix ne ira percitus magnificus Iulius, illam peßimè tractaret. quippè impoßibile uidetur ex patre tam iusto, tam prudenti, tam deniq; probo, & ex matre honestißima, ex prosapia tam

nobili, tam ſceleſtum, tamq; facinoroſum uirum prodiſſe. SE. Cuius ergo fuit filius? BRAS. Ignoro, ſed forte fuit alicuius improbi uiri filius, & ſcelerati, qui ob demerita aut Patauij, aut Rhodigij, fuit publicè cruci affixus. Hæc ſumma eſt, fuiſſe terræ filium, & incertum. SE. Non poſſum à tua ſententia dimoueri, cũ uiros illos contemplor, qui fuere in hac proſapia ſapiẽtes, ac probi, & nunc etiã extant. Cùm ſtatim captus fuit, credendum eſt multos ex amicis, & affinibus ad Illuſtrißimum Ducem, ut liberaretur, literas miſiſſe, & Senatum etiam Venetũ. BRAS. Imò, & paucißimi: Senatus autem Venetus ne uerbum quidem fecit: nã & hoc tam ſceleſti uiro priuari optabat: nullusq; ex amicis auſus eſt pro tantis ſceleribus ad Illuſtrißimum Ducem literas mittere. Sed quos habebat amicos hic: qui & affines ipſos læſerat, ne-

miniq; pepercerat? ſolus dominus Petrus Paulus, Manfroni patruus, ad Illuſtrißimum Ducem ſcripſit, non quidem ut nepos liberaretur, ſed ut occultè (pro ſeruanda proſapiæ honeſtate) interficeretur, & ne in publicum ſpectaculum res ageretur. Nullus erat ex amicis, nullus ex affinibus, imò nec ſorores propriæ, nec ipſa mater, qui non optarent hunc uita priuari: ſed occultè. Idem oratus eſt Illuſtrißimus Hercules Rangonus, Manfroni Vitricus: ſolus Reuerendißimus Hercules Cardinalis Mantuanus, uir pietate inſignis, Mantuæ Præpoſitum, ad Illuſtrißimum Ducem miſit, qui eius nomine pro hoc infelicißimo ueniam impetraret: at quia Illuſtrißimus Dux nolebat quempiã, quid acturus eſſet, præſcire, tam ambiguè huic Præpoſito reſpondit, ut certã nõ haberet Illuſtrißimi Ducis deliberationẽ, quã ad Reuerendißimũ

Cardinalem referre posset: statimq; in aliam sententiam uerba conuertit, ne à Præposito interrogaretur, quid Reuerendißimo Cardinali responsurus esset. SE. Abijt ergo absq; resolutione Præpositus? BRAS. Absq; ulla prorsus resolutione receßit: tamen Illustrißimus Dux illicò ad Reuerēdißimum Cardinalem sua manu literas scripsit: quibus quid acturus esset, indicabat. SE. Optarem quid in illis contineretur literis audire. BRAS. Possum tibi ad uerbum Illustrißimi Ducis literas referre, nam illorum exemplar habeo in pera reconditum. SE. Rē gratißimā mihi facies, si non sit tibi graue referre. BRAS. Eas libēter referam, neque uerbum prætermittam si aures erexeris. SE. En totus aures euasi. BRAS. Ita exorsus est suis in literis Illustrißimus Princeps. ILLVSTRISS. & Reuerendiß. domine mi, & consobrine ho-

norandißimè, Arbitror Reuerēdißimam præstantiam tuam à Præposito intellexisse, quid illi referendum dixi de Manfrono, qui etsi ob infinita eius & in me, & in meos facinora sexcentas mortes promeruisset, ut alijs temerarijs, ac improbis uiris esset exemplar, ne in eiuscemodi cogitationes improbas, ac sceleratas incidant, tamen animo uoluens quantum minimè conueniat nobili, ac generoso animo actum aliquem se indignum in captiuū, qui inter mortuos numerari potest, exercere, illud statui, ac deliberaui, quod non quidem his literis describam: sed particulatim Reuerendißima præstantia tua ab Illustri fratre meo audiet: cùm in præsentiarum plus mihi debeat Manfronus, cum sub ditione mea sit captiuus, & illum meritò sexcentis capitibus, ac iure priuare possem. Mihi igitur, qui rationi potius obtempero, quàm sen-

ſuum commotioni, conuenientius uiſum eſt agendum eſſe, ut meæ uidetur clementiæ, ac pietati, quàm ut Manfroni impietas, ac ſceleritas merebatur. Quippè mihi ſatis uiſum eſt, illum eo deduxiſſe, ut quanto errore ductus eſſet, & quanta temeritate cognoſceret: illumq́; in id diſcriminis deduxiſſe, ut uniuerſo mundo publicum ſit exemplar, atq; apertum, his, ac ſimilibus beluis, quæ ſub hoc prætextu admirabiles fieri, ac magni uiri, quando abſq; ulla cauſa fingũt ſe eſſe magnorum Principum hoſtes acerrimos. Nunc uerò ad te redeo Reuerendiſsime Præſul, mihiq́; gaudeo, tibiq́; ſupra modum gratulor, DEVM ſummum optimũ mihi hanc gratiam præſtitiſſe, ut ex his ambagibus tanto cum honore, abſq; ipſius ſummi DEI offenſione exiuerim, præſertim cũ aliorum homicidia euitauerim. nẽpè impoſsibile erat, me hunc trucidari iubere

(quod tam mihi erat facilè, ut nũc uerbis exprimere facilè est) quin multi alij, qui cũ eo plerũq; sunt, obtruncarẽtur. Et deniq; Reuerẽdißime Præsul tibi iureiurãdo affirmo, nisi dubitassem huius infortunati insipientiã, & dira, quæ habet peccata, illũ ad alia perpetrãda scelera perductura, ob quæ illũ puniri facere iterum cogerer, & nisi arbitratus essem ob nimiã animi mei erga indignũ uirũ liberalitatẽ, noua scandala oriri posse, lubẽtius illum penitus absoluissem, & liberassem: ut uniuerso orbi ostẽderẽ, me talẽ esse uirũ, qui meas animi paßiones prosternere poßim: & tali clemẽtia iniurias ferre, quali in huius generis casibus in Principibus, mihi honoratiùs semper uisum est, quã uti iustitia. Verumtñ Reuerẽdißima præstãtia tua me excusatũ habeat, si tã breui, tãq; obscurè nobilẽ illũ Præpositũ allocutus sim, quoniã tunc nihil aliud cuiquã

mihi dicēdum uidebatur, ne uel minimum ſententiæ meæ præſciretur, quoad Manfronus ipſe extremo illo dolore affectus eſſet, quo capitali pœna puniendi affici ſolent: quem dolorem arbitror futura nocte patietur: qua de re mihi fortè in poſterum debebit: quoniam hac nocte uerè delicta ſua uni peccatorum auditori referet, quæ fortè à quintodecimo anno citra haud retulit, ac propalauit: idq; faciet, putans ſe die craſtina eſſe capitali pœna mulctandum. Sed ne hac de re Reuerendiſsimæ præſtantiæ tuæ aures diutius obtundam, hic finem faciam. In reliquis illuſtris frater meus oretenus ſupplebit. SE. Hactenus Illuſtriſsimum Ducem noſtrum ueluti naturalem patronum nobis à DEO conceſſum diligebā, deinceps illum uehemēter amabo, atq; obſeruabo: ignorabā enim illū tam eleganter, tamq; ſcitè poſſe in epiſtolis uerba referre, &

tam apposite sententias ordinare. BRAS. Id ignorabas, quòd nullus, uel sellularius nesciebat: nam ipse tam concinnè latina utitur lingua, ut Ciceroni æquari posse uideatur. In cõficiendis uerò carminibus nulli est in hac nostra ætate secundus. Sed hæc missa faciamus, nam res ipsa magis nota est, & aperta, quàm ut à nobis referatur. SE. Manfroni igitur historiam prosequaris. BRAS. Trigesimo Iulij die 1546. cùm iterum præscripta facinora coram iudice repetijsset, & capitali pœna mulctandus iudicatus esset, &, ut superius dictum est, obtruncandus, in carcerē ductus est circa sextam noctis sequentis horam: philacistæ cum iustitiæ ministro carceres reserarunt, & ferreas manicas Manfrono imposuerunt, eo tamē cõquerente, & dicente, ut illū dormire sinerēt: at hi dicebant iterum esse examinandum, ut absque ui sineret sibi ferreas manicas

imponi: postea iustitiæ minister illi nuntiauit, quòd de anima sua disponeret, & illā DEO commendaret, quoniam illucescente die hora 12. erat capite mulctādus. SE. Quid tūc dixit miser? BRAS. Quid? an nescis? uox illa fuit stylus acutus, qui cor eius trāsfixit. cœpit uoce alta clamare: Me prodidêre: nam Prætor, ut quietè sua obscœna demerita aperiret, suadebat ne expauesceret, quoniā cū Illustrißimo Duce ipse ita acturus esset, si ueritatē palam faceret, ut illi omnino parceret. SE. Si omnia ceruicosè negasset, quid de illo actum esset? BRAS. Equuleo, alijsq; tormentorū generibus illum torxissent: quoniam aderant præsentes horum facinorum testes, qui omnia corā eo aperiebant, ut ille nec rem minimam inficias ire potuerit. At sese tantum excusabat, quod eiusdem sententiæ amplius nō esset, ut Illustrißimū Ducem lædere optaret: nem-

pè alia facinora nullius momenti existimās præter illa, quæ in Illustrißimū Principem molitus erat. SE. Nihil aliud dixit præter hæc uerba: Me prodidêre? BRAS. Nihil aliud: sed statim extra thorū in terram se proiecit, & ueluti sus circūuoluebatur, collumq; inter thori pedem, ac parietem mirū in modū circumducere cœpit, ut nisi duo affuissent ex his pullatis, qui puniendos solari solent, & illum ab eo loco pedibus abduxissent, sese sponte necasset: aderantq́; iam uestigia dilaceratæ cutis circa collū: & mox hi pullati illum solari cœperūt, & ad animam DEO alacri animo reddendam peccatis puram hortari. at ille obaudiebat, neque ad animæ præparamenta excitari uolebat. adfuit & presbyter, cognominatus Capsula, qui illum solabatur. SE. Improbus ille, qui nuper clandestinè Ferraria aufugit, & cōgregatas pauperum

pecunias asportauit, & multa hebræorũ bona? BRAS. Ille inquã nepharius Ioannes . . * . . furcifer, qui Illustrißimi Ducis caßides denique non euitabit. SE. Hos igitur, qui solabantur, audire nolebat? BRAS. Sed & eijciebat, & solum conquerebatur: deniq; illuc acceßit reuerendus pater, dominus Hieronymus Papinus, ut Manfroni peccata audiret. SE. Tulítne hunc loqui? BRAS. Tulit profectò, & eius facinora secretè audiuit. SE. Quid deinceps retulit Pater reuerendus? BRAS. Nemini licet ea, quæ in secreta, & auriculari peccatorũ auditione dicuntur, reuelare: tamen reuerendus Pater à nobilibus quibusdam interrogatus, ita respondit, quantum sit in illa auriculari peccatorum auditione nunquã synceriorem hominem audiuisse, & qui minus esset peccatis onustus: imò, & quæ retulerat peccata, uenialia esse fatebatur.

SE.

SE. O infelicißimum uirorum, en & DEVM. ipsum decipere studebat. BRAS. Fuit in hac maxima angustia Manfronus, usq; ad horam 13. nam putabat statuta hora esse decapitandum, interim Illustrißimus Dux iusserat nobiles omnes hora duodecima interesse, ut causas audirēt, & facinora, ob quæ decapitandus esset Manfronus, iccirco magna interfuit nobilium frequentia, & iam in castro ueteri erat parata securis, cum in turrim Sanctæ Catherinæ in cubiculo maiori inferiori nobiles congregabantur. SE. Qui nam aderant cōgregati nobiles? BRAS. Non modo Sanctæ Catherinæ cubiculum plenum erat, sed & totum uetus castrū aderat, & magna ciuium frequētia. nō possem ego omnes ad unum referre, tamen nonnullos ex nobilioribus referam.

Illustris Camillus Vrsinus.

Illustris Guronus Estensis.

Illustris Franciſcus Eſtenſis.
Illustris Galeacius Gonzaga.
Magnificus comes Hercules Rangonus.
Magnificus comes Camillus Taſſonus.
Magnificus comes Galeacius Taſſonus.
Magnificus comes Nicolaus Taſſonus.
Magnificus comes Federicus Montis Cuculi.
Eximius dominus Cæſar de Nobilibus, conſiliarius.
Eximius dominus Lanfrancus à Gypſo, conſiliarius, & generalis Illuſtriſsimi Ducis procurator.
Magnificus dominus Iacôbus Trottus, Tribunus pleb.
Eximius dominus Antonius Cocapanes Prætor.
Eximius dominus Alphonſius Roſettus.
Eximius dominus Philippus Rodus.
Magnificus dominus Alexander Guarinus, à ſecretis Illuſtriſsimi Ducis.

Magnificus dominus Bartholomeus Pro ſper à ſecretis Illuſtriſsimi Ducis.

Magnificus dominus Paulus Cōſtabilis.

Magnificus dominus Alphōſus Ziliolus.

Magnificus dominus Federicus Quaia.

Magnificus dominus Petrus Manfredus Caſtellanus.

Magnificus dominus Ioānes Paulus Machiauellus.

Magnificus dominus Bartholomeus Caluałcanti Florentinus.

Magnificus dominus Ferantus Trottus.

Et alij non pauci, tum nobiles, cùm ciues interfuere, & circa horam decimamtertiam Illuſtriſsimus Dux in cubiculum, tot iam nobilibus plenum deſcendit. Et ueluti pro tribunali ſedens, his, quæ ſequuntur, uerbis uſus eſt: ILLVSTRES uiri, uosq́; nobiles, ac ciues chariſsimi, nemo ueſtrum admiratione affici debet, ſi Ioannem Paulum Manfronum

tam ſedulè, tamq; diligenter perſequutus ſim, & adeò perſequutus, ut ſub noſtram deniq; deuenerit cuſtodiam: quoniã talia ſunt huius uiri & in me, & in meos facinora, ut illũ (ſi aliqua mihi aderat mei honoris cura) proſequi deberẽ: uerũ ut uos omnes optimi ſitis teſtes, me id coactum effeciſſe, flagitioſa audite huius uiri facinora. SE. Fuitne Illuſtriſsimus Dux, qui Manfroni ſcelera retulerit? BRAS. Minimè, ſed Prætorem ad ſe uocauit, ut omnibus proceſſum (ut uocant) aperiret. Itaq; notarius alta uoce illa, quæ ſuperius enarrauimus, facinoroſa geſta, omnibus audientibus, legit quibus perlectis, ſtatim Illuſtriſsimus Dux altiori uoce, hac oratione uſus eſt: En uiri ornatiſsimi quot mortis generibus dignus eſſet hic infortunatus: uerũ enimuerò, ut cunctis hominibus, & uniuerſo orbi palã ſit, me animi affectus uincere poſſe, ſicuti iamdiu iniu-

rias, quas in me exercuerat Deo commiſe rã, ita nunc uitam ſuã optimis ſuis cognatis cõmitto, atq; dono: nec cuiquã anſam præbere inſtitui, qui iuſtè imaginari poſſit, ſi infortunatũ hunc interfici iußiſſem, id me effeciſſe, quia iniurias in me præſertim machinatus ſit. De hoc tantum uehementer doleo, ac mœreo, non poſſe illũ, ut à morte libero, ita à carceribus uendicare: nam eius natura tam iniqua eſt, & eius facinora tam ſceleſta, & innumera, ut arbitrari nõ poßim ipſum nõ debere ad uomitũ redire: tuncq́; cogerer illũ atrocius puniri facere. hæ cauſæ ſunt cur illum liberè nõ dimittam. Sed fortè tẽpore reſcipiſcet, idq́; aliàs fiet, & magno cũ Manfroni commodo: nã minus temerarius euadet, nempè & caueæ ſolẽt leones, ac pantheras cicuriores reddere. Veruntamẽ cũ infortunatus hic ubiq; propalauerit, & publicè diuulgauerit, me Angelam ſoro-

rem suam uitiasse, palàm professus est, id effecisse, ut iustam quandam haberet ansam, grauißimum illud agendi ueneni scelus, quo & sororem, & sororium necare studuit. At ne ego pudicam illam mulierem, & coràm uobis, & coràm uniuerso orbe diffamatam derelinquam, DEVM testor immortalem, me nunquam illam uel uitiasse, uel uitiare excogitasse: quod si secus sit, supra filios meos, ditionem meam, & meipsum DEI uindicta descendat (tunc uerò supra Illustris Aloisij secundogeniti caput Illustrißimus Dux extensam manum habebat) SE. O uerba tanto Principe digna, qui non modò illa, quæ ad ipsum spectabant, curauit, sed & qui palàm ostendere uoluerit, pudicam mulierem non fuisse impudicā. Quid deinceps actum est? BRAS. Illustrißimus Dux eximio Lanfranco à Gypso, quem hic interfici curauerat, impo-

fuit ut ad Manfronum proficisceretur, & causam inquireret, ob quam illum necari studuerit, postea illi nuntiaret eum esse ab illustrißimo Duce uita donatum. Quod & effecit eximius Lanfrancus, & Manfronum deosculatus est, qui nullam causam reddere sciebat, cur illum uoluisset uita priuare: deinde Illustrissimus Princeps, & cæteri nobiles, quia hora iam imminebat, ad prandium profecti sunt, & per duos integros dies quisque potuit Manfronum uisitare, & alloqui: nulli deinceps concessum est, nisi uenia prius ab Illustrißimo Duce impetrata. Ductus uerò fuit in amplum cubiculum, in quo & Illustrißimus Dux quandoq; commoratus est, ut ibi quoad DEO placuerit uiua, & quoad Illustrißimo Principi nostro hunc infortunatum resipuisse uisum fuerit. SE. Est ueluti serica tela, quæ rugas iam contraxit, & quæ

facilè dimoueri non possunt, ita qui malesicis assuetus est, ab ipsis non nisi difficulter remoueri potest. BRAS. Tamē necessitas plerūq; sapientiores reddit homines. SE. Quibus indicijs Illustrissimus Dux hunc resipuisse cognoscet? BRAS. Hoc breui sciri non potest, sed opus est, ut in maxima uiuat modestia, ac moderantia, in uictu, in sermone, & in alijs omnibus actibus, & hoc non quidem breui, sed per integros annos. SE. Arbitror (si Manfroni mores considero) illum non esse, ne per hebdomadā quidem, in illa moderantia, quam retulisti, perseueraturum, quoniam maligna quadam detinetur stultitia à qua homo non nisi per mortem liberari potest. O Dux noster inuictissime, potentissimeq;, nunc maximam adeptus es uictoriam: nam nulla maior potest esse uictoria, quàm seipsum uincere, & affectus illos, qui animam tuam obsepuisse

arbitror, pessundasse, huncq; uita donasse, qui illa te priuare non solùm excogitauit, sed & tentauit. Illustrißimus etiam Dux Borsius Ioannem Peregrinum ab Abolico uita donauit, qui in ipsum contumeliosè machinatus erat: tam mites sunt, & ad ignoscendum proni Estenses Principes. BRAS. Quod de Illustrißimo Borsio refers, egregium quidem, & memorabile fuit, sed cum Illustrißimi Ducis nostri munere nullo pacto est comparandum: nam Abolicus in Borsij uitam non conspirauerat, sed de eo uerbis tantum locutus erat. Nempe legitur Venetias data opera profectum esse, ut sua maledicentißima lingua de Illustrißimo Borsio male diceret; hos uerò Illustrißimus Dux noster ita negligit, ut crepitus uentris, ac troclearum strepitus. Et ille profecto Abolicus sub quodã honestatis prætextu ansam habebat maledicendi: nam paucis

ante diebus ob phasianorum, & perdicum aucupium, & ob ueritatem, quam Illustrißimo Borsio negauerat, iusserat Borsius Laurentium Abolicum, Ioannis Peregrini filium, capite mulctari. Egregius uisus est fecisse Cæsar: nam, ut Suetonius ait, accerbè loquentibus satis habuit pro conditione denuntiare ne perseuerarent: Auliq; Cecinne criminosißimo libro, & Pitholai carminibus maleficentißimis laceratam existimationem suam, ciuili animo tulit: tamen & egregiã Illustrißimi Borsij liberalitatem comprobamus, sed non esse cum Illustrißimi Ducis nostri pietate conferendam, non dubitamus. SE. Hoc mihi summopere displicet, quod in his Principibus Estensibus uigere deprehendimus: nã illos suspendi iubent, & capite mulctari, qui phasianos capiunt, atq; perdices, ac si propria sint animalia, illaq; emerint, & suis sumpti-

bus educauerint. ERAS. At tu ècontrario hominum nequitiam, ac temeritatē considerato. adsunt de phasianis, ac perdicibus statutæ multæ, ultionesq; uident, tamē contra decreta præuaricare audent, quanto minus hi DEI præcepta seruabunt, quem non uident, & qui illos in præsentiarum non punit? Sed ne amplius in hoc errore uerseris, scito neminē unquam ob captos phasianos, uel perdices fuisse capite mulctatum. SE. Ego his, his inquam oculis decem uidi susppensos, & cum nonnullis aderant suspensi canes, & scorpiones. ERAS. O bone Senex, si sciuisses quid sub illorum suspensorum pelle latitabat, cognouisses ob phasianos, uel perdices non fuisse suspensos. Putas ne illustrißimum Ducem nostrum, & magnanimum nulla, quæ præter honestatem essent, perpetrare posse? putas ne tam pium uirum, tam religiosum, tam sanctum absq;

iusta causa quempiam suspẽdi iubere? ne hoc arbitreris, cùm sapientißimus sit, & omnia egregiè cognoscat, quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ipse ex animo DEVM timet, & tota mente ueneratur: unde omnia illi successêre prospera, ac secunda. Si mœret, immortali DEO gratias agit. Si res suæ (ut faciũt, & facient) secundæ succedunt, eidem sospitatori DEO, ut potest, gratias referre conatur: nihil sibi attribuit: omnia à DEO optimo omnium largitore data esse cognoscit. SE. Tamen & Ferrariæ, & Venetijs & alibi multos audiuimus, qui principis Estẽsibus uitio uertebãt, quod pro phasianis, & perdicibus publicis auibus aliquẽ suspendi iusserit. BRAS. Audito prius Senex charißime, qui nam, & quo modo suspẽdio traditi sint postea tu ipse mecum Illustrißimi Ducis solertiam, honestatem, & clementiam prædicabis.

Neminem unquam ſuſpendi iuſſere Eſten ſes Principes, quin ſexcentis mortibus di- gnus eſſet, graſſator, homicida, publicus fur, qui iam à Prætore erat ad patibulum deſtinatus, ac iudicatus. Veruntamen Illu ſtrißimi Duces (ut ego teſtis ſum optimus, qui intimam habui cũ Illuſtrißimo Alphonſo conſuetudinem, & quam nunc habeam cum Illuſtrißimo Hercule patro no meo nullus ignorat) iuſſere, & iubent hos, qui ob alia multa facinora ſuſpendi merebantur, ſub phaſianorum, & perdi- cum prætextu ſuſpendi: imo illos phaſia- norum pœnis, & perdicum circundari iubent, ut alios à phaſianorum aucupio deterreant, cum tamen ob aucupium non fuerint ſuſpenſi: & Illuſtrißimi Princi- pis cõſcientiæ ſatis erat ſcire illos ob alia facinora, & non ob aucupium ſuſpendi, licet fingi faciat, illos ob hanc cauſam fuiſſe ſuſpenſos. SE. Si hoc uerùm ſit,

illos excuso, & probam illorum mẽtem, ac conscientiã cõprobo, tamen cũ melius sit nomen bonũ, quàm diuitiæ multæ, & quàm suas assequi uoluntates, ob id optarem hos Illustrißimos Principes illud nomen euitare, quod ob aucupium, & ob communes aues homines suspendi iubeãt.
BRAS. Nullus est ex nobilibus, uel ex ciuibus ingenio præditus, qui ignoret, hos ob alia facinora fuisse suspensos, & non ob aucupium, hac soli ignari, ac rustici nesciunt, quos Illustrißimus Dux deterrere uult, ut aucupium derelinquãt: nempè nullus est, qui facilius, & cum maiori solertia has aues capiat rustici: iccirco hi soli sunt deterrendi. At ad rem nostram redeuntes, Illustrißimus Dux Manfrono pepercit, non qui esset de illo oblocutus, sed qui in eius uitam machinatus erat, & qui maledicendo, ac peierando totis uiribus (si illud datum fuisset) cona=

batur Illustrißimum Ducem nostrum uiuum deglutire: nam quicquid excogitare potuit, quicquid confingere, quicquid comminisci, ut illustrißimum Ducem nostrum ab aura uitali auferret, & illum Senatus Veneti hostē redderet, infamēq; faceret, id toto animo effecit. Audisti quàm temerè, quàm impiè, quàm scelestè Illustrißimum Principem nostrum tractare cupiebat, à quo innumera receperat officia: imo & paucis ante diebus Manfroni natum ad baptismatis undam eleuauerat, & illum (cum Ferrariam accedebat) uelut inter ulnas recipiebat, ac honorificè tractabat, & nisi illustrißimi Ducis autoritas se interposuisset, à suis quibusdam affinibus fuisset interemptus. SE. Hoc est, quod prouerbio dicitur, non esse suspendendo porrigendam manum, ne illum, qui adiuuerit mox suspendat: hic miser infortunatus idē agere

ſtudebat.ſed proſequaris historiã. BRAS. Quotidiè noua quædam rimatur Manfronus, ut è carceribus ueluti auicula abuolet: literas cuidam famulo, qui illi inſeruiebat, nuper præbuit, ut amicis quibuſdã redderet, quos ex animo orabat, ut ferrea quædam instrumenta mitterent, quibus clathra perfringere poſſet, & hostia reſerare: at Petrus Manfredus Castellanus, inuentis literis, famulum puniuit, & ſtatim à ſeruitio abegit. finxit & ſuperioribus diebus ſe eſſe ægrotum, ſuamq; uino miſcuit urinam, & terra, castellanũq; orauit, ut illã ad me mitteret, nẽpè arbitrabatur, ſi ægrotaret, relaxari debere. imò heri fumariũ quoddã fregerat, ut aufugeret: quod philicistæ præuidentes, illũ in arctiorem custodiam deduxêre. SE. Eſt tam improbus, quòd illi DEVS ob ſua ſcelera mẽtem auferet, & aliqua perpetrabit, & ob quæ coacti erunt in compedes

pedes

pedes trahicere. BRAS. Fortè resipiscet. SE. Ad calendas Græcas. BRAS. Ortus est infelix iste, ut Illustrißimum Principem nostrum immortalem reddat: quippè nusquã inuenitur apud historicos aliquem Principem, tam nepharium hostẽ, tam benignè, tam clementer, tamq; piè tractasse. SE. Legitur de Augusto Cæsare, quòd uxoris Liuiæ cõsilio Lucio Cinnæ, quem perdere cogitabat, anhelati patricidij ueniã dederit. BRAS. Egregiè quidem fecit Augustus, tamen in ipsum non erat cõspiratio, habuitq; Cinnam Augusti uxorem, quæ pro ipso ueniam impetrauit: at nemo (præter Reuerẽdißimum Cardinalem Mantuanum, qui & absens erat) ueniam pro Manfrono impetrare ausus est: nempè & affines, & amici solum petebant, ut occultè trucidaretur. en quàm sponte hac pietate usus sit Illustrissimus Dux, cum aliàs in puniendis reis,

ad remittendum pœnam, Illuſtrißimum Ducem hortari aſſuetus ſim, & ne ſummum ius exerceat, admonere. Videns hoc tempore me illum alloqui uelle, aufugit, & uerba mea euitauit, quæ tamen aliàs libenter audire uidetur: & profectò illi dicturus eram: Hercules Illuſtrißime occaſionem habes te reddendi immortalem: at poſteaquam ipſe ſponte omnipotentis DEI manu ductus, & propria ſibi, ac innata pietate, Manfroni uita affines ſuos donauit, mihi dixit: Verebar ne de Manfrono me alloquereris, iccircò quantum licuit, euitaui, ne ullam me alloquendi occaſionem nanciſcereris, priuſquam id feciſſem, quod mente conceperam, & ad quod peragendum clemens DEVS inuitauerat. Ipſe igitur ſponte, & nõ ab uxore, uel ab alio oratus, ut fecit Auguſtus, Manfrono pepercit. SE. Tamẽ, & Auguſtus ipſe Caßio Patauino pepercit, qui

in publico & pleno cõuiuio proclamauit, neque uotum sibi, neque animum deesse confodiendi eum. BRAS. Non sum Augusti clementiæ detractaturus, sed, neq; illam cũ Illustrißimi Principis nostri pietate comparabo, quoniã Patauinus ille uerbis tantùm usus est, & fortè ebrius, Manfronus uerò præter temeraria uerba, omnem commouit lapidem, ut optatum finem assequeretur. SE. Tamẽ & de Cæsare legitur, quòd sæpe his pepercerit, qui in illum conspirauerunt.
BRAS. Id fuit antequam esset Cæsar. i. Imperator, & Imperij habenas manu tẽperaret: at multos persecutus est, si Suetonij uerbis mentem adhibebimus: qui ubi loquitur de lenitate, & mansuetudinè eius in ulciscendo iniurias sibi illatas, ait, Philemonem à manu seruum, qui necem suam per uenenum inimicis promiserat, nõ grauiùs, quàm simplici morte pu-

niuit. en qua lenitate, & mansuetudine in hunc usus sit? SE. Non est profectò lenitati, ac clemẽtiæ Illustrißimi Ducis nostri comparanda: tamen & Dauid Rex à Nabal Carmelo manus abstinuit, homine uno omnium ingratißimo, quẽ interimere cum uniuersa familia decreuerat, placatus precibus Abigail Nabal uxoris. BRAS. Ad rem nostrã quid hoc facit? nam præter conspirationem, quam in Illustrißimi Ducis nostri uitam fecerat Manfronus, etiam ingratißimus fuit. scimus, & præterea Augustum maledicentiæ iniurias passum esse, & pepercisse sontibus: nam Iunius Nouatus asperrimam de illo epistolã in uulgus edidit sub nomine Agrippæ iuuenis, quem tamẽ nisi pusillo puniuit exilio: & quidam accusabat Aemilium Elianum Cordubensem, quod male opinari de Cæsare solebat: Augustus ad accusatorem conuersus, cõ-

motoq;, similia dixit: Sciat Aelianus, & me linguam habere. nec quicquam ultra, aut statim, aut postea inquisiuit. Tiberio quoq; de eadem re sedulo uiolentius apud se per epistolã conquerẽti, ita rescripsit: Aetati tuæ mi Tiberi noli in hac re indulgere, & nimium indignanti quẽquam esse, qui de me loquatur malè: satis est enim si hoc habeamus, ne quis nobis malefacere poßit. sed hæc in præsentiarũ, quæ ad rem nihil faciunt, prætermittamus. SE. Legi diuersorum uirorũ de hac Illustrissimi Ducis pietate disticha, tetrasticha, atq; exasticha. BRAS. Et pulcherrima (ut arbitror) legisti, sed nulla fortè uidisti celebriora carmina, quàm illa, quæ in Illustrißimi Ducis epigrammate scripta sunt. SE. De seipso igitur Illustrißimus Dux epigramma confecit? BRAS. Audias quo nam modo, & quã raptim illud fecerit. Aderant in ueteri castro Illustris

Galeacius Gonzaga, & alij nõnulli, qui hanc Illustrißimi Ducis clemẽtiam carminibus toto ingenij nixu laudare conabãtur, & unusquisq;, ut sua ferebat Musa, Virgiliano stylo hæc efficere contendebat: Illustrißimus Dux forte fortuna ex insperato superuenit, hosq; interrogauit, Quid nam agerẽt, quod cùm illi aperuissent, ait, Nisi uideretur iactantia, & quod sordidißimũ est, meipsum uelle laudare, hoc modo canendum iudicarem.

Deest Epigramma.

Ex his, qui aderant, unus carmina hæc, illo dictante, perscripsit, quæ à suauißimo ore ex tempore prodiere. Omnes deniq; epigramma hoc summa cum admiratione legerunt: quod deinceps Illustrißimus Dux in multas discidit partes, & in terram iecit. tunc ego frustula collegi, si-

mulq́; nõ ſine labore aptaui: & ita apta=
ui, ut reſcribere potuerim: nam mihi con
ueniens uiſum non fuit (etſi contra ipſius
Principis decreta ſit) tam elegans, tamq́;
argutum epigramma deperire, præſer=
tim cum à tam celebri uiro, ex tempore,
& maxima cum facilitate prodierit. SE.
Non poſſum non uehementer admirari
de Illuſtrißimo Principe, qui cùm ſit in
tot regendis populis, in adminiſtrãdo iu=
re, & reddẽdo, tam occupatus, tam egre=
giè conflandi carminibus mentem adhi=
bere poßit. ſed hæc miſſa faciamus, &
in noſtrum diuertamus pharmacopo=
lium. BRAS. Ego aliò ſum profectu=
rus. SE. Oro te, atq; obſecro per DEVM
immortalem, ut nunc omnia examine-
mus compoſita medicamenta, quæ in pi-
lularum forma non præbentur: nam
cras Venetias iturus ſum. BRASSAVO. Et ſi fortè hora tardior uideatur,

quàm huic negotio conueniret, tamen, ut tibi morem geram, ad pharmacopolium properemus. SE. Non possum citatiori gressu incidere. BRAS. In hoc angulo sedeamus, ne nos alijs, & alij nobis impedimẽto sint: & erimus propè capsam librariam, è qua facilè unumquemq; librũ accipere poterimus. SE. Vt lubet: tu uerò in hoc hemicyclo sedeto. BRAS. Est seniorum sedes, mihi enim cui crassæ insunt nates, satis erit supra scamnum sedere: uerumtamen optarem, ne absq; ordine incederemus, te omnia in unum, ueluti cumulum, scripsisse composita medicamenta, quæ aluũ ducũt, tamen non sunt pilulæ, neque trochisci. SE. Id iam effeci: nam & Electuaria, & Pulueres, & Cõfectiones, quæ cathartica sunt, in hũc ordinem statui. BRAS. Non ab re fecisti, nam nec oleum, nec impensam perdidisti. uerùm ut id præsciatur, de quo tra-

ctaturi sumus: sciendum est, illa solũ esse apud Galenum, καθαρτικὰ, id est, purgantia medicamẽta, quæ uel unum humorem attrahunt, uel duos, uel omnes sua qualitate peccantes: nam Galenus in plætora, id est, æquali omnium humorũ abundantia, uenæ sectione semper utitur: in cacochimia uerò, quæ est unius humoris, uel plurium abundantia, purgãte utitur medicamẽto: quod uim habeat uel unum, uel plures humores attrahendi: ut exigit affectus. Nos uerò non latet, apud recentes multa esse alia medicamentorum genera, quæ humorem sibi proprium non educunt: ut purgantia faciunt: sed uel uẽtrem leniunt, uel comprimunt, uel lubricũ reddunt, uel abstergunt: at nos in præsentiarum de solis agemus catharticis, nisi unũ, uel alterũ ex his receperimus: ne de ipsis seorsum agere simus coacti. Veruntamen ne hisce in præludijs tempus conteratur:

primum lege medicamentum à te in tua scheda descriptum. SE. Primum est electuarium de dactylis. BRAS. Quis est huius electuarij autor? SE. Mesue. BRAS. Iam noui, id est, quod diaphinicon uocatur. SE. Imò nonnulli sunt medici, quibus si dicatur, electuariũ de dactylis quid sit, nõ intelligunt: si uerò dicatur, diaphinicon: statim intelligunt. BRAS. Fortè nomen, sed non rem ipsam: imò ne nomen quidem, cùm potius dicere deberent, diaphœnicõ. sed hæc missa faciamus, & cõpositionẽ ipsam cõtẽplemur: quã huc afferre ne pigeat. SE. Hæc est quæ sequitur.

℞. Dactylorum cheiron infusorũ in aceto tribus diebus, & tribus noctibus, partes centum.

Penidiorum saphiri, partes L.

Amygdalarũ mũdatarũ, partes XXX.

Turbith, partes XXXV.

Scamonij, partes XII.

Gingiberis, Piperis longi, Foliorũ Rutæ siccorum, Cinnamomi, Maceros, Ligni Aloës, Anisorum, Daucorum, Fœniculorum, Galangæ.	Singulorũ partes ij. & semis.

Misce, & fiat omnium cõtritio bona, & cõfice cũ melle despumato: est.n. medicina mirabilis: dosis eius est ab Aur. iij. usq; ad septẽ. hæc Mesue: q ait esse cõpositionẽ filij Zezar, quæ cõfert cõpositis febribus, & diutinis, & colicæ, & dolori uẽtris, & humoribus crudis, & frigoribus: et est solutiuũ facilè, & cõueniẽs. ERAS. Quis dicit esse facilè solutiuũ? SE. Mesue. BRAS. Ego in infinitis nauseã cõmouere.

expertus sum, & tormina facere: licet torminibus aduersari dicatur. SE. Cur nauseã mouet? BRAS. Turbith prætermitto, atque scamoniũ, arbitror & palmulas in aceto maceratas nauseam commouere: tuq; ex palmulis aceto maceratis bolum edito, nauseã inducere percipies: imò solus harum palmularum ita conditarum odor mihi nauseam cõmouet. fortè Mesue intelligit esse quoad eductionẽ facilè medicamẽtum. At hoc ad rẽ ipsam nihil, nos diaphœniconis compositionẽ contemplemur. SE. Vt lubet. Tamen id te non lateat, aliquos esse, qui simplicium quantitatem à Mesues quantitate uariãt, & suis in pharmacopolijs compositionem ita præparatam seruãt. BRAS. Quonam modo hi simplicium quãtitatem uariant, ut nihil prætermittatur, quin à nobis contemplatũ sit? SE. Ita compositionem parant, ut sequitur.

℞. Dactylorũ infuſorũ in aceto tribus diebus, & tribus noctibus. drach. L.
Penidiorum, dra. xxv.
Amygdalarũ mũdatarum, drach. xv.
Turbith, dra. xviii.
Scamonij, drach. xi.

Gingiberis,
Piperis longi,
Foliorũ Rutæ ſiccorum,
Cinnamomi,
Maceris,
Ligni Aloës.
Aniſorum,
Fœniculorum,
Daucorum,
Galangæ.

} Singulorũ dra. 1. gra. xv.

Omnia optimè conterantur, & cõficiatur cum melle deſpumato quantum ſufficit. BRAS. Reperitur & diuerſitas in ſimpliciũ quãtitate, in deſcriptione qua=

dam, in libello paruo, qui circũfertur posita, Dispensariũ Nicolai inscripto. SE. Quæ nam est eiusmodi cõpositio? BRAS. Hæc, quæ sequitur.

℞. Dactylorum cheiron infusorum in aceto tribus diebus, & tribus noctibus, unc. VI. drach. II.

Penidiorum sacchari. i. quæ sit facta ex Zuccaro dissoluto in aqua decoctionis hordei, unc. III. drac. I.

Amygdalarũ mundatarũ, drach. XV.

Turbith, unc. II. S. Scamonij, dra. VI.

Gingiberis,
Piperis longi,
Fol. Rutæ sicc.
Cinnamomi,
Maceris,
Ligni Aloës,
Anisorum,
Fœniculorum,
Daucorum,
Galangæ.

} Singulorum drac. I. gra. XV.

Fiat omnium trituratio bona, & confi-
ciatur cum melle despumato. Hæc sunt il
lius libelli uerba. SE. Non multum dif-
fert à præscripta compositione. BRAS.
Tamen aliqua est differentia: quia supe-
rius posita cōpositio ponit turbith drac.
XVIII. hæc uerò ponit uiginti: & in præ
senti cōpositione sex scamonij drachmæ
ponuntur, in præadducta uerò undecim.
SE. Mira res est de scamonij quantitate:
nam Mesues contextus diuersißimi sunt:
quippe nonnulli legunt: drach. XI. alij.
XII. alij. XXII. alij. XXIII. at quē ego cō-
textum sequi debeam, ignoro: præsertim
cùm hæc compositio à diuersis phar-
macopolis cùm diuersa scamonij quan-
titate seruetur. BRAS. Possunt ex hoc
medici non modicè errare: sed ut iudi-
care possum, debent esse drachmæ XI.
uel XII. multosq; legimus antiquos Me-
sues codices, qui habebant duodecim: re-

petiturq́; hæc ferè compositio in ea parte à Mesue, in qua agit de turbith, & duodecim scamonij drachmas ponit: adde, si plures essent, quòd turbith excederēt, & ita plus bilis educeretur, quàm pituitæ: cū tamen huius compositionis intentio sit, pituitam primò educere, deinde bilem: quamuis apud Nicolaum Alexandrinū, medicū antiquißimum, diaphœnicon legatur, cuius uis est, bilem solam educere. SE. Et quæ nam est huius Nicolai compositio? BRAS. Hæc, quæ sequitur: quam dicit pectus, stomachum, pulmonem, hepar, & lienē optimè sine molestia purgare: & colorem bonū decoloratis reddere.

℞. Carnium dactylorum,		drac. C.
Diagridij,	}	Singulorū drach. XXVIII.
Gingiberis,		
Cinnamomi,	}	Singulorū drach. XVIII. scrup. II.
Galangæ,		
Spicæ,		

Gar

Garyophyllorum
Zeduariæ,
Glycirrhize,
} Singulorũ dra. VIII.
Moſchi. ſcrup. I.

Mellis, quod ſufficit, detur in modũ auellanæ poſt prandium, & poſt cœnã. SE. Nullum ingreditur catharticum medicamentum cõpoſitionẽ hanc præter ſcamonium, quod bilẽ ſolã educit. BRAS. Iccirco dicebamus eſſe diaphœniconis genus, quod bilem ſolum educit, & diuerſum à Meſues Diaphœnicone, quod in uſu publico ſeruatur: tamen & illud Nicolai, ob palmulas, diaphœnicon uocatur. SE. Quem humorẽ educunt palmulæ? BRAS. Nullum prorſus, imo potius uim habent abſtringentem: nam Galenus in VIII. De ſimplicium medi. facul. cùm dixit palmã arborẽ ex omni ſui parte eſſe adſtrictoriæ facultatis, de eius fructu dicit: At fructus eius, & maximè dulcis, non paucam

obtinet caliditatem: cæterùm cum edendo sit, multo est usui, nō tantùm foris impositus, ubi quid roborare, & desiccare, contrahere, stipare, densareq; consilium est, sed tanquam cibus sumptus cum alijs, & per se. SE. Putabam ego uentrem potius emollire, quàm stipare. BRAS. Galenum audiuisti, qui oppositum dicit, quàm opinaueras: nam stipat, & adstringit: imo & dum manditur, adstringentem naturam habere percipitur. SE. Arbitrabar prius compositionem hanc ingredi, quando uentrem emolliret. BRAS. At illam ingreditur, quando adstringit, & catharticis medicamentis superfluam uim remouet. SE. Omnia igitur adstringentia uim auferunt medicamentis? BRAS. Omnia profectò, sed inter adstringentia aliqua sunt, quæ simul roborant membra, & hæc catharticis miscentur: ut sunt gummi genera, &

picium, & dactylorum, & ipsa cotonea medicamẽtis miscentur, ut eorum uim reprimant: & ideò à Galeno in III. De simp. medi. facul. cap. XV. dicitur: Sic autem non pauca purgantium medicamentorum cum carne mali cotonei exhibita, gustu quidem fallũt, at effectu solo quod ualeant, commõstrant. Dantur uerò quædam cum palmulæ carne, alia autem cum myrtis, alia cum mastiche chia, aut alio quopiam eorũ, quæ cum grata sunt stomacho, tum adstringunt, quò scilicet gustum fallant, simulq; stomachum minus euertant. SE. Galenus igitur putaret mistas esse huic compositioni palmulas, ut gustum fallerẽt, & turbith, atq; scamonium non sentirentur. BRAS. Hæc proculdubio causa est, cur misceantur: addeq;, ut pulueres facilius cum re glutinosa miscerentur, ne deciderent, intestinisq; inhærerent, ac uentriculo. SE. Tamen non

uidentur ſtomacho gratæ palmulæ. BRAS. Imo ſunt gratæ, niſi eſſent miſtæ aceto, & in eodem maceratæ: nam tunc, cum guſtantur, nauſeam inducere uidentur: tamẽ cùm uentriculum ingrediuntur, illum potius roborant: imo à Galeno dicitur in VIII. De ſimpli. medicament. facult. miſceri facultatibus hepaticis, & ſtomachicis, ſeu intro ſumantur, ſeu foris admoueantur. & Dioſcorides ait ſuccurrere ſtomacho laborantibus. ſtomacho igitur conferunt palmulæ, & adſtringunt: imo adde, ideò conferre, quia adſtringũt, & calefaciunt. SE. Quomodo calefaciunt, ſi adſtringunt? præſertim cùm à Galeno in II. de alimentorum facultatibus dicatur: Clarum autem eſt, dulces calidiore, adſtringentes frigidiore ſucco præditas eſſe. BRAS. Palmulæ omnes ſimpliciter calidæ ſunt, & quæ adſtringunt, calidam etiam habent partem, nam

& dulces sunt, Galeno in præcitato libro dicẽte: Nulla ergo ex illis est, quæ nõ dulce quoddam, & adstringens resipiat: omnes ergo & dulces sunt, & adstringẽtes. At Galenus cõparationem fecit dulcium palmularum, & non habentiũ adstrictionem, cũ adstringentibus: & dulces inquit esse calidiores, scilicet adstringentibus: & adstringentes esse frigidiores dulcibus. unde & in VIII. De simp. medi. facul. scriptum reliquit (de palmæ fructu uerba faciens) At fructus eius, & maximè dulcis, non paucã obtinet caliditatem. SE. Quomodo Galenus dulcem contra adstringentem distinxit, cùm in libro à te citato, faciat totam arborem, & germen, & cerebrum, & palmulam adstringentis facultatis? BRAS. Adstringunt prorsus omnes palmulæ, sed dulciores minus: & ob hoc adstringere non dicuntur: quæ uerò magis adstringunt, sunt

minus dulces. SE. Ex quo igitur palmularum genere in hac compositione accipiendum est? uideretur ex austeris, quia maiorem habent adstrictionem, & effrenitanti medicamento magis obuiare possunt. BRAS. Cur non ex dulcioribus, si gustum (ut Galenus ait) fallere uelimus? Dicimus ergo adstringentes potius accipiẽdas, esse quia ad id, ob quod medicamẽto miscentur, duo requiruntur, & quod sit stomacho gratum, & quòd adstringat, palmulæ ratione, qua dulces sunt, stomacho gratæ, & gustum fallunt, ratione etiam, qua adstringunt, stomacho conueniunt, quoniã (ut Galenus inquit in II. De Alimen. facul.) Dulcis succus alendo est: austerus uerò stomacho conuenit, addeq; uim fortiũ mendicamẽtorum reprimere: itaq; austeræ recipiendæ sunt in hoc medicamento palmulæ, quæ si abessent, illorum loco dulces accipere oporteret. Gale

nus in II. De Alimen.facul.tres uidetur palmularum differẽtias enumerare: nam aliquas ait esse siccas, & adstringentes, ut Aegyptiæ sunt, alias molles, humidas, & dulces, quales sunt Cariotæ uocatæ, quæ in Hierichõte, quod Syriæ Palestine oppidum est, nascuntur: inter has duas species, reliquas ponit medias: ex unoquoq; genere fieri potest diaphœnicon: tamẽ si ex adstringentiori genere fiat, nõ est tam efficax medicamentũ: quoniã ex hac adstrictione uim remittit, estq; magis gratũ stomacho: quanquam genus hoc medicamenti stomacho gratũ nunquam uiderimus, rarißimiq; sunt, quibus nauseam non commoueat, & præcipua causa est, infusio palmularũ in acetũ: à Galenoq; in II. De Alimẽ.facul. dicitur, morsionis quoq; sensum, os uentriculi, quod & stomachũ uocant, inducunt. SE. Cur in acetum infundunt palmulæ? BRAS. Nullus est,

qui causam referat. quandoq; arbitratus sum id fieri, ne medicamentum putresceret: sed hoc effici non potest, quia mel cõpositionem ingreditur, & zuccarum in penidijs, & multi pulueres, quæ omnia præseruare possunt, ne medicamenta putrescant, & impedire, ne palmulæ corrũpantur: imo absq; infusione in acetũ diaphœniconem fieri iußimus, & egregiè soluit, diuq; perdurat, fortè quia calidæ sunt palmulæ, aceto macerantur, ut earũ remittatur caliditas. Galenus & enim in primo De simp. med. facul. cap. XXVIII. inquit: acetum ingredi medicamenta, quia frigidum: antiqui uerò dicebant, quia calidum, uel ut magis adstringãt, aceto imbibuntur, uel ut uim turbith magis offuscent, ac deprimant, uel aceto macerãtur, ut id ab ipsis remoueatur, quod Galenus palmulas habere dicit in II. De Aliment. facult. nempè dicit, capitis dolorem face-

re, iecur obstruere, ac lienem: at aceto maceratæ, ad caput minimè effumant: iccircò capitis dolorem non faciunt, neq; aceto imbibitæ, iecur, uel lienem obstruere possunt: uel ideò aceto macerantur, ut attenuent, ac incidãt pituitosam materiam, quam medicamentum attrahere debent: uel cum huiuscemodi medicamẽti officiũ sit à remotioribus corporis partibus attrahere, aceto miscentur, ut penetrare faciat: id enim esse aceti officium: ut in primo De simp. medic. facult. edocemur cap. XXXV. SE. Vnde asportantur palmulæ? BRAS. Ex Aegypto Venetias: nam apud Damascum infinitæ propémodum uirent palmulæ. SE. Ergo adstringentes erunt, quia à Galeno dicitur in II. De Aliment. facult. Aegyptiacas esse siccas, & adstringentes. BRAS. Adsunt quidem in Aegypto adstringentes, sed neq; desunt dulces: tamen & in Italia ha-

bent palmulæ Romæ, & Neapoli: sed nō habetur tanta quantitas, quæ Italiæ, neq; minimæ parti satisfacere poßit. non maturæ mirum in modum adstringunt. SE. Palmulæ ergo in hac compositione non ponuntur, ut educant? BRAS. Minimè omnium. SE. Cur ergo uocatur compositio de palmulis, & denominatio à palmulis fit, cum in compositis medicamentis ab eo denominationem fieri consuetum sit, quod actionem facere dicitur? BRAS. In hac compositione denominatio ab eo, quod copiosius ingreditur, deducta est: nempè à palmulis, & non ab eo, quod educunt: quanuis nonnulli uocarint & hoc medicamentum diaturbith, tamen nō est illud diaturbith, de quo acturi sumus. A dactylorum igitur molle huic compositioni nomen inditum est, & non ab eo, quod est basis, & intentio medicamenti. SE. Quænam

est huius medicamẽti intẽtio, & quis nã scopus? BRAS. Pituitam primò educere? & copiosè, secundò bilem, & remißiùs: iccirco basis erit turbith, cuius officium est, pituitam educere, quàm euacuare medici intendunt hoc medicamento. SE. Cur tandiu aceto macerantur palmulæ? BRAS. Quia corpus habent densum, & crassum, ut penitus imbibantur, & uniuersim madescant, tamen in secundo die uidimus esse aceto imbibitas, & tertio die uehementiùs maceratæ sunt. SE. quid significat id uocabulũ, CHEIRON? BRAS. Multa à diuersis dicuntur recentibus, quæ cùm nullius sint momenti, prætermittemus, ut quòd sit Regio, quæ uocetur Cheiron: & dicamus, palmulas ab autoribus probari, quæ ruffæ sunt, rubræq́; : quoniã & eo colere maturitatem præ se ferunt, πυῤῥὸν uerò ruffum significat. Et ideo legẽdum est palmularũ cir-

rharum, id eſt ruffarum, lutearúmue, hoc eſt, probè maturarum: quanuis nonnulli probent immaturas: quæ & ſi magis adſtringant, compoſitioni non conueniunt, quoniam nõ indigemus tanta adſtrictione, ſed illa ſatis eſt, quæ in maturis reperitur. Ita uerò intelligi oportere, teſtis eſt Serapio cap. LXIX. qui ait, Cheiron eſſe ſpeciem dactylorum, citrinum colorem habentium, & rubrum. SE. Id igitur nomen colorem ſignificat? BRAS. Id prorſus ſignificat, & hic color ille eſt, qui palmularum perfectionẽ præ ſe fert. SE. Cur tantam palmularum copiam recepit Meſue? BRAS. Vt catharticorum uis remitteretur: nam in hanc compoſitionem præter cathartica, & mel, ingrediuntur partes ducentæquinq; aliarum rerum: cathartica uerò, ſunt partes quadragintaſeptem, quæ ſi melle confici debeant, & ſimul miſceantur cathartica

cæteris, non poterit minus ſumi mellis, quàm partes trecentæ. SE. Sunt aliqui in Italia pharmacopolæ, qui tres mellis libras ponũt, alij quatuor. BRAS. Illos probo, qui tres libras accipiũt, qñ per partes drachmas intelligũt: ſed tutius eſt trecẽtas mellis partes accipere, quocunq; pars intelligatur: uel ſint drachmæ, uel unciæ, uel libræ: & ideo mel cum his, quæ corrigũt, & palmulis, erũt quingentæquinq; partes: ſi uerò addamus turbith trigintaquinq; partes, & duodecim ſcammonij, erunt quingentæ quinquagintaduæ partes: ſi quot uicibus trigintaquinq; ingrediantur, hunc numerum contemplemur, turbith quantitatem habebimus, quæ ex tota compoſitione unamquanq; ingreditur partem: intelligimus uerò per partes drachmas, tunc dicimus in ſingulam compoſitionis drachma ingredi decimamquintam partẽ unius drachmæ tur=

bith, & dimidiam unius partis, & dimidium dimidij, & modicum quid ultra, ut in quacunq; huius compositionis drachma turbith grana circiter quatuor ingrediantur: iccirco ab auris tribus usq; ad septem, Mesue præbet: sunt uerò tres auri, quatuor drachmæ, & semis, ut ferè scrupulus turbith duobus granis minus hanc compositionis portionem ingrediatur. SE. Ob hanc fortè causam à Mesue dictum est, esse medicinam securitatis, quia pauca catharticorum quantitas multæ molli eorum, quæ cathartica corrigunt, mista est. BRAS. Quicquid à Mesue dicatur, quod experientia ostendit, id semper, & apertè fatebor: tamen non uideo tantam securitatem, sed mira inducit tormina sumentibus, & nauseas. SE. Fortè est, quia illi pharmacopolæ, ut ab autore monentur, mel non expumant. BRAS. Mel non expumatum

tormina prorsus inferre solet: at illi essent improbi pharmacopolæ, qui mel haud expumarent. SE. Imo nonnulli sunt, qui accipiunt secundarium mel, & aliqui mellacium? BRAS. Hi neq; fures, neq; carnifices appellandi sunt, sed grassatores, quos statim suspendere opus esset, & nulli etiam supplici parcendum: fortè hoc est, quod quorundam pharmacopolorum diaphœnicon dolores parit intensos, & quorundam minimè intensos. SE. Si mellis loco zuccarum recipiatur, nónne faciliùs euaderet medicamentum? BRAS. Ex zuccaro fieri iußi tormina, & ipsum facit, sed non tam uehementia, ut cùm ex melle confectum est. SE. At zuccarum non ita educit, sicuti mel. BRAS. Paulominus. SE. Quid intelligis per penidia saphiras? BRAS. Id quod & omnes alij intelligunt, scilicet penidia ipsa ex infusio-

ne Zuccari in aqua hordei confecta. SE. Alij intelligũt penidia ex exquiſito Zuccaro confecta, & non quidẽ in aqua hordei, ſed & in alia qualibet aqua. BRAS. Hoc ad rẽ nihil facit, uel ſit in aqua hordei infuſum zuccarum, uel in alia aqua: nam quod ad cõpoſitionem attinet, & eſt penidiorum lentor, quouis catharticorum refrangitur, & ne effrenitent, uelu- ti à manu retinentur: nonnulloſq́; Meſues codices uidimus, qui ſimpliciter ſcriptũ habent, penidiorum, & nulla adeſt determinatio: neq; omnes Meſues codices legunt ſaphiri, ſed aliqui habent ſabiri, aliqui ſibari, tu ſimpliciter penidia intelligito quomodocunq; confecta, modò ſint ex exquiſito zuccaro. SE. Dic (niſi moleſtum ſit) quomodo diſſolues penidia, quoniam ſi totam compoſitionem ingrediantur, haud diſſoluentur, ſi in puluerem redigere tentaueris, fruſtra laborabis, nẽpè ad

pè ad hoc inepta sunt: si ex melle dissolui iubeas, intentum minimè assequêris: nam simul non iungentur. ERAS. Ego in primis iubeo, ut parumper attenuentur, deinde aqua aliqua dissoluantur, ut aqua hordei, uel aqua hyssopi: cùm erunt dissoluti, quod facilè efficietur, toti compositioni misceãtur: nam ita planè in unum corpus cum tota compositione coalescẽt. SE. Cùm mundæ amygdalæ compositionẽ hanc ingrediantur, quo ingenio mundari debent? & quæ nam amygdalæ sumendæ sunt, dulces, an amaræ? ERAS. Nescio an me derideas, cum modũ emundandi amygdalas petis. SE. Non derideo prorsus, neq; talis es, ut derisione sis dignus: at quia multis modis à corticibus liberari possunt amygdalæ, illas in primis torrefaciendo, deinde cultro extima pellicula liberando, uel cultro abradendo, etiam si torrefactæ non sint: uel illas in

aqua ebulliendo, & posteà à corticibus liberando: ignoro an aliquis modus compositioni sit aptior. BRAS. Probè dicis: sed cõmunis modus is est, qui probatur, in aqua amygdalas ebulliẽdo, posteà illas pollice, ac indice constringendo: tũc enim extra corticem prosiliunt. An uerò amaræ accipiendæ sint, an dulces: & si multi amaras sumendas esse censuerint, quia magis medicatæ sunt, quàm dulces, tamen nos econtrario, dulces accipiendas iudicamus: quia amygdalæ compositionem hanc ingrediuntur, ut illam gustui aptiorem reddant, & emolliant, & sua etiam pinguedine catharticorũ uenenositati obsistant: addeq;, cùm simpliciter apud autores fit amygdalarum mẽtio, de dulcibus semper intelligere oportere: & Mesue ipse non paucis in locis, cùm de amygdalis amaris uerba facturus est, nũquam simpliciter dicit amygdalas, sed

ſemper cum hac adiectione, amaras: Serapio præterea ſuo in Antidotario, Diaphœniconis compoſitionẽ referens, dulces amygdalas numerat: idẽ facit Auicẽna in uno ex ſuis diaphœniconibus, quinto canone. SE. Suntne horum autorum compoſitiones eædem cum illa Meſues? ERAS. Neque eædem, neq; ſimiles: ſolo conueniunt nomine, & quia omnes recipiunt palmulas aceto maceratas: imò Serapio ait acetum uini fortis: & Meſue, acetum uini eſſe oportere: nã poſſet accipi alicuius fructus, qui acetoſus eſſet ſuccus, uel aqua acetoſa, niſi expreßiſſent acetũ ex uino eſſe oportere. Ad rem igitur, ſint amygdalæ dulces excorticatæ, & ex his ſint, quas Ambroſianas uocãt, quæ ex Apulia ad nos ferũtur, nam omnibus præſtant, & pingue habent, quo cathartici ueneno ſitati obſiſtant: & ad caput effumantes, uim cathartici ſecum ducunt.

nempè illos nunquã probauerim, qui di=
cunt ob palmulas, & penidia prohiberi,
ne uis purgatoria ad caput, & ad omnes
partes accedat: imò palmulæ caput fe=
riunt, & amygdalæ, & turbith uim, ac
ſcãmonij illuc ferunt: quia ex his uis ipſa
non aufertur catharticis: ſed ab ipſis ſo-
lum remouetur, quod effrenitare nõ poſ=
ſint, neq; membris obſint. SE. Quod ge
nus turbith ſumendum iubes? an illud al=
bum, quod in præſentiarum ex monte
Gargano, id eſt, Sancti Angeli, Ferrariã
aduehitur? BRAS. Cùm hæc ſit Meſues
compoſitio, turbith genus accipiendum
eſt, quod illas habeat notas, quæ à Meſue
referuntur, ſcilicet eſſe albũ, uacuũ, arun=
dinoſum, & gummoſum: & eius cortex
ſit cineritius, & planus, & ſit recens, &
facilè frangibilis. SE. Quid eſt apud an=
tiquos turbith? BRAS. Illa in mentẽ re=
cole, quæ in ſimplicium examine de tur=

bith à nobis ſcripta ſunt, ne de eadem re bis loqui cogamur. SE. Ita faciam. Sed quantam ſcammonij quantitatem iuberes tu apponi, cũ aliqui undecim partes, aliqui XII. aliqui XXII. aliqui XXIIII. accipiãt? BRAS. Semper illius fui ſentẽtiæ, ut duodecim tãtũ drachmæ apponerẽtur, ne medicamẽtũ æquè uel fortè uehementius bilem duceret, quàm pituitam: cùm medicamenti intentio ſit, pituitam educẽdi & craſſam, & crudam: ſi uerò adeſſet tanta ſcãmonij copia, bilem æquè ſaltem educeret: quia ſcãmonium eſt magis actiuũ, & faciliùs in actum ducitur, quàm turbith: bilisq; ipſa faciliùs educitur, quàm pituita: propterea duodecim ſcãmonij drachmas nunquã excederem: tamẽ multi pharmacopolæ & Ferrariæ, & alibi, potiſſimũq; in Hetruria, et Gallia XXII. ſcãmonij in compoſitione imponũt partes, aliqui XXIIII. maxima uerò Meſues

contextuum pars legit, duodecim drachmas: & quia undecim accipiunt partes (ut arbitror) totius compositionis, dimidium faciunt: & ex illis sunt, qui in tota compositione XXII. partes recipiunt. at tu mihi dicito: accipis ne purum in compositione scammonium? SE. Non quidem purum, sed diagridium uocatum .i. scammonium in cotoneo malo percoctũ. BRAS. Ob quid hoc accipis, cum autor simpliciter scammonium dicat? SE. Ita consuetum est, & uidetur Mesues regula semper scammonij loco diagridium esse accipiendum, quod est præparatum scãmonium. BRAS. In hac compositione nulla indiget præparatione, quia & palmulæ ipsæ, & amygdalæ, & aromatici pulueres scammonium præparant: iccirco scammonium simpliciter accipiẽdum est: quia in ipsa compositione præparatur: notatoq; quando medicamẽtum edu-

cens pituitam compositionem aliquā ingreditur in qua omnia superet cathartica, si catharticum bilem educēs in minori sit copia, catharticum educens bilem illud adiuuare, quod pituitam educit: reliqua, quæ compositionem ingrediuntur, & cathartica nō sunt, ad corrigenda medicamenta, & roborandum uentriculum apponuntur, ut sunt calida semina, & aromata: nam ut Hippoc. ait in secundo de ratione uictus, in morbis acutis: catharticis sunt miscenda odorata calida, quæ præter id, quod uenenosam uim adimunt, medicamento etiā os uentriculi roborant, nec sinunt, ut à cathartico offendatur. SE. Ambiguitas quædā hîc cōtingere posset: an palmulæ sint pōderandæ, antequā sint in acetū infusæ: an posteaquā fuerint infusæ, & aceto madefactæ? BRAS. Nos semp intelleximus accipiēdas esse palmulas aceto nō madefactas ad par

tes centum, & postea aceto madescant: SE. Tamen autor dicit: Recipe palmularum in aceto infusarum partes centum. BRAS. Etsi autor ita dicere uideatur, tamen intelligendus est, accipiẽdas esse cẽtum palmularum partes, & in acetũ infundendas: uel quæ iam sint infusæ, sed prius fuerint libra mensuratæ: nam si simul cũ aceto ponderarentur, maior adesset aceti copia, quàm palmularum: præsertim cùm per tres dies, & totidem noctes fuerint infusæ: adde & Serapionem, & Auicennam, postquam palmulas pon derarunt, in infusionem posuisse. SE. In tuam sentẽtiam manibus, pedibusq́; procumbo: tamen alias infusas palmulas ad partes centum accipiebam, magno tamen errore: at deinceps non errabo. BRAS. Si ita feceris, non errabis. SE. Quæ nam est huius electarij, uel (ut cõmuni loquar more) electuarij quantitas exhibenda?

BRAS. Meſue dicit à tribus auris uſq; ad ſeptem: aurus uerò drachmam unam et ſemis capit: iccirco ipſe præbet à quatuor drachmis & ſemis uſq; ad decem drachmas & ſemis: tamen ego nunquam exceßi quantitatem octo drachmarũ, frequentißimè uerò exhibui ſex drachmas cum infuſione ſenæ, & mirificè eduxit. SE. Quibus conuenit affectibus hoc medicamentum? BRAS. A Meſue iam dictum eſt, ualere ad febres complexas, & diuturnas, & ad dolorem uentriculi, & coli inteſtini, & ad frigidas harum partium intemperies, & clementer purgare, & tutè humorem crudũ, craſſum, & bilem. SE. Ergo ubicunq; pituitæ, & bilis purgatione indiguerimus, hoc medicamento uti potuerimus? BRAS. Non ſolum pro purganda pituita conuenit, ſed & pro quocunq; purgando pituitæ genere: tamen ad bilem purgandam ſimpli-

citer nõ ualet, ſed præcipuè datur ob ſu-
perabundantem pituitam: cum qua ſi bi-
lis portio adfuerit, & ipſa una expur-
gatur, tamen ad ſolam purgandam bilem
nunquam præberetur, neque etiam præ-
beri conueniret, ſi bilis afflueret, & pi-
tuita eſſet in minori copia. SE. Ergo tũc
ſolum præbendum eſt, cum pituita prin-
cipaliter purgatione indiget? BRAS. Ita
eſſe conſtat. ad frigidas præterea confert
podagras, & ad frigidos thoracis, ac ca-
pitis affectus. SE. Hæc de diaphœnico-
ne ſint ſatis: optarem ut poſt ipſum dia-
catholiconem contemplaremur. BRAS.
Vt lubet. SE. Ita etiam in meo indice ſe-
cundum locum occupat.

Diacatholicon.

BRAS. Cuius autoris eſt eiuſmodi com-
poſitio? SE. Nicolai Præpoſiti, apud

ipſum inuenitur, & nõ apud aliũ quempiam, niſi acceperit à Nicolao. ERAS. Modum referto, quo compoſitionem ipſam parare ſoleas. SE. Hic eſt, qui ſequitur.

℞. Senæ bene mundatæ,
Caßiæ fiſtulæ mundæ,
Tamarindorum, } Singul. unc. VIII.
Rhabarbari electi,
Violarum,
Polypodij,
Aniſorum, } Singul. unc. IIII.
Quatuor ſeminum frigidorum mundatorum unc. I.

Hæc ſunt, quæ compoſitionem ingrediũtur. Ab autore autẽ ita fieri iubetur. Iterũ inquit: Accipe librã unã Polipodij quercini, & modicũ tere, & in aqua diutißimè decoque, & ex colatura ſyrupũ facito cũ libris octo Zuccari, in quadã uerò

colaturæ parte caßiã, & tamarindos distemperato, & in fine decoctionis syrupi imponito: deinde electuarium conficito, cæteros addendo pulueres. BRAS. Hæc est ad uerbum Nicolai descriptio, & illa à pharmacopolis confici debet. SE. Adsunt ergo & aliæ descriptiones? BRAS. Adsunt, & nõ paucæ, rariq; sunt pharmacopolæ, qui eandem penitus cõpositionem parent. SE. Cur hoc nomine insignita est diacatholicon? BRAS. Quoniã uniuerso corpori cõuenit, et oẽs educit humores: nempè ob senam, & polypodium, atra bilis, & ichores educuntur: ob caßiam, & tamarindos bilis flaua: ob reubarbarum bilis crassa, quæ pituitam mistam habet. autor illam simpliciter catholicon nominauit. i. uniuersale medicamentũ. SE. Est ne uehemens medicamentum? BRAS. Imò lenißimũ: ego libẽter ipsum meis ægris propino, & in-

ter lenientia connumero, misceoq́; uehe=mentioribus plerunque medicamentis, ut eo magis blandi euadant. SE. Quem humorem præcipuè educit? BRAS. Atram bilem primò, secundò bilem flauam, & denique pituitam. huius medicamēti usus tutißimus est: idem de diaphœnicone nō dixi. SE. In qua sumitur copia? BRAS. Autor dicit à semiuncia præberi usque ad integram unciam, at nos in aliquibus exhibuimus usq; ad duodecim drachmas: estq́; benedictum medicamentum, quod tam in febre correptis, quàm à febre liberis, conuenit. à Nicolao notatur in acutis febribus præberi, & in peracutis: quo=niam uentrem mollit, digerit, ac roborat. lienis affectibus, ac iecoris conuenit, ob suam facilitatem: eo libenter utor: idq́; de eo dici potest, quod de agarico ab antiquis dictum est: esse medicinam familiæ, quoniam uniuerso conuenit corpori, &

omnes educit cum facilitatè humores. S E. Quid intelligendum est per Senam probè mundatam? BRAS. Cùm apud autores simpliciter Sena nominatur, folliculi simul, & folia intelligenda sunt, quæ tũc erunt probè mundata, cùm ab eis erunt ablatæ festucæ, & foliorum, ac folliculorum pediculi: solaq; erũt folia, ac folliculi derelicti: & per caßiam fistulam mũdatam intelligito quicquid boni continetur in siliqua, præter semina, & parietes intermedios, hoc est illud, quod aliàs flos caßiæ nũcupatur. S E. Sunt ne alij ex antiquioribus ante Nicolaum, qui hanc cõpositionẽ tradiderint? BRAS. Nicolaus alter Alexandrinus, medicus uetustißimus, in suo de compositione medicamentorum, secũdum locos, libro, cap. 442. similem ferè compositionem refert. S E. Fortè Nicolaus Præpositus ab hoc Alexandrino accepit. BRAS. Proculdubio:

quia Nicolai Præpositi tempore huius Alexandrini codex extabat. SE. Ni tibi graue sit, huius Alexādrini compositionem enarrato. ERAS Graue nō est, neq; laborem subterfugio: en compositio.

℞. Senæ mundatæ,
Caßiæ,
Tamarindorum, } Singu. unc. III.
Rhabarbari,
Polypodij,
Anisorum,
Glycirrhizæ,
Seminū communiū, } Singu. unc. I.
Candi,
Penidij,
Syrei, quod sufficit: in quos ponātur:
Polypodij, unc. VIII.
Fœniculi, unc. III.

In libris tribus aquæ, & syrupizentur cū scrupulis duobus sacchari. SE. Quid

facient ſcrupuli duo ſacchari in hac cō=
poſitione? BRAS. Arbitror mendoſum
eſſe codicem, nec eſſe legendum ſcrupu=
los: imò neq; uncias, ut nonnulli emenda-
runt, ſed potius libras, ut duæ ſint zucca=
ri libræ, quæ ſi accipiantur, magis conue
niunt, quàm accipere octo libras zucca=
ri, ut facit Nicolaus Præpoſitus: quoniā
nimium uidetur. at hunc Nicolaum Præ=
poſitum ab Alexandrino accepiſſe, hu=
ius capitis initiū planè oſtendit: nā Præ=
poſitus ſuam compoſitionem inſcribit
Catholicon, ſicuti & Alexandrinus in=
ſcripſit Catholicon: & ſicuti Præpoſi=
tus dicit: Valet hepaticis, ſpleneticis, da=
tur in acutis, & peracutis, quia mollifi=
cat, digerit, & confortat. ſi modò refera-
mus, quæ dicit Alexandrinus, ſtatim de=
prehendere licebit, Præpoſitum ab Ale=
xandrino accepiſſe. ita uerò dicit, opi=
tulatur hepaticis, & ſpleneticis, datur in
acu

acutis, & peracutis, quia mollificat, digerit, confortat. SE. Profectò hæc uerba eadem sunt, cũ illa Præpositi, nec dubito ab Alexandrino accepisse: sed miror, cur in medicamentorũ quantitate differãt: nã caßiæ, & senæ rhabarbarũ æquat. BRAS. Ne admiratione afficiaris: quoniam multa alia sunt in quibus differunt, sed ignoratur in quibus codicibus adsit error. propterea cùm ego millies Præpositi cõpositionem expertus sim, quam tu superius adduxisti, semper illã sequar: tamen & hac Alexandrini compositione nonnunquam utar, & experiar, an ita mitis sit, ut illa Præpositi, & humores illos tam facilè educat: adest in Alexandrini cõpositione syreum, quod in illa Præpositi abest: dic uerò quid intelligis per, id quod dixisti, penidiorum candi? SE. Penidia intelligo ex zuccaro cando confecta. BRAS. At nos duo intelligimus, & penidia per

ſe,& zuccarum candum per ſe,ſicuti in Alexandrini compoſitione conſtat: accipiendum uerò zuccarum candum roſatum, uel quodcunq; habeatur. SE. Miror,cur hic penidia ponantur, cum nullum adſit in hac compoſitione catharticum,quod remoratione indigeat BRAS. Ponuntur etiam,ut dulcoretur compoſitio, & thoraci conueniat. SE. Cùm de pulueribus,quæ compoſitiones ingrediuntur diſputatio ſit, an craſſo modo conteri debeant,an in tenuiſsimum puluerem leuigari, quid hac in re ſentis tu? BRAS. Id ſentio,quod omnes fatentur: catharticorum pulueres non eſſe tenuiſſimè leuigandos: tamen ut diu in uentriculo commorentur, tum ne eorum uis facilè euaneſcat, tum ne intrinſecis mēbris inhæreant, & illis obſint: tamen & ſi diligentiſsimè leuigarentur, cum tot in rebus miſceantur, neceſſarium non eſſet,ut

breui à uentriculo descenderent, neq; intrinsecis membris inhærerent, & eorum uis seruabitur: imo solùm adest in hac compositione rhabarbarũ, quod in puluerem reduci debet: rhabarbarum uerò est tenuißimè puluerizandum: rerum uerò non catharticarum pulueres subtilissimè teri debent, & leuigari. SE. Intelligis ne per quatuor semina frigida, illa, quæ paßim ita uocantur? BRAS. Illa inquam intelligo, sed in hac compositione sunt accipienda maiora: quæ sunt cucumeris semina, cucurbitæ, peponis, & citruli. SE. Cur minora accipienda non sunt, quæ sunt endiuiæ semina, lactucæ, portulacæ, & scariolæ? BRAS. Quia ab autore dicitur, semina frigida mundata: at minora semina non mundantur, sed in puluerẽ rediguntur: maiora uerò mundantur. tu autem dicito, quo ordine cõpositionẽ hãc in electuarij formã ducis? SE. Re-

bus præparatis, quæ compositionem ingrediuntur accipio, iterũ polypodij lib. 1. & crassiusculè tero, & in aqua diutissimè coquo. BRAS. Quantum temporis in hac diutissima coctione consumis? & quantam aquæ quantitatem pro polypodio ebulliẽdo accipis? SE. Rem sine pondere, ut mihi uidetur ago: nam polypodiũ in ollam pono, deinde tantum aquæ superingero, quantum superet polypodiũ, & ad dimidium ebullire facio, non autem ad tertias, hoc quàm est diutissimè coquere. BRAS. Pharmacopolæ omnes in huius aquæ quantitate suut tam diuersi, ut nullus sit modus: iccirco sex aquæ libras accipito, in quibus polypodium crassiusculè contritum, & compressum, ad dimidias ebulliat, postea percolato, & sex huius decoctionis uncias seruato, in decoctionus reliquo octo zuccari libras (ut autorem sequamur (dissoluito, postea

ebullire facito, quousq; ad syrupi consi-stentiam peruentum sit: interim caßiam, & tamarindos in sex reseruatis decoctio nis uncijs, uel pluribus dissoluito, & cum zuccaro ad syrupi formam iam redacto commisceto : in fine autem decoctionis zuccari, quando ad syrupi formam per-uenire, debebat, puluceres commiscendi erant: itaq; omnibus simul mistis, electua-rium effectum est, quo ad usus uti poteri-mus. SE. Deinceps ita faciã, & ut arbi-tror, non errabo. BRAS. De hoc tam satis medicamento: alia referas, quæ Ferra riæ in usu sunt cathartica. SE. Id statim efficiam. si quid de Nicolai Alexandrini compositione sentias, prius enarrabis: BRAS. Illam probo. SE. At quomodo confici potest, & debet, cum ait syrei, quod sufficit, in quo ponãtur unciæ octo polypodij, fœniculi unciæ tres in libris tribus aquæ, & syrupizentur cum scru-

pulis duobus ſacchari: polypodium,& fœniculos in ſyreum ponit,quod ſufficit, poſtea inquit,hæc eſſe ponenda in tribus aquæ libris,neq; exprimit,an ebullire debeant,an minimè. BRAS. Res ſano modo intelligenda eſt, octo ille polypodij unciæ,& tres fœniculi ſunt in ſyreo,id eſt ſapa infundendæ, quantum ſatis eſt pro infuſione,& ſapa ſupernatet,poſtea addendæ ſunt tres aquæ libræ,& ad dimidias ebulliendum, poſtea percolandũ,& huic liquori duæ zuccari libræ miſceantur,& ebulliant ad ſyrupi cõſiſtentiam: nam error eſt dicere,cũ duabus drachmis zuccari. Alexandrini codicem emendato, & drachmarũ loco,libras legito:& prædictæ decoctionis portionem reſeruato, pro caßia diſſoluẽda,& tamarindis,quæ diſſoluta,ſyrupo addantur: cui in decoctionis fine ſint additi pulueres:& ita cõfectum erit medicamentũ. SE. Iam meus

quieuit animus, nunc refero ſchedam, ut quid ſequatur referre poßim. Sequitur Eleſcoph.

Eleſcoph.

BRAS. Autor is, qui Auicennam interpretatus eſt, ubi adeſt Eleſcoph, uertit Epiſcopi: neſcimus an in idiomate Arabico Eleſcoph, epiſcopũ ſignificet: tamẽ aliæ ſunt etiam compoſitiones, quæ ſub Epiſcopi nomine circũferũtur: nos uerò de hac ſola loquamur, quæ in uſu eſt, & potißimũ in rotulis cõformata: nã rarus eſt in electuarij forma eius uſus. SE. Tamen ego illũ in electuarij forma confeci ſemper, & ſeruaui. at quis eſt huius compoſitionis autor? BRAS. Apud Meſuen reperitur, qui illam ita refert, ac ſi ſub illo nomine ſit nota compoſitio: at tu compoſitionem illam afferto, quam in

pharmacopolijs paratam ſeruas. SE. *Hæc eſt quæ ſequitur.*

℞. *Scammonij,*		*Singulorũ drac.* VI.
Turbith,		
Garyophyllorũ,		*Singulorũ drac.* II. S.
Cinnamomi,		
Gingiberis,		
Emblicorum,		
Nucis muſcatæ,		
Polypodij,		
Zuccari albi,		*unc.* VI.

Confice cum melle deſpumato.

BRAS. *Hoc eſt Eleſcoph, quod per totã paratur Italiam, quod nonnulli auſi ſunt abſq; melle parare, cum ſex illis zuccari uncijs: at non probè ſucceßit: nam fuiſſet opus, ſi ex zuccaro ſolo abſq; melle confici debuiſſet, zuccarum ad minus eſſe libram unam, & unciæ nouẽ, ſed cũ deſpumato melle tres mellis uncias pro ſingula pulueriẓatarum rerum uncia ponendo*

ſatis erit, fitq; proba electuarij forma. SE. Ergo uigintiocto mellis unciæ accipi debebũt? BRAS. Tot unciæ accipi nõ debent, quia zuccari pondus mel augere non eſt opus, ſed dempto zuccaro, quot erũt pulucrum unciæ, tot tres unciæ mellis accipiendæ erunt, ut probè electuariũ conficiatur. SE. Quando in rotulas illud paro (ut frequentiùs fit) pro ſingula pulerum drachma unciam probi zuccari addo, & in rotulas redigo, ſed quantã tu ex rotulis copiam præbes? BRAS. Meſue ab auris duobus ad tres, id eſt à tribus drachmis ad quatuor uſq; & ſemis exhibet: at hæc eſt quãtitas, quam ego præbeo puellulis, neq; unquam illis præbeo minorem quantitatem drachmis quatuor: nos uerò cõmuniter præbemus ſex drachmas, in ſtrictiorem aluum habentibus octo, in ruſticis, Hebræis, & religioſis decem, nã à medico nihil * effectuare eſt, niſi He-

bræi,rustici,& religiosi optimè excreue rint: nunquam uerò hanc quãtitatem exceßimus,neq; ut excederetur suaderemus. SE. Nonnulli has rotulas, uel placentas reprobant,quoniam aliquando nihil, aliquando nimis purgant, quia scilicet aliquando uruntur,uel species nõ probè inuicem miscentur. BRAS. Hoc absurdum est, quia pulueres uri non possunt: nam zuccarum ferè frigidum est, cùm species illi miscentur,& si species probè mistæ non sint,hic est pharmacopolarum error,qui si haud errabunt, semper eodem modo educet,modo simplicia,quæ compositionem ingrediuntur, bona sint: imo hoc idem de pulucrum mistura in omni alio potest contingere medicamento,nisi pharmacopola diligenter miscuerit.sed quam mellis quantitatem recipit tuum Elescoph? SE. Vncias sex. BRAS. Secundum canones septem esse debent.

SE. Posthac septem accipiam. at quo=modo hoc Episcopi electuarium ab illo Auicenne differt? BRAS. Quia auicenna præter superius enarrata, cardamo=mum addit. SE. Quibus confert affecti=bus hæc compositio. BRAS. Mesue ait, excrementa, & flatus à toto corpore educere: propterea dolorem colicum, & hypochondriorum, & juncturarum le=uare, renes, uesicamq́; expurgare, & ue=nerem excitare: adde tu humores omnes educere, & absq; dolore: nempè turbith ratione pituitam educit: & ratione scam=monij bilem, & ratione polypodij, atram bilem: tamen nos cõpositioni nuper addi=dimus lapidis lazuli præparati, drach. II. cinnamomumq́; multiplicauimus, & alia aromata, medicamentũq́; tale reddidimus, ut humores oẽs à remotis etiã corporis partibus egregiè educat. bis in anno hoc medicamẽto Illustrißimũ Herculẽ huius

nominis ſecundum, & Ducem Ferrariæ quartum, expurgamus: itaq; incolumen ſeruamus, quem DEVS *optimus ad Neſtoreos annos feliciter, ſummaq́; cũ tranquillitate perducat. Hoc etiam rotularum genere, lapidem lazuli recipiente, in his utimur, qui Gallico morbo affecti ſunt, & humores à iuncturis uehementer educit, podagricis confert, ac chiragricis, quanquam nos peculiares rotulas habeamus, placentulásue, quibus in podagris, & arthrite utimur, & mirificè conferunt.* SE. *Súntne illæ, quas Braſſaulicas à tuo cognomine nuncupaſti?* BRAS. *Illæ inquam.* SE. *Erit mihi pergratum compoſitionem audire.* BRAS. *Vt tibi rem gratam faciam. hæc eſt, quæ ſequitur.*

Confectio Brassaulica.

℞. Turbith. drach. II.
Gummi Arabici, } Singulorũ gra. II.
Picis hispanæ, }
Diagridij, drach. v. gra. xv.
Diatragacãthi, drach. IIII.
Mannæ. s. thuris, gra. xv.
Hermodactylorum, drach. I.
Succi cotoneorum, drach. IIII.
Gingiberis, drach. I.
Succi rosarum, gra. xvI.
Mucillaginis carthami, drach. I.
Scordei, gra. x.
Zuccari, unc. IIII.
Misce, & fiat confectio.

SE. Videtur esse mira cõpositio. BRAS. Imo mirifica: nam absq; ulla nausea, absq; ulla molestia, absq; ullo dolore unumquodq; humoris genus à penitioribus nostri corporis partibus educit: si recenter

ſit facta, ſemiuncia ſatis eſt ad euacuationem perficiendam, ſi requieta ſit, ſex drachmæ præberi debent: his, qui aluum ualde adſtrictam habent, uncia nõ excedatur. experiaris parumper, nunquam ſumpſiſti ſuauius, clementiúſue medicamentum, quanuis cathartica uehementiora recipiat. SE. Experiar, & lubẽti animo. at ad Eleſcoph cõpoſitionem redeuntes? Debeo ne turbith & ſcammoniũ præ parata, an præparanda recipere? BRAS. Cùm aromata, & non pauca huic cõpoſitioni miſceantur (dicãt alij, quod lubet) hæc abſq; præparatione accipienda eſſe cenſemus: tamen & ſi quiſpiam his præparatis utatur, ne digladieris: tunc uerò non tam probè educit. hæc noſtra ſit de hac re ſententia, cùm hæc uehementiora cathartica rebus alijs miſcẽtur, & ab autoribus non dicitur, quòd ſint accipienda præparata, præparanda minimè eſſe: at ſi

seorsum acciperentur, & non mista alijs, tunc corrigenda esse monemus. SE. *Hæc de Elescoph satis uidentur.* BRAS. *Præsertim si illud addideris, zuccarum non esse puluerizandum, ne maiorem mellis copiam accipere cogeremur, quàm sint unciæ septem: nunc modò compositiones, quæ sequuntur prosequaris.* SE. *Confectio Hamech sequitur.*

Confectio Hamech.

BRAS. *Electuarium hoc à Mesue descriptum reperitur: & duæ sunt sub hoc nomine compositiones, quarũ una in usu est, alia minimè.* SE. *Ego primùm electuarium conficio.* BRAS. *Compositionem referto.* SE. *En:*

℞. *Myrobolanorũ citrinorũ, dra. IIII.*
Chebulorum,
Nigrorum, } *Singulorũ unc. II.*
Rhabarbari electi,

Agarici,
Colocynthidis,
Polypodij, } Singulorũ drac. XVIII.
Absinthij,
Hascæ,
Senæ, } Singulorũ unc. I. in alio drac. VI.
Violarum, drach. XV.
Epithimi, unc. II.
Anisorum,
Ros. rub.
Fœniculorum, } Singulorũ dra. VI.
Succi fumiterræ, lib. I.
Prunorum, nu. LX.
Passularũ mũdatarũ, unc. VI.

Misce; & omnia infundantur in aquam casei, & ponantur in uas uitreatum stricti orificij, & eius os obturetur, & dimittatur per dies quinq;: demum bulliant ebullitione una, postmodum colentur, & in hac colatura dissoluantur:

Caßiæ fistulæ mundæ, unc. IIII.

Tama

Tamarindorum, unc.v.
Tereniabin, unc.II.

Fricẽtur manibus, & colẽtur, & proijciatur ſuper illud.

Zuccari boni albi, lib.I.S.
Scammonij, unc.I.S.

Et coquantur uſq; dum habeant ſpißitudinẽ mellis: deinde pulverizentur ſupra illud.

Myrobalanorũ citrinorum, Chebulorum, Indorum,	Sing.unc.I.
Belliricorum, Emblicorum, Rhubarbari electi, Seminis fumiterræ,	Sing.drac. III.
Aniſorum, Spicæ,	Singu. dra. II.

Doſis eius eſt, drach.II.uſq; ad aur.II. hæc Meſue. BRAS. Multa ſunt in hac

compositione consideranda, ambigenda, & enucleanda. SE. Et quæ nam hæc? BRAS. En in citata descriptione adest absinthij, hascæ i. thymi, senæ, singulorũ unc. I. & in alio, drach. VI. quã lectionem sequaris? SE. Harũ herbarũ unciã semper accepi. BRAS. Tamen antiqui ferè omnes Mesues codices legunt, drach. VI. Recenter uerò impreßi codices legunt, unc. I. SE. Quos ergo sequi oportet? BRAS. Nõ magni momẽti res est, uel uncia accipiatur, uel sex drachmæ: tamẽ cũ & antiquos codices legerimus in quibus scriptũ est uncia una, probarem unã unciam in cõpositione accipere, cùm tamen neq; illos despexerim, qui drach. VI. acceperint. SE. In Mesue libro, quẽ habeo, qui inter antiquos numerari potest, in hac cõpositione absunt hæc, quæ sequuntur: Violarũ, drach. XV. Epithimi, unc. II. Anisor. ros. Fœniculi, singulorũ drac. VI.

ERAS. Legimus & nos antiquos codices, in quibus aberant: tamen nos probamus, ut recipiẽda ſint: quoniã ad totã cõpoſitionẽ partim corrigẽdo, partim adiuuando ad aduſtos humores educendos, proficua ſunt. SE. Ego nunquã hæc in ipſa cõpoſitione prætermiſi. ERAS. Neq; præter rationẽ feciſti. ſed dic quantã ſeri quantitatẽ accipis, ut hæc cõmodè infundantur? & cuius animalis ſerũ accipis? SE. Bubulũ ſemper accepi? ERAS. Caprinũ potius accipiendũ eſt: uel aſininũ: quæ ſi haberi nõ poterũt, tũc bubulũ accipere opus erit: ſcitoq; non eſſe expectandum, ut acredinẽ acquirat, uel ab eo eſt auferenda in ſereno. SE. De ſeri autem imponendi quantitate regulã profectò nõ habeo, ſed tantũ ſeri accipio, quãtùm ſatis uidetur, ut omnia probè imbibantur: poſtea tantam ſuperaddo quantitatem, quanta modicùm ebullire poßit,

caßiamq́; diſſoluere, & tamarindos, & alia omnia recipere, quæ integram cõpoſitionem ingrediuntur, hãcq́; ſeri quantitatem ad oculum accipio. BRAS. Mihi uerò placeret, ut fixam, ſtatutamq́; quantitatem haberes: id autem facilè fiet, ſi illa, quæ infundi debent, conſiderentur, & in unum omniũ pondus colligatur. quod eſt lib. II. unc. VIII. & drachma una. Adeſtq́; una ſucci fumiterræ libra: iccirco ſerum quinque libras æquet, ut omnia probè infundantur, ut poſtea ebullitione una, id eſt modicè ebullire poßit, & aliqua portio pro diſſoluenda caßia, tamarindis, & manna ſuperſit. SE. Ergo per quinq; dies hæc infuſa in ſeri lactis caprini lib. V. dimittam. BRAS. Et ſexto die iubeto, ut modicè ebulliãt, poſtea quæ in infuſione ſunt, manibus perfricentur, & exprimantur, ac colentur. SE. Poſſent ne per fixum qualum percolari? BRAS.

Minimè, imò ſit rariſsimum linteũ: poſtquam percolatum eſt, caſsiam accipito, illamq́; cum tanta ſeri percolati portione diſſoluito, quanta ad illam diſſoluendam ſit ſatis. SE. Ad diſſoluendam caſsiã quãta ſeri copia indigebimus? BRAS. Non eſt opus in præſentiarum ſeri quãtitatem nouiſſe, quia caſsia paulatim diſſoluitur, ſemper aliquid ſeri inſtillando quoad uideatur diſſoluta: tamen ne tibi uidear quantitatem, quæ adhiberi poſsit, ignorare, duodecim ſeri unciæ plus minus ad caſsiam diſſoluendam, quæ hanc compoſitionem ingreditur, erũt ſatis: itidem & tamarindi, & manna tanta eiuſdem ſeri copia diſſoluentur, quanta ſatis erit: deinceps hæc ſimul miſta, manibus probè fricentur, & cum tota infuſione miſceantur, & libra una & ſemis zuccari, & ſcãmonij uncia una & ſemis addantur: mox ad mellis craſsitudinem per-

coquantur. SE. Scammonium percoqui quidem debet, ut corrigatur, ſed ob quam cauſam caßia, tamarindi, & manna percoqui debẽt, cũ ex ebullitione uires amittant? BRAS. Reperiuntur & pharmacopolæ, qui in fine cũ myrobalanis ſcãmonium imponunt, & ebullire nõ ſinũt: at mihi ſemper placuit, ut ebullirent: iubeoq; ut craſſo modo contundantur, quo ampliorem decoctionem facere poßint: tamen caßiam, tamarindos, & mannam ebullire non ſinerem: iccirco caßiam in decem, uel duodecim ſeri percolati uncias diſſoluatur, & tamarindi in tribus, mannaq; in duabus: poſtea decoctione ex reliquo ſero, & ſcammoneo ad mellis ſpiſſitudinem facta, tria illa diſſoluta, & per rarum linteum excolata: cõpoſitioni miſceantur, & denique myrobalani addantur: tamen experientia uidimus, ſi hæc omnia ad mellis ſpißitudinem unà ebullie-

rint, diutiùs seruari medicamẽtum: denique cũ coctio perfecta est, pulueres addantur. SE. Non magnifacis ergo, an hæc simul coquãtur, an minimè: modò simul misceantur? BRAS. Equidem non magnifacio: tamen probo potiùs, ut unà ebulliant, quo diutiùs compositio seruari poßit: scitoq; ex ebullitione non admodũ remitti caßiæ uires, tamarindorũ & mãnæ: quoniam ex ipsis dissoluitur illud, quod habent mistum seri, & non ipsorũ uires. SE. Ad quam summam præbetur hoc medicamẽtum? BRAS. Mesue præbet à duabus drachmis usq; ad tres: at nos nonnunquam sex drachmas præbuimus, & leuiter eduxit, præbuimus & octo, & mediocriter eduxit, præbuimus & decẽ, & egregiè eduxit. Est in hac cõpositione ualde parcus Mesue: nam duæ, uel tres drachmæ, aut nihil, aut modicè educent. SE. Quibus confert affectibus hæc

Hamech uocata confectio, licet electuarium sit? BRAS. Cõuenire omni paßioni, quæ fit ex bile, & pituita salsa, ait autor, & propriè quæ est sicuti impetigo, & scabies, & lepra, & cãcer corrodẽs, & similia, & adit, esse medicinam sublimis iuuamenti. Nos uerò fatemur moderatè, & absq; ullo dolore omnes educere humores tã biliosos, & atrabilares, quã pituitosos: ubi omnes euacuandi sunt, cõuenire fatemur: cõuenit, & in cachexia, & in confusis febribus, ac complicatis, & in longis omnibus morbis, & quanto magis sunt commisti morbi, & diuersarum naturarum, tanto magis conuenit: imò in simplici ex uno humore affectu, ubi alij non peccant, præbendum nõ est. SE. Posset nuncupari catholicum medicamentum. BRAS. Neq; immeritò, & potius quàm diacatholicum: quanquam, & hoc sit leuißimũ medicamentum, quo

ægros meos frequēter euacuo. at tempus uidetur, alia contemplari medicamenta. SE. Electuariū de Psyllio post Hamech sedem habet.

Electuarium de psyllio.

ERAS. Et à Mesue refertur hoc medicamentum, cuius autorem nōnulli Hamech fuisse censuerunt, quoniam in compositionis calce à Mesue scriptū est, Hamech uocasse hanc compositionem electuariū trochiscorum: ueruntamen uel referatur in Hamech autorem, uel in alium quemlibet, ad rem ipsam nihil facit, quia compositionem contemplari proposuimus: & ne diutius intētum nostrū differatur, illam adducito. SE. Hæc est, quam paro:

℞. Succi bluglossæ domesticæ, Syluestris, Endiuiæ, Apij, } Coctorū & despumatorum sing. li. II.

Et proijce ſuper ipſos
cuſcutæ, Aniſorũ, } Singu.unc.s.
Folliculorũ ſenæ,
Capil.uen. M.I.
Succi fumiterræ, unc.III.
Aſſari, drach.IIII.
Spicæ, drach.II.

Miſce, & dimitte per diem, ac noctẽ, & bulliãt ebullitione una, & proijciantur ſuper ea,

Violarum uiridium, uel ſiccarum, drach.III.
Epithimi, unc.II.

Miſce, & bulliant adhuc alia ebullitione parua, deinde coletur, & exprimatur, & in colatura ponantur, Pſyllij, unc.III. & dimittantur per diem, ac noctẽ, omni hora: tamen agitando ſpatula, deinde exprimatur uiſcoſitas eius tota, poſtea accipiantur huius uiſcoſitatis, libr.IIII. & proijciantur ſuper eam zuccari albi, lib.

I I. & semis, & coquatur cum facilitate: postquam coctum fuerit, projjciatur super ipsum pulueris trochiscorum, diarhodon, & de spodio, & rauccd sceni, singulorum, unc. I. trochiscorum de berberis, unc. s. Sunt aliqui, qui addũt aceti lib. I.S. aliqui addunt succi uiolarum, lib. I. & est medicamen nobile. hæc Mesue. BRAS. Syluestris buglossi loco quid accipis? SE. Pro domestico buglosso, borraginẽ uulgò dictũ accipio, & pro syluestri, herbam illam, quæ uulgò Buglossa uocatur, quam aliàs apud Dioscoridem Cirsion esse docuisti. BRAS. Neque ab re fortè facis: tamen adest & syluestris borrago, quæ in campis sponte nascitur, & borraginis folia habet, hirsutiora tamen, hanc arbitror esse syluestrem buglossam, quam curare debes, ut habeas: at neq; tuum reprehendo institutum, quãdo syluestris hæc non habetur. SE. Debéntne

succi simul coqui, & expumari, an seorsum? BRAS. Quid hactenus fecisti? SE. Succos omnes simul miscebã, postea coquebam & expumabam. BRAS. Hoc quidẽ fieri potest, sed tutius est, atque exquisitius unumquemq; succum ebullire: & expumare: postea simul miscere. SE. Quomodo miscenda sunt cuscuta, anisa, folliculi senæ, & reliqua his succis? an cũ sunt frigidi? BRAS. Minimè: sed postquam ebullierint, & misti fuerint, uel cũ sunt simul misti, & exprimuntur, hæc sunt statim succis addenda. Verùm quia hæc succorum caliditatem remittunt: idcirco sunt igni applicandi succi cum his rebus mistis, & sinendi sunt quoad ebullire inceperint: tuncq; ab igne statim remoueri debent, & uas egregiè obturandũ, ne expirare poßit. Itaque per uigintiquatuor horas macerẽtur: post hoc tẽporis spatium bulliãt (ut inquit Mesue)

ebullitione una, hoc est modicè bulliant: quia illa decoctionem longã non patiuntur: nam si ebullitio perseueraret, eorum uires exinanirentur: uel fortè hæc parua ebullitio, & quæ semel fiat, fieri dicit, cũ succis imponuntur: postea per diem & noctem dimittenda, neq; amplius hæc sola ebullienda. SE. Arbitror ita intelligendum esse autorem, ne tot ebullitiones multiplicentur. BRAS. Postea addentur uiolæ, & epithimum, & iterum modicè bulliãt, quia uiolæ, & epithimum modicißimam, ferunt ebullitionem: nã ex ebullitione earum uires expirãt. SE. Cur dicit uiolas recẽtes, uel siccas? BRAS. Quia illi uisum est uiolas omnino esse in hac compositione necessarias: at cum hyeme absint uirides uiolæ, tunc siccæ sumi debent. SE. Cur tantam accipit assari copiam? BRAS. Quantámne? SE. Vncias quatuor. BRAS. Mẽdosus est codex, &

legi debet drachmas quatuor: etsi in multis codicibus falsò legatur uncias quatuor: at si necessitatem ingrediendi assarum hanc compositionem consideremus, uidebimus tam magnam copiam non esse necessariam: quoniam magnam succorum copiam exhauriret: iccirco codicem tuum emendato, ut in assaro drachmas, & non uncia legat. SE. Fumiterræ succus debétne simpliciter accipi, an iubere, ut prius ebulliat? BRAS. Et ipse ebulliri debet, et expumari, antequam alijs cōmisceatur. SE. Cur statim cum alijs succis illum non enumerauit? BRAS. Fortè quia in minori copia. SE. Cùm fuerint probè percolati succi post simplicium impositionem, & paruas illas ebullitiones, éstne integrum Psyllium imponendum, an contusum? BRAS. Psyllium semper mucillaginem facit, uel integrum sit, uel contusum: tamen si contundatur,

grana frangi non debent, sed tantum cō=
tundi: nam hoc modo faciliùs habetur
mucillago. SE. Tamen Mesuc ipse di=
cit, nunquam Psyllium contritum esse
ægris propinandum. BRAS. Id uerum
est, quando solum præbetur, & incorre=
ctum est, sed cùm alijs mistum est rebus,
tritum propinādum præberi potest: sci=
toq́; non esse Psyllium in hac composi=
tione assandum, quod aliàs assandū ad=
monuit Mesue. Psyllium igitur per ui-
gintiquatuor horarum spatium in ex=
pressos ponatur succos, & singula ho=
ra rudicula agitetur, ut exeat mucillago:
ita uerò in succos recipitur mucillago,
ut succi omnes uideantur effecti mucil=
lago: postea uiscositas recepta, in suc=
co tota exprimatur, & ex hac uiscosiori
parte (nam nihil aliud est eius uiscosita=
tē accipere, quā succos accipere, in qui=
bus adest uiscositas à Psyllio toties agi=

tando educta) & zuccaro albo, ac reliquis, ut ab autore dicitur, electuariũ conficito. Notaq́; in hoc loco à Mesue dici, scammoneæ coctæ in pomo, & non dici simpliciter scammoneæ, quia uolebat hic uocatum diagridium accipiendum esse, ebullireq́; facit, ut adhuc citiùs euadat scammonium: cùm ergo in compositionibus simpliciter scriptum inuenies scãmonium, semper non præparatum accipito: cùm uerò scriptum inueneris scammoniũ præparatũ, uel in pomo coctum: tũc præparato utitor. S E. Quid est coqui cũ facilitate? B R A S. Est igne lẽto coqui, ne uehemẽter efferuescat, & exundet. S E. Quando coctũ esse cognoscemus? B R A S. Cognoscemus, non quidem quando ad mellis cõsistentiam deuenit, quia ob glutinositatem citò huc peruenit, sed ad talem consistentiam deuenire opus est, ut superet quidem mellis consistentiam:

tamen

tamen pulueres recipere poßit. SE. Aliqui codices legunt, pulueris diarhodon: eſt ne puluis hic accipiendus? BRAS. Trochiſcos potius legito, quia ab Hamech uocatur electuariũ trochiſcorum: iccirco opus eſt, multa trochiſcorũ genera recipiat. SE. Nónne trochiſcos diarhodon Meſues recipere debeo? BRAS. Illos inquam: ſed compoſitionem referto, ut an illi, ſint percipiam. SE. En hæc eſt:

℞. Foliorũ roſarum rubrarũ,	aur. VI.
Glycyrrhizæ,	aur. III.
Spicæ aromaticæ,	aur. II.
Ligni Aloës,	aur. II.
Spodij,	aur. I.
Croci,	aur. S.
Maſtiches,	drach. II.

Cõfice cum uino albo, & fiant trochiſci, qui drachmam pondere æquent, BRAS. Hi ſunt trochiſci diarhodon, quibus uti debemus non ſolùm in hoc electuario de

Psyllio, sed & in aliis Mesues compositionibus, quas ingrediuntur trochisci diarhodon. secus est in Nicolai compositionibus, quia ipse habet aliam horũ trochiscorum compositionem, quæ suas ingreditur compositiones, habeturq; alia apud Auicennam compositio de his trochiscis, quam refert quinto canone. at trochiscos de spodio referto, qui & ipsi cõpositionẽ hanc ingrediũtur. SE. Hi sunt:

℞. Rosarum rubrarum,	drach. XII.
Spodij,	drach. X.
Se. acetosæ,	drach. VI.
Se. portulacæ, Coriãdrorũ infusorũ in aceto, & torrefactorum, Pulpæ sumach.	Singul. drach. II. S.
Amili, Assæ, Balaustiarum, Berberorum,	Singu. dra. II.

Gummi Arabici aßi, drach. I. S.
Confice cum succo Agrestæ.

BRAS. Sunt alij pharmacopolæ, qui alia utuntur trochiscorum de spodio compositione, quæ & ipsa à Mesue refertur.
SE. Quam? BRAS. Hanc:

℞. Spodij.	drach. IIII.
Rof. rub.	drach. VII.
Se. Portulacæ,	Singu. drac. II.
Succi Glycyrrhizæ,	

Confice cum mucillagine Psyllij, & fac trochiscos. SE. Quam compositionem ex his probas, nempè illa deinceps utar in electuario de Psyllio? BRAS. Illã probo, quam tu adduxisti, & illa est, quæ electuarium de Psyllio ingredi, debet quã in secundo loco describit Mesue. posset & illa accipi, quam primo descripsit loco, tamen potius probamus secundum, licet rari sint, qui illam parent, tu solus, ut arbitror, Ferrariam illam

seruas, reliqui primã seruant. at quid accipis pro raued sceni? SE. Ego trochiscos de rhabarbaro semper accipio. BRAS. Et quos de rhabarbaro accipis? SE. Illos Mesues, quorum hæc est descriptio:

℞. Raued boni, drach. x.
Rosarum, drach. III.
Spicæ,
Anisorum,
Rubræ tinctorum,
Se. Apij,
Absinthij,
Assari, } Singulorum drach. I.
Amygdalarũ amararum, drach. IIII.
Misce, & fiant trochisci, aur. unius.

BRAS. Autor non dicit accipiendos esse trochiscos de raued seni, sed ait, & raued seni, at si intelligere uoluisset accipiendos esse trochiscos, sicuti copulando dixit, & de spodio, ita dixisset, & de raued seni, & non simpliciter, & raued seni: addeq;

Mesuem distinguere compositiones de rhabarbaro ab illis de raued seni: nam facit pilulas de rhabarbaro distinctas à pilulis de raued seni: non facit autem trochiscos de raued seni, sed facit trochiscos de rhabarbaro: tamē nō magnifacio, ut accipias trochiscos de rhabarbaro an ipsum rhabarbarum optimum: nempè raued seni est optimum, & electū rhabarbarum. at quam compositionē accipis trochiscorum de oxyacantha, uel ut Mesue dicit, de berberis? SE. Illam accipio, quæ à Mesue refertur, cuius descriptio hæc est:

℞. Berberorū .i. succi eorū	Singu. drach. III.
Spodij,	
Succi Glycyrrhize,	
Seminis portulacæ,	
Rosarum,	drac. VI.
Seminis citruli,	dra. III. S.
Camphoræ,	drach. S.

Confice cum tereniabin.

BRAS. Mihi summè placet, quòd hac utaris compositione, quæ est prima in Mesue, & exquisitior secunda, nonnulli tamen pharmacopolæ secundam seruant. SE. Quæ nam est secunda?

BRAS. Hæc:

℞. Berberorum, drach. II.
Spodij,
Xiloaloës.
Se. Acetosæ,
Mastiches,
Galliæ,
Spicæ, } Singulorũ dra. I.
Ros. drach. V.
Gummi, drac. III.
Confice cum aqua rosacea.

SE. Memini pharmacopolam illum, à quo hanc artem didici, compositionem hanc seruare, & ego cum adolescens essem, illam pluries meis manibus confeci. BRAS. Neq; impro-

banda est compositio. SE. At ad electuarium de Psyllio redeuntes, dic in quanta copia præberi potest? ERAS. Mesue præbet à drachmis tribus, usq; ad aur. tres, id est usq; ad quatuor drachmas, & semis: at nos exhibuimus usq; ad sex drachmas, & usq; ad octo, & usq; ad decem, & absq; incommodo eduxit: tu uerò huic compositioni addísne acetum, uel succum uiolarum? SE. Neq; acetum, neq; aliud addo. ERAS. Institutum tuum probo. SE. Ad quos conuenit affectus hoc electuarium? ERAS. Mesue dicit, flauam bilem educere: tamen subducit atram, & potißimum per bilis adustionem factam, confertq́; difficilibus febribus, & uehementibus, nam tertianis febribus, & ardentibus proficit: conuenitq́; ad capitis dolorem, & ad uertiginem, quæ à biliosis fumis gignuntur, & iecoris calefactioni,

ac renum, & icteritiæ confert: & est electuarium, quo medici frequentißimè uti solebant, sed posteaquam syrupus rosatus solutiuus in usum uenit, hoc ab usu receßit: tamen in his, qui accipere possunt, potius electuarium hoc præbeo, quàm syrupum rosatum solutiuum: nam electuarium hoc propriè bilem flauam educit, sed syrupus ros. solutiuus propriè educit ichores, licet deinceps simul mista sint, & bilis, & nonnunquam pituita, quam inuenit in uijs. SE. Cum de hoc electuario mihi satis dictum uideatur, electuariũ de succo rosarum occurrit considerandum.

Electuarium de succo rosarum.

ERAS. Huius electuarij compositionem re ferto. SE. Hæc est, quam paro.

℞. Zuccari, } Singulorũ lib. I.
Succi.rosſ. } unc. IIII.
Sandalorũ alborũ }
Citrinorum, } Singu. dra. VI.
Rubrorum, }
Spodij, drach. III.
Diagridij, drach. XII.
Camphoræ, ſcrup. I.

Tempera ad modum electuarij cum ſyrupo facto de eodẽ zuccaro, & ſucco roſarum, detur cum aqua calida in mane ad modum caſtaneæ, BRAS. Hoc eſt electuarium de ſucco roſarum Nicolai. SE. Illud eſt, quod in maximo eſt, uſu arbitroq; nullum eſſe pharmacopolam, qui aliud, paret quàm hoc. BRAS. Et ſi quis aliud pararet, non cõueniret. ex ipſo roſarum ſucco nomen habet, qui in magna copia compoſitionem ingreditur, & qui etiam uentrem ſoluit. SE. Quod nam ſpodium accipiẽdũ eſt in hac com-

positione? an illud, quod ex cannis fit, ut omnes accipiunt pharmacopolæ? BRAS. Ex cannis confectum spodium, uerum spodium non est, sed antispodium: cũ uerò in aliquibus autoribus spodium simpliciter reperitur, semper uerum spodium intelligere oportet, nisi addiderint, Cannæ spodium, uel dixerint, Antispodium. SE. Quomodo tu electuarium hoc confici iuberes? BRAS. Tu illud millies & composuisti, & componi iussisti, & à me componendi modum quæris? SE. Id facio, ut fortè aliquid noui addiscam. BRAS. En, rosas accipi iuberem recentes, & maturas. SE. Quæ nam sunt maturæ rosæ. BRAS. Illæ, quarum folia calicem perfectè exiere, & in circum expansæ sunt. SE. Nõnulli sunt qui ruberrimas accipiũt rosas: aberrántne? BRAS. Maximè, nam accipiendæ sunt communes rosæ odoratæ, & earũ folia in mor-

tarium ponenda, ligneaq́; pistillo contun
denda, deinde in sacculum ita contusa im=
ponenda, & torculari exprimēda, postea
ex depuratiori huius succi parte accipiā=
tur, lib. I. & unc. IIII. & totidem zucca
ri, simulq́; ad syrupi formam decoquātur,
& hoc est, quòd autor dicebat temperan=
dum cum syrupo facto de eodem zucca=
ro, & succo rosarum: postea in hunc sy=
rupum calidū pulueres imponantur, &
si nimis molle sit, ad electuarij formam
decoquatur: sin minus, ut est, dimittatur,
sed pulueres egregiè cum syrupo misce=
to, ut ad minima simul iungantur. At si ti=
bi deficeret hoc electuarium, quomodo
illud conficeres tēpore hyemis? SE. Ro=
sarum succum per totum annum seruo
ad hos usus, nempè expresso, & educto è
rosis succo, illum in uas arcti orificij im=
poni facio, quod uel uitreum sit, uel ui=
treatum, uel stanneū, & oleū oliuarū, uel

rosaceũ suprapono. BRAS. Probè facis scito autem singulis ferè mẽsibus uas mutari: debere: quoniam fecula quædam in fundo colligitur: quam si non abieceris, neq; uas etiam moueto, ne fex succo misceatur, sed semper resideat, & cũ succo uti uolueris illum sensim extrahito, ne fex à fundo discedat: hocq; modo per annum seruari potest. SE. Et etiam per duos. BRAS. Mihi potius arridet, ut singulis annis nouus fiat succus, & antiquus abijciatur, uel ad alios seruetur usus. SE. Quænam est huius electuarij dosis? BRAS. Quatuor, sex, & usq; ad octo drachmas præberi possunt. Nicolaus præbet ad molem castaneæ: at debet esse castanea magna, si quatuor drachmas saltem æquare debeat. SE. Quibus cõuenit affectibus. BRAS. Bilem flauam egregiè educit, succi rosarum ratione, & præparati scammonij, podagræ conuenit, atq; chi-

ragræ calidis: conualeſcentes ex ægritu-
dine quotidianarios, ſclicet & tertiana-
rios, purgat ſine moleſtia, & malorum
humorum reliquias potenter educit: bre-
uiq; ad omnes ualet affectus, in quibus
bilis flaua peccat, & in quibus ichores
bilioſi interſeruntur: autores uerò di-
cunt ad podagram potiſsimum conueni-
re, & ad arthritim à materia calida, quia
ſcammonium materias has euacuat, roſa-
rumq́; ſuccus idem facit: at cum ſtiptici-
tatem quandam habeat materierum de-
fluuium, ad membra cohibet: præbeturq́;
in calidis capitis affectibus frequentiſ-
ſimè ad huius generis materiam euacuã-
dam. SE. Tormina inducit. BRAS. Nõ
uehementia. SE. Reperitúrne apud an-
tiquos eiuſcemodi compoſitio? BRAS.
Imo, eſt apud Nicolaum Alexandrinum
in ſuo Antidotario cap. 309. ut manife-
ſtiſsimè deprehendi poſsit, Nicolaũ Præ-

positum ab Alexandrino accepisse. SE. Electuarium rosatum post prædictum sequitur. BRAS. Neq; immeritò, cũ & ipsum rosarum succum recipiat.

Electuarium rosatum.

SE. Non est in usu, neq; ullus medicus illud unquam indicit. BRAS. Seruari tamen debet pro aggregatiuis pilulis, & de hermodactylis conficiendis. nonnulli uocant ipsum electuariũ laxatiuum, alij simpliciter electuarium solutiuum. SE. Non omnes pharmacopolæ hoc seruant, sed cùm eo indigent, utuntur electuario de succo rosarum Nicolai. BRAS. Hic est maximus error, quia opus est mesues compositionem accipere, quãdo ipse aliquas compositiones facit, & illas ex alijs suis compositionibus conformat. SE. Huius electuarij rosati compositionẽ re=

ſert. ERAS. Hæc eſt, quæ ſequitur.

℞. Succi roſ. rubrarũ cõpletarũ, li. IIII.

Zuccari tabarzeth, lib. I. S.

Tereniabin. i. mannæ, unc. VI.

Scammoneæ Antiochenæ, unc. I. S.

Omnia cum facilitate coquantur ſuper ignem, qui ſit ſicuti cãdelæ, quoad habeat mellis ſpiſsitudinem, poſtea adde:

Trochiſcorum de ſpodio, unc. I.

Galliæ,
Croci, } Singulorum drach. II.

Trochiſcorum de berberis, dra. IIII.

Repone in uas uitreum.

SE. Ad quam copiam præberi poteſt? BRAS. Meſue præbet ad drachmas quinq; : tamen ego præbui quandoq; ſex. SE. Debétne ingredi hoc electuarium ſcammonium, an diagridium? BRAS. Cùm autor ſcammonium dicat, ſcammonium accipito, quod ebulliendo, & cũ prædictis rebus miſtũ corrigitur,

& si nonnulli illos reprehendãt? qui scã=
monium accipiunt absq; præparatione:
decipiuntur, & arbitrantur, scammoniũ
præberi non posse, nisi in pomo corre=
ctum, cùm tamen absurdum, sit quia ab
antiquis non emendatum etiam præbeba=
tur, quando scilicet in aliqua compositio=
ne mistum erat. SE. Ignis, quo coqui=
tur, debétne esse candela? BRAS. Pro=
bo modo intelligendus est Mesue, quòd
scilicet ignis esse debeat modicus, unifor=
mis, qui non accendatur modò, & modò
extinguatur, sed in eodem semper perse-
ueret tenore. SE. Ad quos ualet affe=
ctus eiuscemodi compositio? BRAS. Me=
sue inquit bilem educere absq; molestia,
& ad biliosas ægritudines conuenire, &
ad calidas iuncturarum ægritudines, &
ad sodam calidam, & uertiginem, & ad
icteritiam luteam. SE. Quid intelligen=
dum est per Galliam? BRAS. Galliam
musca

muſcatā Meſue: de quo ſuo in loco uerba faciemus. reperiūtur multæ apud antiquos de roſis compoſitiones, quæ & diarhodon uocantur, & Galenus multas retulit, & Trallianus diarhodon, cholagogon confecit, & rhodomelli ſolutiuū ab Actuario deſcriptum eſt. SE. Arbitror nullum eſſe ſimplex medicamentum, quod plures ingrediatur compoſitiones roſa. BRAS. Et ſupra omnia ſaluberrima eſt. ſed aliud contemplemur medicamētum. SE. Electuarium Indū ſequitur.

Electuarium indum.

BRAS. Cùm duo ſint ſub hoc nomine electuaria, Maius, & Minus, quod nam paratum ſeruatis? SE. Id, quod Maius uocatur: BRAS. Tamen non deſunt pharmacopolæ, qui Minus parāt, uerum Maior pharmacopolarum pars ſuis in pharmacopolijs Ferrariæ Maius habēt, cuius

compositionem afferto, ut illam contemplemur: SE. Hæc est.

℞. Cinnamomi,
Garyophyllorum,
Spicæ,
Rosarum,
Caßiæ,
Maceris,
Ciperi, — Sing. drac. IIII.
Sandalorũ luteorum, drach. II. s.
Ligni Aloës,
Nucis muscatæ, — Sing. drac. II.
Turbith boni, drach. I.
Zuccari,
Penidiorum, — Sing. drac. XX.
Galangæ,
Heyl,
Cardamomi,
Assari, — Sing. dra. I. s.
Scammonij cocti in pomo, drac. XII.

Omnia cum oleo amygdalarum dulcium fricentur, deinde:

℞. Succi cotoneorū, Granatorum, Apij, Fœniculi, } Sing. libr. s.

Decoque cum melle ad spißitudinem, & confice cum speciebus. BRAS. Hoc est electuarium Indum Maius, quod in frequētiori usu est, quàm Minus, & in quo multi ex nomine decepti sunt, nigram bilem euacuare putantes, cùm tamen illam non euacuet, sed eius proprium est pituitam educere, & nihil aliud propriè: nam secundario bilem euacuat: illiq; explodendi sunt, qui aiunt, duodecim scāmonij drachmæ esse efficaciores, quā quinquaginta drachmæ turbith, nos aūt dicimus pituitā efficaciùs educere: & quāuis scammonium fortè causa sit, ut turbith citius agat, hoc nihil refert, & concedi

potest: quoniam scāmonium citiùs agit, quàm turbith. at quid per caßiam in hac compositione accipis? SE. Caßiam fistulam à nobis uocatam. BRAS. Oblongam siliquam intelligis? sed quomodo illam huic compositioni aptas? SE. Illam ex canna extraho, postea pulueribus misceo. BRAS. Quid facient in hac compositione drachmæ quatuor caßiæ? SE. Modicè profectò facient, at cum medicamentum sit purgatorium, aliquo indiget leniente. BRAS. Hoc est absurdū dictum, cathartica scilicet medicamenta lenientibus indigere: imò per se sumi possent, modò ut decet, sint emendata: quomodo etiam manibus fricaretur, cùm author iubeat omnia esse manu fricanda: nam manibus inhæreret caßia, & illas totas deturparet: cùm etiam author iubeat omnia esse ex oleo amygdalarum inungenda, quomodo caßia erit inungenda:

iccirco per caßiam, uocatam canellã intelligere oportet, quæ uerum cinnamomum non eſt, & ab antiquis caßia uocatur: cùm autem uero cinnamomo careamus, ab re nõ erit eius loco canella, quam uulgus cinnamomum uocat, uti: nam ad duplum aucta, idem ualet, quod uerum cinnamomum: iccirco cum dicit: Cinnamomi, drach. IIII. octo canellæ drachmas accipito: quoniã uerò caremus cinnamomo, cũ deinde ſequitur, caßiæ drac. IIII. adde etiam canellam ad hoc pondus, quia ipſa eſt antiquorum caßia, & eius duplum (Galeno teſte) cinnamomũ uiribus æquat. SE. Quid eſt Heyl? BRAS. Cardamomi ſpecies, quidam inquiunt eſſe uocatas meleghetas, arbitramur eſſe cardamomum Minus, ut ſimpliciter per cardamomum Maius intelligatur, & per Heyl Minus. SE. Dic, ne pigeat, quomodo electuarium hoc confici iuberes?

BRAS. Pulueres in primis ex ſimplici-
bus pararem, & amygdalarum dulcium
oleo mũgerem: nam turbith uim, & ſcã-
monij corrigit: poſtea citoniorum ſuc-
cum, granatorum, apij, & fœniculi acci-
perem, illosq́; depurarem, ex ſingulorum
quorum depurato ſemilibram acciperẽ,
ut duas æquẽt ſucci libras: ſi mel accipe-
re debeam, quantum pro pulueribus ſa-
tis erit, & pulueres ſint centumquadra-
gintaquatuor drachmæ, id eſt unciæ de-
cem & octo, ſingulisq́; tribus puluerum
uncijs, mellis libra debeatur, cum prædi-
ctis ſuccis mellis libras ſex commiſcêre
debemus, & coquendi ſunt cũ melle ſem-
per expumando, uel mel expumatũ prius
accipiendum, & ad idoneam ſpiſsitudi-
nem bulliant. SE. Quæ nam erit hæc
idonea ſpiſsitudo? BRAS. Si ad mellis
ſpiſsitudinem redderentur, poſtea prædi-
ctos pulueres egregiè miſceto, itaq; cle-

ctuarium hoc perfectum erit, quo statim uti poteris. SE. Hoc medicamẽtũ phlegmagogum est: & diaphinicon phlegmagogum, quod nam horum uehementius educit? BRAS. Hoc uehementius est: & præsertim si diaphœnicum scammoniũ receperit præparatum, quia non præparatum uehementiora reddit medicamenta. SE. Multi codices legũt, zuccari penidiorum, singulorum unc. xx. at hæc uidetur esse nimis ampla quãtitas. BRAS. In illis codicibus mendum est, & legi debet, drach. xx. SE. Quorum granatorum succus accipi debet? BRAS. Magis adstringentium, & austerorum, quia succus hic, & ille cotoneorum ad uim catharticorum compescendam huic electuario miscentur: succus uerò apij, & fœniculi ad uentriculum roborandum, & obstructionem aperiendam recipitur. SE. Cur nuncupatum est electuariũ

Indum? ERAS. Arbitror ab Indo aliquo fuisse inuentum: unde illi aberrãt, qui nigros humores purgare dicunt, & ob id Indum uocetur: at pituitam euacuat, non atram bilem. SE. Quæ nam est huius electuarij dosis. ERAS. Vos pharmacopolæ causa estis, quòd medicamentorum doses immutari debeãt: nam ex uobis aliqui pro singulis duabus pulucrum uncijs mellis libram commiscent: alij, qui Mesuem sequũtur, pro singulis tribus uncijs mellis libram addũt, & ut maior est mellis copia, ita dosis amplianda. Supponamus pharmacopolas pro singulis tribus puluerum uncijs libram mellis apponere, ut est Mesues regula, tũc dicimus Mesuem præbere tria aur. I. drach. IIII. s. tamen tutò præberi potest usque ad octo drachmas: at si pro singulis duabus puluerũ uncijs mellis libra accipiatur, drac. X. & XII. præberi possunt. SE. Est am=

pla mellis quantitas, si pro singulis duabus puluerum uncijs, mellis libra misceatur: nẽpè erunt nouẽ mellis libræ. BRAS. Propterea maiorem quantitatem præbere oportebit. SE. Imò & sex mellis libræ sunt magna copia. BRAS. Posset minor mellis copia accipi, & nõ ab re, quia penidia, & zuccarum inter aromaticos, & catharticos pulueres numerari non debent: iccirco à pulueribus quadraginta drachmæ auferentur, quæ sunt unciæ quinque: & ideo minus mellis apponatur libra una, & unciæ octo: propterea mellis apponendi quantitas erit, lib. IIII. & unciæ quatuor. SE. Deinceps hunc sequar morem: nã hæc minor mellis copia mihi potiùs placet, quàm tãta moles. at quia nõnulli præbent hoc medicamẽtum ad expurgandos renes, conuenit ne? BRAS. Conuenit prorsus, modò adsit pituita, quæ educi debeat, uel bilis: nam hos

humores ab omnibus trahit membris, & non à solis renibus: in ipsa uerò compositione nõnulla sunt, quæ & ad renes, & ad reliquas urinarias uias medicamenti uim deducunt. SE. Cùm dixeris aliquos esse pharmacopolas, qui Indum Minus seruant, quod nam potiùs seruandum? BRAS. Quantum in me sit, iuberem, ut electuarium Indum Minus seruaretur, quòd est minus calidum, quam maius, & magis etiam phlegmagogum: at cùm huius electuarij intẽtio sit, præcipuè pituitam educere, & Minus illam uehementius educat, propterea Indum Minus, intentionem, quam intendit, magis perficit, quã faciat Maius. SE. Tamen ego semper Maius seruaui, & neminem uidi, qui Minus Ferrariæ seruaret. BRAS. At nos uidimus, quòd illud seruauerint, & nouimus à quibusdã, & ipsi probis medicis admoniti: nosq; te in præsentiarum

admonemus, ut hoc ſerues. SE. Deinceps Indum Minus conficiam, & ſeruabo, at eius compoſitionem adducito, ut ſi quid in ea ſit expurgatione dignũ, & exploratione, illud expurgemus. BRAS. Hæc eſt compoſitio:

℞. Turbith,		drach. c.
Zuccari tantundem:		
Maceris,	}	Sing. drac. VII.
Piperis,		
Gingiberis,		
Garyophyllorum,		
Cinnamomi,		
Heyl,		
Nucis muſcatæ,		
Scammoneæ,		drach. XII.
Confice cum melle deſpumato.		

SE. Tu modum conficiendi edoceto, & mellis quantitatem, quæ ingredi debet: quoniam neque gry quidem ſumus à tua ſententia diſceſſuri. BRAS. Omnia in

puluerem redigenda ſunt,& deſpumati mellis libræ ſex,& unciæ octo accipiendæ,poſtea omnia ſimul miſcenda,unà cũ zuccaro in puluerem redacto. SE. Quænã eſt huius electuarij doſis? BRAS. Meſue præbet tres aur.nos præbemus uſque ad ſex drachmas. SE. Ad quos conuenit affectus? BRAS. Ad omnes,ad quos ualebat Indũ Maius,ſed illa efficacius educit,quæ educenda ſunt:potiſsimum conuenit,quando ex inteſtinis,iecore,& omni alia corporis parte pituita educenda ſit. SE. Nonnulli aiunt nos eo ſtatim uti non debere,ſi ſcammonium receperit,& non diagridium. BRAS. Nos dicimus in hac compoſitione,quæ & Indum Maius,& diaphœniconem efficacia ſuperat,crudũ ſcammonium eſſe accipiendum,cùm autor ſimpliciter ſcammonium dicit,in Maiori etenim Meſue ſcribere ſciuit,ſcammonium accipiendum eſſe in pomo co=

ctum: hîc uerò simpliciter, scammonium accipit, & licet adsit Mesues propositio, quòd scammonium sit semper corrigendum, intellige, cùm solum accipitur, uel aliquibus mistum non adsint, quæ illud corrigãt. SE. Cùm electuarium hoc efficacius sit, quàm Indũ Maius, cur hoc potius non est uocatum Maius, & præcedens Minus? BRAS. Vocatum est Minus (ut arbitror) quia pauciora recipit simplicia: Maius uerò plura recipit. adsunt, qui scripserint, esse delicatum, si cũ iure accipiatur: at hi (meo iudicio) simplicium sapores ignorant: propterea illa prosequaris, quæ in tua scheda scripta sunt. SE. Electuarium de Benedicta sequitur.

Benedicta.

BRAS. Est electuarium Nicolai, quod nomen hoc contraxit, quia nullus est, qui

illud acceperit, quin de illo benedicat: at compositionem eius adducito. S E. *Hæc est.*

℞.

Turbith, Esulæ, Zuccari,	*Sing. drac. x.*
Diagridij, Hermodactylorum, Ros.	*Sing. drac. v.*
Garyophyllorum, Spicæ, Gingiberis, Croci, Saxifragiæ, Macropiperis, Amomi, Cardamomi, Seminum lini, Seminum petroselini,	*Sing. drac. I.*

Salis gemmæ,
Galangæ,
Maceris,
Carui,
Fœniculi,
Aſparagi,
Bruſci,
Granorum ſo-
lis,
} Sing. drac. I.

Mel, quod ſufficit: detur ueſperi in uino calido ad caſtaneæ quantitatẽ. BRAS. Poteſt & præberi in diluculo: non enim neceſſarium eſt illud ueſperi præbere, ſed poteſt & mane, & alijs horis præberi, quando conuenit: mulieribus potiſsimùm propinatur, quibus menſes non profluunt, quando ſunt per catharticum expurgandæ, neq; ſinit in ipſis pituitam, uel bilem aceruari. SENEX. Sunt aliqui codices, in quibus cùm le-

gitur ſeminis lini, ipſi habent ſelini ſpermatis, id eſt ſeminis apij: quid tu legēdum cenſes? BRAS. Arbitror legendum eſſe, ſeminum lini, quia in compoſitione adeſt petroſelini ſemē, quod eſt hortenſe apiū: nam ita accipiebat Nicolaus, pro petroſelino hortenſe apium, quod & uulgus nunc uocat petroſelino. SE. Quot mellis libræ in hac compoſitione accipi debent? BRAS. Zuccarum inter pulueres numerandum nō eſt: pro accipienda uerò mellis quantitate, reliqui pulueres ſimul miſti ſunt unciæ ſex, & drachmæ quinq;: iccirco accipiēdæ ſunt mellis deſpumati libræ duæ, et unciæ duæ, plus, minus: cui mellis copiæ pulueres addantur, & probè miſceantur. SE. Aliqui ſunt, qui Lincis lapidē in hac cōpoſitione recipiūt. BRAS. Ob quā cauſam recipiatur, ignoramus, & fabuloſa lapidis lincis miracula, & experimenta negamus.

iccirco

icc irco illum minimè adderem: cum & à multis prætermittatur codicibus: qui uerò hunc lapidem addunt, ſimul & maſtichem, & ami coniungunt: de ſolis granis nihil in præſentiarum agemus, quoniam de illis ubertim in noſtro ſimpliciũ examine pertractatum eſt. SE. Lapis ille fabuloſus deinceps compoſitiones noſtras haud ingredietur. BRAS. Et probè ages: tamen & maſtichem, & ami addi poſſe non negamus. SE. Ad quos ualet affectus Benedicta? BRAS. Podagræ conuenit, chiragræ, & arthritidi, cùm à frigiditate ortum habent, renes, & ueſicã expurgat, paralyſi obuiat, neq; in uteri affectibus deſpicienda eſt. SE. Ad quãtam copiam præberi poteſt? BRAS. Nicolaus præbet ad caſtaneæ quantitatem cũ uinocalido, nos drachmas ſex. & octo præbemus: ex his pulueribus pilulæ fiunt, quæ de Benedicta uocantur, de quibus in

pilularum examine mentionem fecimus, at cùm hæc de Benedicta satis esse uideantur, ad alia te conferas. S E. Diacarthamum sequitur.

Diacarthamum.

BRAS. Estne in publico usu diacarthamum? S E. Est, & ego illud semper in meo pharmacopolio paratum seruo, BRAS. Quis nam fuit huius compositionis autor? S E. Ignoro, audiui tamen esse compositionem (ut uocant) magistralem. BRAS. Quas magistrales cõpositiones appellas? S E. Illas, quæ certum non habent autorem, sed ab ipsis pharmacopolis in usum redactæ sunt, uel à medicis, qui tunc artem exercent. BRAS. Si huius compositiones autorem inuenero, quid mihi erit premij? S E. Labor illum referendi. BRAS. Premium est te dignum: sed en, reperitur apud Nicolaum Floren-

tinum, sermone II. summa IIII. tractatu II. distinctione. VII. cap. XVII. ubi de homitritei curatione uerba facit, & ipse Arnaldum de Villa noua adducit, ueluti ipsius compositionis autorem. SE. Ergo non est magistralis. BRAS. Non, ut uidetur. at tu compositionem, quam paras, referto. SE. Hæc est, quæ sequitur:

℞. Specierũ diatragacãthi frigidi, unc. I.
Carnis cotoneorum, unc. II.
Gingiberis albi, drach. I.
Medullæ carthami, unc. s.
Turbith electi, drach. II.
Diagridij, drach. V.
Mannæ granatæ, } Singulorũ. drach. III.
Mellis rosati ad solem purificati, }
Zuccari albi, unc. XV.

Fiat confectio in bolis, quorũ unusquisq; sit drach. IIII. BRAS. Nicolaus Florẽtinus in uno solùm ab hac tua differt com-

positione, quia ipse ponit specierum diatragacanthi frigidi, & carnis cotoneorũ singulorum unc. I. tu uerò ponis diatragacãthi, unc. I. & carnis cotoneorũ, unc. II. aliqui uerò sunt pharmacopolæ, qui in pondere magis aberrant: nonnulli etenim illam, quæ sequitur cõpositionem seruãt:

℞. Medullæ carthami, dra. I. scrup. I.
Specierũ diatragacãthi frigidi, scr. II.
Carnis cotoneorum, drach. II. S.
Gingiberis albi, scrup. I.
Turbith, scrup. II.
Diagridij, scrup. II. & gra. I.
Mannæ granatæ, } Singulorũ unc. I.
Mellis rosacei, }
Zuccari albi, unc. VI.

Misce, & fiat confectio in rotulis, uel in morsellis. SE. Fortè põdera hæc sunt ad proportionem ponderum meæ compositionis, sed in minori copia est hæc cõpositio. BRAS. Est quidem in minori

copia, ſed nullum habet cum tua compoſitione, & cum illa Nicolai proportionem. SE. illam igitur compoſitionem ſequar, quam ſemper paraui. BRAS. Illā ſequaris. SE. Cur dicitur mannæ granatæ? BRAS. Vel quia grana habere debeat, uel quia ex tali adducatur prouincia: nonnunquam arbitratus ſum, cùm in has compoſitiones ad compeſcendā uim fortium catharticorum thuris manna ponatur, hic manna thuris intelligendā eſſe, quæ non eſſet in puluerem redacta, ſed granula haberet: tamen prima ſententia potior eſt: nam & manna roris ad lenien dum ingreditur, & licet in modica ſit copia, & mel roſaceum eſt in modica copia. SE. Ad quos ualet affectus? BRAS. Bilem educit, & pituitam: ualet ad hemitriteum, ad capitis dolorem, ad paralyſim & ad omnes affectus ex bile, & pituita miſtos: unde, & miſtis cōuenit podagris.

SE. Cur uocatur diacarthamũ, cũ multa sint in cõpositione in maiori copia, quàm carthamum? BRAS. Ita placuit autori suam hãc nominare cõpositionem, cùm ab alijs rebus, quæ ingrediuntur, aliæ sint denominatæ compositiones. At ne quicquam prætermittamus, quod ad compositionẽ spectet, dicito quomodo paras diatragacãthũ frigidũ: SE. Ita ut sequitur.

℞. Tragacanthi albi, unc. II.
Gummi arabici, unc. I. drach. II.
Amyli, drach. IIII.
Glycyrrhizæ, drach. II.
Penidiorum, unc. III.
Seminum quatuor frigidorum maiorum. drach. II.
Syrupi uiolati quantum sufficit.

BRAS. Hæc est compositio, quæ fieri debet, & quæ diacarthamum ingreditur. SE. Quam copiam præbes placentularum diacarthami? BRAS. Omnes dicunt

ad drachmas quatuor præberi posse, nos dicimus & usq; ad sex, præsertim quãdo rotulæ sunt requietæ, & non recenter factæ. at quid sequitur diacarthamum? SE. Diaprunis solutiuum:

Diaprunis solutiuum.

BRAS. Aestiuo tẽpore libenter hoc utor medicamento ad illa acuenda, quæ tunc præbentur: qualia sunt syrupus ros. solutiuus, manna, caßia, & reliqua, quæ ex se non magnopere educunt. adest uerò duplex diaprunis, solatiuum, & non solutiuum. SE. Et nos utrunq; in nostro pharmacopolio seruamus. BRAS. Nicolai compositionem referto, quam te seruare arbitror. SE. Illa profectò est, quam seruo, & ita conficio: accipio pruna centum damascena, BRAS. Ob hoc à nonnullis uocatur Diadamascenum. SEN. Illasq; in uas re-

pono æreum, ſtãno delinitũ, tantumq́; addo aquæ, quantũ pruna tegantur, poſtea igne ſuppoſito, tantũ ebullire facio, quantùm ſatis eſt, ut pruna diſſolui incipiant: tunc illa ab igne remoueo, & cũ aqua fuerit effecta frigida, uel non tam calida, ut manibus obeſſe poßit, tũc pruna ab aqua aufero, in uasq́; perforatũ repono, uel in cribrum, cui catinum figulina arte factũ, & uitreatum ſubſit, & tamdiu manibus frico, quòd tota prunorum caro per foramina liqueſcit, & in catillum colligitur, & ſola ſemina, ac prunorum cortices in qualo relinquuntur: tunc aquam illam, in qua pruna ebullierint, accipio, & in eadem ebullire facio uiolarum unc. I. permitto uerò unica ebullitione ebullire, quia uiolæ uehementem non ferunt ebullitionem, poſtea uiolas aufero, & huic decocto addo:

Zuccari,	lib. I I.

Pulpæ prunorum, lib. I.

Tuncq; ad ſpiſsitudinem coquo, cùm inſpiſſari incipit, addo:

Tamarindorũ percolatorũ, } Singu. unc. I.
Caſsiæ percolatæ,

Iterum igne lento ebullire facio, rudicula ſemper agitando, quouſq; ad perfectionẽ peruenerit: deinde ſequentes pulueres ſuperaſpergo:

℞. Sandalorũ alborum,
Rubrorum,
Spodij,
Rhabarbari,
Cinnamomi, } Sin. drã. III.

Roſarum,
Violarum,
Seminis portulacæ,
Scariolæ
Berberorum,
Succi Glycyrrhizæ,
Tragacanthi, } Sing. drã. II.

Seminum quatuor frigidorum maiorum, Singulorum drach. I. Hæc omnia misceātur, in puluerem redacta. BRAS. *Imponísne hos pulueres, quando ebullit medicamentum?* SE. *Minimè, sed frigescere sino, uel tepescere.* BRAS. *Probè agis, at quo caßiam alis, atq; tamarindos?* SE. *Portionem quandam illius decoctionis, in qua uiolæ ebullierint, seruo, & caßiā, ac tamarindos ex ea dissoluo, postea prunis, & zuccaro commisceo.* BRAS. *Ita erat agendum.* SE. *Quænam quantitas huius electuarij præberi potest?* BRAS. *Hoc nō est solutiuū, & si soluit, id leniēdo facit, & ratione rhabarbari: unde si ex eo uentris solutio quæreretur, duæ, & tres unciæ præberi possent: at cùm exhibetur, potiùs exhibetur ad refrigerādum, & leniendum, iccirco à Nicolao dicitur, in acutis præberi febribus, & in peracutis, ut in causonide, & in ardente febre*

imo in initio præbet, in augmento, & in consistentia. SEN. In declinatione uerò non præbet? BRAS. De declinatione nullam mentionem facit, quia nullus est, qui in declinatione præberi posse, ambigere debeat. SE. Potéstne ex alijs prunorum generibus fieri à damascenis? BRAS. Potest prorsus, & ex prunis myrobalanis uocatis, & ex Ibericis confici, præsertim cùm ad educendum præbetur, & emolliendum.
SE. Pruna, quæ accipiuntur, debéntne esse probè matura? BRAS. Omnino, sed non tam matura, ut sint corruptioni propinqua: ex alijs prunorum generibus ab enumeratis confici non debent: tamē si intētio tua sit emollire, plus emolliunt Iberica, quæ uulgus nostrum Catalonica uocat, & myrobalana, quàm damascena: unde à Galeno in II. de Alimentorū facul. dicitur: Damascenis à Damasco Sy

riæ monte, in quo naſcuntur, appellatis, prima laus bonitatis magna hominum opinione defertur, proxima ijs, quæ in Iberia & Hiſpania proueniunt. Verùm hæc nullã adſtringẽdi uim repreſentant, damaſcena quædam ſanè quàm præclarã: tamen Galenus pruna probat, quæ aliquam habent adſtrictionem, inquiẽs probatiſsima in his ſunt, quæ cũ mediocri cõſtrictione, ampla, laxaq; ſunt. SE. Magis igitur emolliet: ſi ex Ibericis prunis conficiatur. BRAS. Ita profectò eſt, ſed fortè non erit ita frigidum, ut cũ ſit ex damaſcenis, in omni affectu ex bile præberi poteſt, & ſi quis bilem egregiè educere uoluerit, illud ſolutiuum faciat cùm diagridio, ut admonuit Nicolaus. nónne & uos in omnibus Nicolaum ſequimini? SE. Sequimur: nam huius non ſolutiui diaprunis libram accipimus, & ſeptem diagridij drachmas addimus ſtatim, cùm

ab igne deponitur, itaq; solutiuum euadit. ERAS. Aliqui integram diagridij unciã in hac compositione cõmiscent, alij drachmas quatuor. SE. Ego semper autorem sequutus sum, qui drachmas septem commiscet. ERAS. Contemplemur quãta sit diagridij quantitas, quæ singulam diaprunis drachmam ingreditur. SE. Diagridium, quod libram diaprunis ingreditur, quantitas granorum quadringentorum & uiginti, diaprunis uerò libra nonagintasex capit drachmas, iccirco in singula diaprunis drachma quatuor diagridij grana, & tertia ferè pars unius grani ingrediuntur. ERAS. Est uehemens solutiuum, bilemq; potenter educit si ex eo quatuor tantum drachmæ præbeantur, ego libenter in æstate eo utor ad educendam bilem in omnibus biliosis febribus, & eo medicamenta tarda cholagoga acuo. SE. Ad quam copiam in

ſumma exhiberi poteſt? BRAS. Ad ſex drachmas in maximè ſtipticis, in alijs ad quatuor, uel quinq;: Nicolaus ad caſtaneæ quantitatem præbet cũ aqua calida: at cum pondere præbendum eſt, ut tutius agatur, nã ſoluentia medicamenta ad libitum præberi non debent, ſed ad determinatum põdus. Multæ ſunt apud antiquos autores ex prunis compoſitiones, ſed nulla hanc æquat: tu igitur & diaprunis ſolutiuum, & non ſolutiuũ in tuo pharmacopolio ſeruato. SE. Neq; deſunt, neq; unquam defuerunt, ſed electuarium de Sebesten hoc ſequitur:

Electuarium de Sebesten.

BRAS. Nullus eſt antiquus autor, uel ex recentibus fidedignus huius electuarij inuentor: ſed apud Montagnanam reperitur. SE. Tamen omnes pharmacopolæ

Ferrariæ illud parant. ERAS. Tu descriptionem, quam sequeris, referto. SE. Hæc est:

℞. Sebesten recentis, unc. v.

Infundantur in libram unam aquæ uiolarum, ut bulliant, demũ colentur, & prædictæ colaturæ addantur:

Aquæ Iridis,	Singu.
Anguriæ,	unc. VI.
Tamarindorum,	Singu.
Prunorũ siccorũ cõtusorũ,	dra. v.
Seminũ cõium frigidorum,	Singu.
Violarum,	unc. I.
Succi Mercurialis,	unc. IIII.

Coquantur simul usq; ad cõsumptionem medietatis, & uehementer exprimantur, ac colentur, & percolatæ parti addãtur:

Penidiorum,	unc. VIII.
Diaprunis non solutiui,	lib. I. S.
Diagridij,	drac. III.

Misce, & fiat electuarium. ERAS. Est

leue ac mite medicamentum, quod bilem præcipuè educit. legimus compositionem quandam, in qua aderãt soldanellæ herbæ succi, unc. VI. ad quantitatem succi anguriæ, & iridis, neq; succum hunc addere mihi displiceret: cũ mirificè ichoreæ purget: tunc enim non solũ bilem educeret, & non nihil pituitæ, sed & aquas in hydrope. biliosis conuenit febribus: & in summa omnibus biliosis ægritudinibus. nõ est tã uehemens, ut diaprunis solutiuũ. Dosis eius potest accedere ad unciam unam, & ad drachmas decẽ. at quid accipis tu pro iridis aqua? SE. Ipsius iridis succum. BRAS. Probè agis, & succus hic ex radicibus sumendus est. SE. Et anguriæ succum accipio. BRAS. Imo, & accipe aquam illam, quæ sponte in anguria à carne distincta est. SE. Diasena huc pedem confert: posteaquam de Diasebesten satis dictum uidetur.

Diaſena.

BRAS. A quo autore refertur? SE. A Nicolao. BRAS. Compoſitionem huc adducito. SE. Hæc eſt, quæ ſequitur.

℞. Senæ, unc. III.
Auellanarum aſſatarum, num. L.
Serici combuſti, drac. II.
Lapidis armeni, drach. I.
Lapidis lazuli, drac. III.
Zuccari, unc. VI.
Cinnamomi, unc. I.
Garyophyllorum,
Galangæ, Piperis,
Spicæ, Ozimi,
Gingiberis,
Folij Gar.
Cardamomi, Croci,
Zeduariæ,
Floris roriſmarini,
Macropiperis, } Sing. drac. II.
Mellis, quod ſufficit.

BRAS. Est profectò hæc cõpositio Nicolai, sed non Nicolai Præpositi, quem uos sequimini: at est Nicolai Alexandrini, qui multo tempore ante Nicolaum Præpositum scripsit, & Nicolaus Præpositus ab eo ad uerbum accepit: hoc autem uerum esse, non solũ compositio ipsa ostendit, sed & compositionis initiũ: nã ita incipit Alexãdrinus: Diasena dicitur, quia plus de sena ponitur ibi, quã de alia specie: ualet propriè melancholicis, maniacis, cardiacis, & tristibus: tota confectio apponderat libram unam. SE. Ita ad uerbum dicit Præpositus. BRAS. In descriptione idẽ præcisè dicit, & in ponderibus: postea in calce ita cõueniunt, & in conficiendi modo, ut Præpositus Alexãdrini simia uideatur: nempè dicit: Detur cum aqua, in qua infusa sint folia senæ per noctem, sub diuo. Conficitur sic: Cũ melle auellanæ benè pulverizatæ de-

ſpumato melle, ad ignē decoquantur, deinde puluis ſpecierum admiſceatur: quod ualet quartanarijs, & magis ſpleneticis. SE. Et ipſe Præpoſitus neque in uno differt uerbo. BRAS. At compoſitionem ipſam cōſideremus. SE. Mihi prius cōuenire uidetur, ut aliam adducamus compoſitionem, quæ in ipſo Nicolao Præpoſito ſcripta eſt. BRAS. In Alexandrino non fit alterius Diaſenæ mentio, quàm illius. SE. Tamen multi pharmacopolæ hanc, quam adduximus, non parant, ſed illam, quæ in ſecundo loco eſt à Præpoſito ſcripta. BRAS. Illam igitur referto. SE. En tibi morem gero:

℞. Senæ, unc.III.

Cinnamomi,	Sing. drach. III.
Garyophyllorum,	
Folij,	
Cardamomi,	
Galangæ,	
Maceris,	
Ligni Aloës,	
Piperis longi,	
Gingiberis,	
Zedoariæ,	
Spicæ,	
Nucis moſcatæ,	

Borraginē, & calamentū addito, & cæ-
tera, quæ melancholiam purgant.

Auellanarum aſſatarum	num.L.
Setæ combuſtæ,	drach.II.
Lapidis armeni,	unc.I.
Lapidis lazuli,	drac.III.
Zuccari,	unc.V.

Mellis ſpumati, quod ſufficit.

BRAS. Est tam modica inter unam, & aliam compositionem differentia, ut non magnifacerem si prima, uel secūda conficeretur, ac seruaretur ad usus. SE. At tu quam potiùs seruari cuperes. BRAS. Primam: quia est cōpositio Nicolai Alexandrini. SE. Ego semper illam seruaui. BRAS. Quid accipis pro sena folia, an folliculos? SE. Folliculos: nam Mesue folijs folliculos præfert. BRAS. Deinceps uolo, ut folia folliculis mista accipias, & nos cū Mesue, folliculos potiùs probamus: tamen ubi folia, & folliculi habentur simul, miscendi iubemus. sed ob quam causam auellanæ compositionem hanc ingrediuntur? SE. A nonnullis audiui apponi ad roborāda mēbra. BRAS. Ego nūquam legi roborari mēbra auellanis, nisi fortè dicamus uim quandam habere adstrictoriam, ut Galenus monet in II. De Aliment. facult. & in VII. De sim=

plic.medic.facult.at uis hæc adstrictoria membra roborat,& magis consistentia facit:nobis potiùs uidetur,cùm à Galeno dictum sit in præcitatis locis,esse difficilioris coctionis,quod hîc positæ sint,ut totam compositionem diutiùs in uentriculo,& in intestinis retineant: & cùm uaporosæ sint,ad caput ascendant,& ad cor,secumq; uapores ducant,qui ab alijs simplicibus eleuantur,qui uim habẽt mẽbrorum roboratoriam, & atrabilares materiæ educantur:nam potißimũ cõpositio hæc in atrabilarijs affectibus præbetur,& quia atrabilares materiæ naturam quandam habent uenenosam, fortè appositæ sunt,quia auellanæ ueneno obsistunt:imò à Galeno in 11.de Alimentorum facult.notatur, nucem iuglandem auellanam,& rutam simul esa à lethalibus uenenis liberare.quicquid,sit compositio hæc auellanas recipit.at quomodo

torrentur? SE. Nuclei à putamine exe=runtur, & in sartaginem ponũtur, igniq́; appenduntur, semperq́; sunt baculo mo=uendi, ne urantur. BRAS. Mihi potiùs placet, ut in duas, uel tres partes diuidan=tur, postea more tuo torrefiãt, deinde ma nibus perfricẽtur, ut extima pellicula au=feratur, debentq́; esse adeo tostæ, ut ustæ non sint, sed facilè in puluerem redigan=tur: & cùm hic puluis difficilioris sit co=ctionis, propterea cùm melle prius despu mato coqui debet: mel uerò id sit, quod compositionem ingredi debet. SE. Ita fe=rè facio: tamen auellanas integras assabã, uerũ ut felicius, & probius assentur, non ab re erit, in partes diuidere. BRAS. Ob quam causam sericum combustum cru=dũ apponitur? SE. Aiunt humori atra=bilari obsistere, & cor ipsum roborare. BRAS. O mira fatuitas, nullam habet ex qualitatibus, quæ cor roborare pos=

ſunt, neque odoratũ eſt: imò potiùs fœtet ſericum crudum: imaginariq; neſcimus quomodo ſericum, & per quã qualitatem atræ bili aduerſetur: dictum profectò eſt à nõnullis de tincto in chermes, quod ob tincturam ad hæc ualeat: tamen nulla habetur uel ratio, uel experientia, uel alicuius uiri fidedigni autoritas, quæ hoc nobis ſuadere poſsint. at dicito folij loco, quid accipis in hac compoſitione? SE. Folium ipſum, uel malabathrũ, quod Venetijs emo. BRAS. Imò id non eſt folium, quod Venetias pro folio comportatur: deinde Nicolaus Alexandrinus in ſua compoſitione folium non ponit, ſed inquit foliorum Garyophyllorum, ut uelit non ſolum garyophylla ipſa compoſitionem ingredi, ſed & garyophyllorũ folia, quæ & ipſa aromatum naturã habent. SE. Quãta mellis copia accipi de-

bet? BRAS. Tres libræ & semis. ad garyophylla uerò redeuntes, quod ipsorum folia intelligi debeant, & non foliũ, quod est malabathrum, ex hoc ostendi potest, quia prius posuerat in compositione garyophylla, deinde contextus ferè omnes Nicolai legunt. fol. Gar. Si legamus folij garyophyllorum, bis repetita sunt garyophylla: iccirco conuenientius est, legere foliorum garyophyllorum, quã folij: & postea iterum garyophyllorum: scitò tamen adesse & Ferrariæ pharmacopolas, qui neque unam, neque alteram ex præscriptis compositionibus parant: at aliam quandam seruant, quæ plura recipit, quàm prædictæ complectantur. SENEX. Compositionem illam, ni pigeat, referto. BRASSAVOL. Hæc est, quæ sequitur: neque illam, referre piget:

℞. Ligni Aloës,
Garyophyllorum,
Galangæ,
Nucis muſcatæ, } Sing. drac. II.
Folij,
Maceris,
Cinnamomi,
Lapidis lazuli, } Singu. drach. II. s.
Lapidis Armeni,
Sene in duplo prædictorum:
Croci, drach. I.
Serici crudi combuſti, ſcrup. II.
Raſuræ eboris,
Spodij,
Anacardi, } Sing. drac. II.
Oſsis de cordecerui,
Blactæ biſantiæ,
Hermodactylorum, unc. I.
Myrrhæ, Gẽtianæ,
Baccarum lauri, } Sing. drac. II.
Hellebori nigri,

Auellanarum combuſtarum, nu. xv.
Ambræ, ſcrup. II.
Mellis, quod ſufficit.

Quidam addunt pro leproſis, Carnium ſerpentum, unc. II. SE. Multo plura ſunt in hac compoſitione, quàm in prædictis, ſimplicia. BRAS. At ego illa non magnifacio, nempè os de corde cerui, ita in hac compoſitione ualere ad atram bilem arbitror, ut id quod nihil ualet. Blactæ biſantiæ odoratæ ſunt, ſi ueræ ſunt blattæ. SE. Eſt longè uehemẽtior hæc compoſitio, quàm ſint aliæ ſuperius enarratæ. BRAS. Eſt profectò uehemẽtior: ſed in minori præberi debet copia: de prima compoſitione præberi poteſt uſq; ad tres drachmas: de hac uſq; ad duas ad ſummũ in robuſtis, & ſtipticis: tamen drachma una ſolet eſſe cõmune pondus, quod præberi debet. SENEX. Infuſio ſenæ conſequitur.

Infusio senæ.

BRAS. *De hac in præsentia nihil agemus: quoniam in syruporum examine de illa ubertim scriptum reliquimus: sola præberi potest usq; ad octo uncias.* SE. *Est magistralis compositio?* BRAS. *Est profectò, si magistrales illas compositiones uocabis, quæ nullum habent certũ autorem, sed à pharmacopolis fiunt secundum quendam usum, qui ferè à natura emanasse uidetur.* SE. *Ergo senæ puluerem consideremus.*

Puluis senæ.

BRAS. *Pharmacopolæ Ferrariæ in hoc puluere diuersi sunt, à te uerò incipiamus: quam compositionem paratam seruas?* SE. *Hanc, quæ sequitur:*

℞. *Foliorum senæ,* } *Sing. unc.*
Tartari albi, } *II.*

Garyophyllorum, Cinnamomi, Galangæ, Ameos,	Sing.drac.II.
Diagridij,	drach.IIII.

Misce, & fiat puluis. Hanc compositionem semper seruaui. BRAS. Et eandē seruant probi pharmacopolæ: tamen alij sunt non improbandi, qui sequentem parant, ac ægris, cùm à medicis indicitur, præbent:

℞. Folliculorum senæ,	drach.IX.
Tartari,	drach.IIII.
Maceris,	drach.III.
Cinnamomi,	drach.I.S.
Diagridij, Salis Indi,	Singulorum drach.S.

Misce, & fiat puluis.

SE. Magis probo compositionem, quam facio. BRAS. Neque ego à tua sententia discedo: hac tamen nō despecta, drachma

una bilem educit, & atram bilẽ: idq́; uehementer efficit: alij ſunt, qui ab his in ponderibus deuiãt: alij plura habẽt aromata, & alij pauciora: & hæc eſt cauſa, cur in aliquibus educat, in alijs modicè educat: quia compoſitio, quam paras, uehementer educit: ſed illa, quam ego retuli, remiſsiùs. SE. *Vidi, & qui compoſitionem pararẽt ex Antidotario Montagnanæ.* BRAS. *Quænam eſt?* SE. *Hæc:*

℞. *Foliculorum ſenæ,* *unc.* I. S.

Gingiberis, *Maceris,* *Cinnamomi,*	*Sing. drac.* III.
Tartari,	*Sing. drac:* I. S.

Terantur omnia, & in puluerem redigantur. BRAS. *Hic propriè eſt Senæ puluis, quia nihil aliud recipit, quod educere poſsit, quàm Senam, ſed opus etiam eſt illũ in magna copia accipere: nã uncia uix ſatis erit ad tenuiter educẽdũ. ſed*

& nõnulli ita seruant confectũ puluerẽ:

℞. Folliculorum Senæ,	unc. I X.
Tartari,	unc. I I I I.
Maceris,	drach. I I I.
Cinnamomi,	drach. I. S.
Salis Indi,	drach. I I I I.
Diagridij,	drach. S.

Misceãtur omnia, & in puluerem redigantur. SE. Neque eiuscemodi compositio multũ educere potest. BRAS. Iccirco præberi potest ad drachmas quinq;: at mihi gratius est, ut tuo in pharmacopolio primam compositionem paratam serues: nã illa est, quæ nobis præstare potest, quod petimus. SE. Ad quos ualet affectus? BRAS. Adustos humores educit, & biliosos: secũdariò autem pituitosos, lepræ aduersatur, psoræ, & scabiei, ad omnesq; conuenit affectus ex bile, atra bile, & pituita salsa. SE. Huic pulueri triphera persica succedit.

Triphera persica.

BRAS. Hæc compositio adeo cõfusa est, adeo intricata, ut uix crediderim ab uno, uel altero pharmacopola, & illo quidẽ diligentißimo, rectè confici: tamen ut experiamur, an illam accommodare poßimus, ut rectè confici poßit, Mesues compositionem referto. SE. Hæc est:

℞. Succi Solatri, Endiuiæ, Apij, } Depuratorũ singu. lib. II.
Succi lupulorum, lib. I.
Super eos proijciatur uiolarum siccarũ, uel uiridium, lib. I.
Folliculorum Senæ, unc. II.
Agarici, unc. I.
Prunorum damascenorũ nu. L.
Cuscutæ, unc. S.
Mirob. Cit. Chebulorũ, Indorum, } Frixorum in oleo violaceo, aut amygdalarum dulciũ } Singu. drac. II.

Spi.

Spicæ aromaticæ, drach. III.
Bulliant super prunas cũ facilitate, usq; dum remaneat libra una, & proijciantur super illa epithimi mundi drach. XL. & inuoluantur myrobolani in oleo amygdalarum dulcium, & bulliant ebullitione una, & deponantur ab igne, & colentur, & dissoluantur in una parte huius colaturæ:

Tamarindorũ recentium, unc. III.
Mannæ. unc. I. S.
Pulpæ caßiæ, unc. IIII.
Zuccari uiolati, unc. XII.

Colentur, & emundentur à granis, & scoffis, & in alia parte aquæ proijciãtur:

zuccari tabarzeth, lib. III.
Aceti uini, lib. I.

Coquantur cũ facilitate: deinde proijciantur supra illud, quod dissolutũ sit in succis, & aggregentur in unum, & coquantur usq; ad mellis spißitudinem: ultimo

uerò puluerizentur ſuper illud:

Raued boni, unc.II.

Myrobalanorum,
Chebulorum,
Indorum, } Singu. drach.I.

Belliricorum,
Emblicorum,
Granorum fumiterræ, } Singu. dra.IIII.

Trochiſcorũ diarhodõ,
Maceris,
Maſtiches,
Cubebarum,
Spodij,
Sandalorũ citrinorum, } Singu. dra.II.s.

Quatuor ſem.maio.frigidorum. Singulorum drach.II.s.

Aniſorum, drach.IIII.

Spicæ, drach.II.

Inuoluantur in oleo uiolato, & reponantur in uaſe uitreo, & da cum aqua frigida, & ſucco endiuiæ, uel ſucco ſolatri.

Hæc est Mesues ad uerbum compositio. BRAS. Imo potiùs confusio. Nã præter id, quod intentionẽ suã barbarißimè efficit: inordinatam etiã ponit cõpositionẽ. túne illo modo eã paras, ut à Mesue edoceris? SE. Non recordor profectò quomodo fecerim: nã illam semel tantũ composui, cũ primũ aperui pharmacopoliũ, & adhuc magna portio in labello superest. BRAS. Cur? nónne illã uendis? SE. Raró: tamen maior medicorũ pars, & nobilium, ac ciuium pharmacopoliũ nostrũ frequentat, sed pauci medici illam suis ægris indicũt. BRAS. Opus ergo est, ut compositionẽ hãc tibi aperiã, id est quomodo fieri debeat, ostendam. SE. Id mihi gratißimum erit: sed doce me prius, cur triphera nuncupata sit. BRAS. Apud antiquos non pauca medicamenta triphe ræ nuncupata sunt, id est delicata medicamenta. SE. At hoc penitus delicatum

non est. BRAS. Non quidem, quo ad gustum, nec quo ad olphatum, sed quo ad opus, nempè sanitatẽ inducit, quæ res delicata est: uel ita cõpositori uisum est, quod esset delicatum medicamentũ: cùm tamen amarum sit. SE. Cur persica uocatur? BRAS. De hac nomenclatura idem scio, quod tu, sed Mesue dicit, quia apud Persas sit experta, uel ab ipsis inuenta. at hæc ad rem ipsam nihil faciunt, modò cõpositio rectè fiat, quam nemo rectè faciet, si ordo, quem ex Mesue adduxisti, seruabitur. SE. Quem ergo ordinem seruare oportebit? BRAS. Illum, quem tibi referam. ne cogaris illa, quæ minima ferũt, decoctionem prius ponere, & posterius, quæ maiorem ferunt. SE. Tuum igitur referto ordinem, quo tripheram hãc fieri iubes. BRAS. En, primò accipiendi sunt depurati succi, qui erunt septem libræ, in quos pruna imponuntur, quæ damascena

ſint,ut ebulliant,ſintq́; aliquibus in locis ad ſemen uſq; inciſa:deinde facilè bulliãt ad ſuccorum ferè conſumptionis medietatem, poſtea ſena addatur, quæ craſſo modo contrita ſit,deinceps agaricum addatur,& cuſcuta,poſtea ſpica, roſæ, & uiolæ. SE. Nulla eſt facta roſarum mentio in hac compoſitione. BRAS. Non quidem in tua,quam adduxiſti,ſed in antiquis codicibus ad ſunt roſæ ad uiolarũ pondus,poſtea addatur epithimum, nam modiciſsimam fert coctionẽ: deniq; myrobolani addantur enucleati,craſſoq́; modo contriti:poſteaquam fuerint impoſiti, ſinatur compoſitio parumper feruorem eleuare: deinceps ab igne remoueatur: quoniam uel modiciſsimam,uel nullã ferũt myrobolani decoctionẽ. SE. Nónne bis ingrediuntur myrobalani? BRAS. Minimè,quia illi,qui primo loco ſcripti ſunt, uacant, & hi tantum accipiendi,

qui ſecundo loco referuntur: idq́; inconueniens eſt, quod retuliſti, autorem ſcilicet tantùm ebullire facere, quoad una ſola libra ſuperſit, ſed ad minus duæ libræ eſſe debent, ſi tamarindi, caßia, manna, & zuccarum uiolatum aptè diſſoluenda ſunt, imo niſi eſſet acetum, quod additur, relinqui deberet maior quantitas, quàm ſint duæ libræ. Mannam igitur accipito, tamarindos, & caßiam in decoctione illa, uel in una decoctionis parte diſſolue: poſtea in alia decoctionis parte imponatur zuccarum taberzeth, & acetum uini, & bulliant quo ad mellis ſpißitudinem acquirat: poſtea rhabarbarum, & reliqua, quæ ſequuntur, imponantur, præter myrobalanos, qui iam ſunt prius impoſiti in ebullitione illa parua, uel in infuſione: poſtea omnia ſimul miſceantur. SEN. Iam confecta eſt compoſitio. BRAS. Confecta, ac perfecta quidem

est. SE. Quomodo inungitur cōpositio ex oleo uiolaceo? BRAS. Non est intelligendum, quòd compositio inungatur, sed quòd rhabarbarum, & cæteri pulueres sunt oleo uiolaceo delinendi, & postquam fuerit perfecta, in uitreatum uas ponatur, ac seruetur. SEN. Non incessisti secundum ordinem Mesues. BRAS. Quia inordinatus est, & ut arbitror à librarijs est ordo peruersus: nempè cùm talia in compositionibus uidentur, homo componendi ordinem seruare dicitur, & quæ maiorem decoctionem ferunt, primò imponere, deinde quæ minorem, & ultimo loco, quæ minimam, quæ uerò nullam ferunt coctionem, infundenda sunt, & non ebullienda. SE. Profectò magna confusio, est nisi ita fiat, ut à te prædictum est BRASSA. Ita igitur facito. SEN. Sed non tam citò: nam in pixide adhuc adest huius compositionis portio &

rari admodum ea utuntur: imo ignoramus quibus competat affectibus, nisi tu aperueris. BRAS. Mesue inquit, conuenire febribus acutis, & stomachi inflammationibus, ac hepatis: conuenit & arquatis, & obstructionem habentibus: uisum reparat, cùm à biliosis fumis deperditus est, sitimq; sedat: aductionis morbos prohibet, & est magna medicina in æstate pestilenti, & autumno: bilem educit, pituitam, & atram bilem. Nos in magnis æstibus eo usi sumus, cùm fuit opus, calidos alicuius humores euacuare, quia non calefacit, neq; corpus alterat ad calidum. SEN. Quomodo præbes ægro huius generis medicamentum? BRAS. Præbeo in bolo, si annuerit æger, sin minus, in endiuiæ aqua, uel solatri dissoluo, & propinandum præbeo. potest inter lenientia numerari medicamenta, uentremq; mirum in modum lenit. SEN.

Quænam est ipsius dosis? BRAS. Mesue unciam præbet, nos ad decem usq; drachmas absq; incommodo exhibuimus. SE. Cùm de Tripheris sermo fiat, huc accedet Triphera de epithimo.

Triphera de epithimo.

BRAS. Hæc in minori adhuc usu est, quàm Persica. rarißimi sunt Ferrariæ pharmacopolæ, qui illam seruent: tamen à nonnullis conficitur, & à paucißimis quibusdam medicis indicitur: tu uerò compositionem referto, ut illam contemplemur. SE. En, ex his conficitur:

℞. Myrobalanorum chebulorum,
Emblicorum,
Indorum,
Belliricorum, } Singu. partes æquales.
Epithimi partes duas,
Hieræ picræ partem semis:

Misce, & confice cum melle emblicorũ, uel chebulorum. BRAS. De hac compositione loqui nõ est opus, cùm in communi usu non sit, at despicienda minimè est. SE. Ego illã paratam seruo, & tu eandem pro tuis ægris nonnunquam, me annotante, indixisti: tamen cuius sit autoris ignoro. BRAS. Est Mesues, qui illam refert in curatione maniæ, & melãcholiæ sanguineæ. SEN. Quæ nam est ipsius dosis? BRAS. Mesue præbet à duabus drachmis usq; ad quatuor, & singulo die: si autem rariùs præbeatur, ad unciam usq; exhiberi potest. SEN. Ad quos ualet affectus hæc triphera, quæ triphera non est, id est delicata, cùm sit amara? BRAS. Mesue illam præbet inter euacuationem, & euacuationem, quãdo non administratur euacuatio: nam reiuuenescere facit, & gaudium generat. hæc Mesue. Atram bilem potissimum educit,

ſed leuiter illam cum alijs humoribus ſecundariò educit: maniæ confert, & melancholiæ ſanguineæ. SENEX. Eſt ergo multi nominis compoſitio? BRAS. Eſt prorſus, & in atrabilarijs affectibus haud deſpicienda. SENEX. Quid eſt mel emblicorum? BRAS. Eſt mel quodam ex emblicis myrobalanis confectum. SE. Quónam modo conficitur, & quis eſt huius mellis autor? BRASSA. Legitur apud Raſim in IX. ad Almanſorē lib. in capite de melancholia, & hoc modo conficitur:

℞. Myrobalanorum chebulorũ, nu. XX.
Emblicorum, nu. XXX.

Miſce, & terantur, & in tribus aquæ libris percoquantur, quo ad una ſuperſit: poſtea colentur: deinde huic percolatæ aquæ mellis libram adijcito, quæ ad aquæ conſumptionem ebulliat, & cùm hæc compoſitio chebulos etiã recipiat, ſi tibi

animo ſit ex ſolis emblicis conficere, ex ipſis quinquaginta accipito, & ut dictũ eſt, conficito. SE. Hoc modo ex omni myrobalanorum genere mel conficere poſſum, & ex duobus ſimul generibus. BRASSA. Imo, & ex omnibus. SE. Syrupus roſatus ſolutiuus in examen ſuccedit.

Syrupus roſatus ſolutiuus.

BRAS. De hoc in ſyruporum examine ubertim locuti ſumus, ut ſuperfluum uideatur nunc iterum abſq; utilitate repetere. SE. Cùm & ipſe uentrem ſoluat, non mirum ſi in aliorum ordinem accedebat. memoria autem habeo, & bilem & Ichores educere, ſi, ut conuenit, confectus fuerit. ſed in examen accedit Puluis Sanctus.

Puluis sanctus.

BRAS. Est recentiorum inuentum, & ipsum nomen illud ostendit: quoniam antiqui habebant quidem Hieras, & sacra medicamenta, non uerò sancta. at ex quibus illum paras? SE. Ex his:

℞. Folliculorum Senæ,	unc. I. S.
Tartari albi,	drach. II.
Gingiberis,	drach. S.

Misce, & fiat Puluis.

BRAS. Cùm mihi ignotum sit unde appelletur Sanctus hic Puluis, tu habésne aliquid ex quo nominis rationem expiscari poßimus? SE. Nihil penitus habeo. BRAS. Fortè igitur ob actionem, quam facit nomen sortitum est? nam absq; molestia humores purgat: quippè integra drachma mirificè educit, neq; drachma & semis excedēda est. Atram bilem educit, adustosq; humores, & secundariò pi=

tuitam. adest tamen Puluis alter, & ipse uocatus Sanctus, ex Elaterio, qui educit usq; ad intestinorum ramenta, conficitur uerò ex elaterio, gingibere, & nitro ex quibus Pilula etiam conficitur, quæ Sancta nuncupatur: Sed audias quid contigerit Procurio Brassauolo patruo meo: Hic cùm uehemẽtiore capitis dolore premeretur, medicum quendã consuluit, quid accepturus esset, quod in modica copia sumptum, caput euacuaret: medicus illi dixit: Pilulã Sanctã deglutito: Tũc Procurius rei ignarus, pilulam Sanctã unius scrupuli ex elaterio domum attulit, quam summo mane deglutire tentauit, & minimè potuit: propterea iußit, ut sorbile ouũ coqueretur, in quod pilula imposita, ouũ deglutiuit, & pilula in ore firmata est: iußit & aliud ouum sorbile decoqui: secundóq; ouum deglutiuit, & non pilulã: & ut breui te expediam, tredecim oua ab-

ſorſit, & pilulam deglutire nunquam potuit. non aderant amplius domi oua: arbitror ſi adfuiſſent, fuiſſe abſorturum ad trecenta, ipſeq; ira concitus, pilulã in terram iecit, atq; dormiuit. SE. Iam pranſus erat. BRAS. Et pluſquam pranſus ante auroram. SEN. Excreuitne uel ſemel? BRAS. Pluſquam ſexageties. SE. Si ergo pilulam deglutiuiſſet, ducenties excreuiſſet. BRAS. Arbitror elaterij uim ouis inhæſiſſe, neq; pilulam plus, uel minus eduxiſſe. SE. Ad Sanctum Puluerem redeamus: ſemper uidimus puluerem ante enarratum Sanctum Puluerem uocari, & non alium. BRAS. Et nos in aliquibus pharmacopolijs, pro Sancto Puluere elaterij puluerem præberi, & in alijs uocatum Præcipitatum, ex quo Sanctam Pilulam conficiebant: ita fortè per catexochen nominatam. SE. De Diaturbith, ergo uerba faciamus.

Diaturbith.

BRAS. Sunt in hac compositione diuersissimi pharmacopolæ: tamen pars maior illud Diaturbith conficit, quod in capite de Turbith à Mesue refertur. Est uerò hoc, quod sequitur.

℞. Turbith.	partes. x.
Gingiberis,	partes v.
zuccari,	partes xx.

Misce, & fiat puluis. SE. Hoc est, quod filius Zensar conficere edocuit. BRAS. Id est profectò, cui nonnunquam autor addit mastiches drach. III. quandoq; alia. SE. Hæc fortè causa est, cur aliqui pharmacopolæ huic compositioni plura addunt, aliqui pauciora. BRAS. Imo & nonnulli cũ rhabarbaro miscẽt. SE. Nonnullos uidimus, qui sequẽti modo conficiebant:

San

℞, Sandalorum alborum,	
rubrorum,	
Violarum,	Sing. drac,
Gingiberis,	I. s.
Anisorum,	
Cinnamomi,	Sin. drac. s.
Mastiches,	
Turbith,	Sing. unc. I.
Hermodactylorum,	
Diagridij,	drach. IIII.
Zuccari albi,	lib. II.

Misce, & fiat confectio solida,

BRAS. Huic compositioni, quam attulisti, quidam addunt rhabarbari electi drach. x. Itaq; medicamentum conficiunt nonnulli in forma electuarij: alij deducũt in morsellos: alij in rotulas, uel placẽtulas: tamen zuccari copia uariata: ueruntamen Diaturbith, uel medicamentum de Turbith, quod seruare: debetis, illud est, quod superius adduximus ex Mesue in

capite de Turbith, iuxta filij Zẽsaris sententiam: quãuis & eodem loco nominauerit diaphiniconem Diaturbith. SE. Ad quos ualet affectus Diaturbith ex Mesue acceptũ? BRAS. Ad pituitosos affectus: egregieq́; per aluum pituitam educit. SE. Quanta ex eo præbetur copia? BRAS. Drachma una est satis, uel ad summum drachma cum dimidia in iure epota, uel in catapotia, uel in morsellos, uel in trochleas cũ zuccaro redacta: sed tunc opus est, ut maior copia accipiatur, quàm drachma, imò tunc accipi potest ad quatuor drachmas, & usque ad sex. SE. Picra Galeni hiera succedit.

Hiera picra galeni.

BRAS. Intelligis ne picram illam simplicem hieram, quæ ex. VII. Methodi medẽdi accipitur? SE. Illam intelligo. ERAS. At de illa nihil prorsus agẽdum est, cùm

in pilularũ examine ubertim pertracta= ta ſit. SE. Ergo de diacolocynthidis hiera uerba faciamus.

Hiera diacolocynthidis.

BRAS. Diuerſæ ſunt huius diacolocynthidis hieræ deſcriptiones:nã Meſue unã parat ex ruffo compoſitionem. SE. Non eſt in uſu. BRAS. Imò & multi pharmacopolæ illam conficiunt,& præbẽt,quoties à medicis hiera diacolocynthidis indicitur? SE. Meſues compoſitionem afferto, ut illam contemplemur. BRAS. Hæc eſt:

℞. Stœcadis,	Sing. drac. x.
Agarici,	
Chamedridis,	
Colocynthidis,	drach. xx.

in alio codice habetur, Trochiſcorum.

Alandahal,	drach. xxv.

Serapini, Oppanacis, } Sing. drac. VIII;
Petroselini, Aristolochiæ rotūdæ, Piperis, } Singu. drac. V.
Caßiæ, drach. VII.
Cinnamomi, Croci, Spicæ, Myrrhæ, Polij, } Singu. drac. IIII.

Myrrham in uinum infunde: medicinas tere, & confice cum melle despumato. SE. Quas medicinas intelligit esse terendas? BRAS. Intellige omnia simplicia superius enarrata, quæ pharmaca nūcupari possunt: nam & herbæ omnes medicatæ ab Hippocrate, & à Galeno quandoque pharmaca nuncupantur, etiam si minimè educant. intelligit ergo omnia esse in puluerem redigenda, & ex melle com-

positio secundum artem conficienda. SE. *Hanc compositionem haud seruo, sed illã potiùs Ruffi, à Nicolao descriptam: itaq; multos uidimus hanc conficere, & seruare: quanuis audiuerim nonnullos Mesues compositionem conficere, & seruare.* ERAS. *Hanc tuam referto compositionem, quam præbes, cùm à medicis hiera diacolocynthidis indicitur.* SE. *Hæc est, quam Nicolaus in suo Antidotario retulit:*

℞. Aloës,	unc. I.
Hellebori albi, nigri,	Sing. unc. s.
Diagridij, Pulpæ colocynthidis,	Sing. drac. III.
Nitri, Euphorbij, Polypodij, Salis ammoniaci,	Sing. drac. II. gra. XV.

Piperis,
Chamedridis,
Croci, — Singu. drac. I.S.
Agarici,
Masticheς,
Epithimi,

Caßiæ ligneæ,
Xilobalſami, — Singu. drac. II.
Opopanacis,
Git,

Myrrhæ, gra. XV.

Mellis, quod ſufficit. Datur uesperi cum calida, in modum castaneæ. BRAS. Hæc eſt longe diuerſa compoſitio ab illa Meſues: & ſi utra ex his duabus ſeruanda eſſet, Meſues compoſitionē potiùs ſeruandam iuberem: quam & Serapio illam ferè ſub nomine Diacolocynthidis deſcribit. SE. Ni pigeat, Serapionis compoſitionem referto. BRAS. Haud piget, ita uerò dicit, tractatu ſeptimo:

℞. Pulpæ colocynthidis aur. xx.

Chamedridis, Agarici,	Sing. dra. x. quidã dicunt, aur. x i.
Serapini, Opopanacis,	Sin. dr. VIII. aliter habetur, aur. VIII.
Petroſelini, Ariſtolochiæ rotũdæ,	Sing. dra. v.
Piperis albi, Cinnamomi, Spicæ, Croci, Myrrhæ, Polij,	Sing. drac. IIII.

Miſceantur omnia, & in puluerem redigantur, & cum melle deſpumato conficiatur. SE. Differt prorſus & in ſimplicibus, & in pondere, ab illa Meſues. BRAS. Sequitur Serapio, Paulum Aeginetam addidiſſe caßiæ ligneæ, aur. VIII. & ſtœcadis, aur. III. his additis, non multùm differt à compoſitione adducta

ex Meſue. SE. Nónne Auicēna in quinto canone hieram quãdam Ruffi deſcribit? BRAS. Deſcribit quidem, & ne illã deſideres, eſt hæc, quæ ſequitur:

℞. Pulpæ Colocynthidis,	aur. xx.
Chamedridis,	aur. x.
Serapini,	Singulorũ
Opopanacis,	aur. VIII.
Se. Apij montani,	aur. v.
Ariſtolochiæ rotundæ,	aur. v.
Piperis albi, nigri,	Sing. aur. v.
Cinnamomi,	aur. IIII.
Caßiæ,	aur. VIII.
Stœcadis,	
Croci,	
Polypodij,	Singulorũ
Polij,	aur. IIII.
Myrrhæ,	

Infunde myrrham cum uino, & tere ſimplicia, & confice cum melle deſpumato. SE. Hæc eſt ſatis affinis compoſitioni

Mesues. BRAS. In pondere solùm differētia est, & in aliquibus simplicibus: tamen Auicenna post prædictā descriptionem aliam addit in pōdere diuersam, quā ne chartas uertēdo defatigeris, huc attulimus: est uerò hæc, quæ sequitur:

℞. Pulpæ colocynthidis.	drach. xx.
Aloës,	drach. v.
Galangæ,	drach. x.
Chamedridis,	drac. xx.
Serapini, Opopanacis, Aristolochiæ rotundæ,	Sing. drac. VIII.
Petroselini, Piperis albi, nigri,	Sing. drac. v.
Spicæ, Caßiæ, Cinnamomi, Croci, Gingiberis, Myrrhæ, Polij,	Singu. aur. II.

Auicenna in aliquibus descriptionibus præter ea, q̄ adducta sunt, additū inuenit:

Camepithidis,	
Agarici,	*Sing. drach.*
Praßij,	*x.*

Confice cum melle secundum artem.

SE. *Inter hanc Auicennæ, & illam Mesues compositionem, nō adest magna differentia.* BRAS. *Nō, ut uidetur: imò antiqui autores, ut Paulus, & Aelius, compositiones quasdā huius hieræ adducunt, quæ ab illa Mesues nō magnopere differūt.* SE. *Has audire cuperē, nēpè in his autoribus plurimū fido.* BRAS. *Paulū audias lib. VII. cap. VIII. ita dicentem:*

℞. *Interranei Colocynthidis,*	*drac. VIII.*
Trixaginis,	*drach. x.*
Sagapeni,	*drac. VIII.*
Petroselini,	*drach. v.*
Aristolochiæ rotūdæ,	*Sing. drac.*
Piperis albi,	*v.*

Cinnamomi, drac. IIII. uel
Caßiæ. i. cãnellæ, drach. VIII.
Spicæ,
Croci,
Polij,
Myrrhæ, } Sing. drac. IIII.
Mellis, quantùm satis est.

SE. Nonnulla in hac cõpositione desunt, quæ in illa Mesues scripta sunt. BRAS. Desunt quidem nonnulla, sed eandem esse compositionem nemo ambigere debet. Aëtius uerò ita hanc hieram refert libro tertio cap. 119.

℞. Pulpæ colocynthidis, drach. VIII.
Camepithidis,
Chamedridis,
Agarici,
Marrubij, } Sing. drac. X.
Sagapeni,
Caßiæ, } Singu. drach. V.
Opopanacis, drach. VIII.

Petroselini,
Aristolochiæ rotũdæ, } Sing.drac. v.
Piperis albi,

Cinnamomi,
Spicæ nardi,
Croci, } Sing.drac. IIII.
Myrrhæ,
Polij,

Assumito in melle.

SE. Hæc Aëtij cõpositio amplior est, quã illa Pauli. librariorũ gratia hoc cõtigisse arbitramur, qui modò unũ simplex medicamentum, modò aliud dimittebãt: nempè non dubitamus Ruffum cõpositionẽ fecisse, quæ ex eisdẽ semper cõstaret. adest & cõpositio quædã apud Nicolaũ Alexandrinũ, quã Hierã Diacolocynthidis uocat. SE. Quæ nã est? BRAS. Hæc, quã educemus, in ipso autore est, cap. 41 S.

℞. Interioris colocynthidis, drach. II.
Ammoniaci, drach. I.S.

Agarici,
Scillæ assæ,
Diagridij,
Hellebori nigri,
Hyperici,
Epithimi,
Polypodij,
Praßij,
Bdellij,
Aloës,
Chamedridis,
Caßiæ,
Myrrhæ,
} Sing.unc.1.

Piperis,
Croci,
Opopanacis,
Sagapeni,
Camphoræ,
Petroselini,
Aristolochiæ longæ,
Rotundæ, Amomi,
} Sing.unc.1.

Mellis, quod sufficit. Tamen hæc Hiera ab Aëtio libro tertio cap. 116. uocatur Hiera Logadij. SE. Has Hieras, obsecro, dimittamus, & contemplemur, num illa Mesues, an illa Nicolai cõficiẽda sit, atque seruanda. BRAS. Necessariũ est, & nõnihil de his Hieris te prius audire: nam quandoque suadebamus, ut conficeretur Hiera Pachij Antiochi, quam dicit ualere ad uniuersa capitis uitia, quæ à Scribonio refertur sectione 106. et quæ:

℞. Stœcadis,
Marrubij,
Chamedridis,
Agarici,
Colocinthidis, } Singu. P. x.

Opopanacis,
Sagapeni,
Petroselini,
Terræ muli,
Piperis albi, } Singu. P. v.

Cinnamomi,
Nardi ſpicæ,
Myrrhæ, } Singulorū P. IIII.
Folij,
Croci,

In unum omnia ponderata cōtundantur, & cribrētur, præter opopanaces, & ſagapenum: hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſſimo: deinde cæteris miſcentur: quæ & ipſa tantùm mellis recipere debēt, quantùm ſatis erit, ad comprehēdenda, & cōtinenda ea: reponitur medicamentum uaſe uitreo. SE. Feciſtíne fieri hoc medicamētū? BRAS. Prorſus, & profecêre, qui acceperunt. Pachius magnū quæſtū fecit ex eo, & uocabat Hierā Diacolocynthidis. Scriboniū lege de huius hieræ uiribus, à ſectione 97. uſque ad 106. SE. Eadem uidetur cum Meſues compoſitio. BRAS. Modicè differūt: nā quod in Meſue legi=

tur Polij, in Pachio habetur Folij, & quod in Mesue scriptum est caßiæ, in Pachio legitur marrubij: nonnihilq́; in ponderibus differũt. an uerò hæc compositio fuerit incognita Ruffo, ignoramus, neminemq́; hoc scire arbitramur: neq; Galenus omnia antiquorum retulit medicamẽta, neq; etiã potuisset, si id exequi tentasset. SE. Cur non iubes, & nunc confici hanc Diacolocynthidis hierã? BRAS. Si hæc fiat compositio, est magnis dotibus insignita, & illa fortè est, quæ fieri debet: tamen pro Hiera Diacolocynthidis, Galeni catapotia, quæ primo cap. primi libri, De compositione medicamentorũ secundum locos describit, in usum deduximus: est uerò compositio hæc, quæ sequitur:

℞. Colocynthidis, partem unam.
Aloës, } Singu. partes duas.
Scammoneæ,

Succi

Succi abſinthij,	partẽ unam.
Maſtiches, Bdellij,	Singulorũ partẽ ſemis.

Miſce.

Vtq; Galenus refert, hoc modo Quintus utebatur: ſed Galenus poſtea ab hac compoſitione maſtichen, & bdellium reiecit: at ob quam cauſam id fecerit promittit ſe dicturum in ſermone, quẽ in compoſitionis purgantium pharmacorum libros reſeruabat: tamen non conſtat Galenũ hos unquam perfeciſſe libros. SE. Pro Hiera igitur Diacolocynthidis, aut hanc conficiam à te nunc ex Galeno acceptam, aut illam Meſues. ERAS. Imo potius illam Pachij quæ apud Scribonium legitur: nã hæc, quam adduxi, non eſt Hiera Diacolocynthidis, quam Galenus præbuit adoleſcenti, de quo mentionem facit, ſed erant pilulæ, quas uocat de Aloë, quarũ undecim illi tribuit ad ciceris magnitudinem

ante Hieram. SE. Ad quos ualet affectus Hiera ista Pachij, uel Mesues? ERAS. Scribonium lege, ne tam magnã affectuũ syluã referre cogamur: ad omnes affectus simpliciter conuenit, at pituitam potissimùm educit, & humores crassos, glutinososq́;: educit præterea atram bilem maniæ confert, melancholiæ, epilepsiæ, torturæ, paralysi, flatus discutit, coctionẽ procurat, uentriculum à pituita, fluxuq́;, liberat, fistulis cõuenit, mali moris ulceribus, cancroq́;, lepræ, & alijs penè infinitis affectibus. SE. Ad quam copiam præberi debet? ERAS. Quatuor drachmæ sunt extrema dosis, tres dimidia, duæ minima: ad ampliorem uerò doctrinam Scriboniũ legito, à sectione 97. usq; ad 106. nẽpè monet quomodo secundũ diuersos affectus accipi debeat, & quæ sint illi miscenda: quoniam aliqui affectus nonnulla expetunt, quæ in alijs non cõuenirent: tu ue=

rò ad alia te conferas. SE. Sequitur Hiera Logodion.

Hiera logadii.

BRAS. De hac Hiera in pilularum examine ubertim ſcriptum reliquimus, exciditne memoria? SE. Nũc memoriæ ſubijt, idq́; in mentem uenit, uocandam eſſe Hieram Logadij, nõ autẽ Logodion. BRAS. Aliam igitur adducito compoſitionem. SE. Hiera picra Nicolai ſuccedit.

Hiera picra Nicolai.

BRAS. Eſtne illa, quæ ex ſexdecim rebus conſtat? SE. Illa inquam eſt. BRAS. Maximus eſt illius uſus in clyſterijs: & quãuis de ſexdecim rebus uocetur, tamen ſunt decem & octo: intellige uerò præter aloën, & mel, eſſe ſexdecim res, at tu compoſitionem ex Nicolao adducito. SE. En, illam refero:

℞. Cinnamomi,
Spicæ,
Croci,
Schœni,
Aſſari,
Xilobalſami,
Xilocaſsiæ,
Carpobalſami,
Violarum, } Singu. ſcrup. II.
Abſinthij,
Epithimi,
Agarici,
Roſ.
Turbith,
Colocynthidis,
Maſtiches,
Aloës ad pondus omnium.
Mel, quod ſufficit.

ERAS. Quomodo uos pharmacopolæ compoſitionē hanc cōficitis? SE. Omnia in puluerem redigimus: poſtea huius pul-

ueris uncias duas accipimus, & cũ despu mati mellis libra commiscemus, & magna Galeni Hiera nuncupatur. BRAS. Tamen Galenus de hac hiera nusquam mentionẽ fecit, neq; de simili cõpositione. adsunt nonnulli pharmacopolæ, qui Hieræ simplicis Galeni puluerem accipiunt, & ex melle electuarium conficiunt, quod præbent quoties à medicis pro clismatibus Hiera Picra indicitur. SE. Hoc nunquam audiui. BRAS. Ego autem uidi, sed error non est, cũ res sit, quæ facilè educit: uerùm potius laudo, ut hæc Hiera uocata Magna, uel composita accipiatur, quia cũ à medicis pro clysterijs indicitur, cupiunt magis educere, quàm Hiera simplex educere poßit. SE. Quanta præberi poteſt huius Hieræ copia? BRAS. In clysterijs à semiuncia usq; ad duas uncias: in potu drachma præbetur integra: nam & per os præberi poteſt. SE. Quibus opi

tulatur affectibus? BRAS. Diuersis captis affectionibus, aurium, & oculorum à materia pituitosa frigida crassa, crassos humores educit, uētriculum egregiè purgat: hepatis obstructiones, & lienis durities remouet, renibus, & uesicæ proficit, & uteri distemperantiam emendat. SE. Est ergo admiranda compositio. BRAS. Si hæc fecerit, quæ à Nicolao referuntur. Mihiq; potius arridet, ut tres pulueris unciæ pro singula mellis libra accipiantur. SE. Vehementior esset. BRAS. Et id expetitur, cū raró præter quàm per annum accipiatur. at reliqua prosequaris. SE. Iusti Hiera consequitur, quam semel paraui, sed nunquam uendere potui.

Hiera iusti.

BRAS. Raró in usu est, quāuis à nōnullis paretur pharmacopolis, & illam ego nōnunquā præbuerim: tn̄, & de illa nonnihil agamus. cōpositionē referto, ut illā

parasti. SE. Hæc est cõpositio, quã paraui:

℞. Epithimi,		dra. XXXII.
Marrubij,		
Stœcadis,		
Chamedridis.		
Hellebori nigri,		
Scammoneæ,	Singulorum drach. XVI.	
Agarici,		
Piperis longi,		
Albi,		
Nigri,		
Scillæ assatæ,		
Pulpæ colocynthidis,		
Euphorbij,		
Aloës,		
Croci,		
Gentianæ,	Singulorum drac. VIII.	
Petroselini,		
Samoniaci, Thimia-matis,		
Sagapeni,		

Opopanacis,
Polij,
Cinnamomi,
Caßiæ, — *Singu. drac. IIII.*
Myrrhæ,
Spicæ Nardi,
Floris iunci odorati,
Pulegij,
Aristolochiæ longæ, — *Sing. dra. II.*
Rotundæ,
Mellis despumati, quod sufficit.

BRAS. *Quid accepisti pro caßia in hac compositione?* SE. *Caßiam ipsam, quæ educit.* BRAS. *Caßia est uocata cãnella, & cùm cinnamomo careatis, pro caßia, & cinnamomo duodecim cãnellæ drachmæ, quæ est antiquorum caßia, accipiãtur, & à Galeno monemur, cũ cinnamomum defuerit, eius loco duplũ caßiæ accipiendum esse.* SE. *Quænam est huius Hieræ dosis?* BRAS. *Aëtius inquit exhi-*

bitionem integrã esse drachmas quatuor, cum melicrato, & in minutißimo sale, quantum est paruũ coclear. hæc compositio, quam attulisti ab Aëtio refertur libro III. cap. CXX. SE. Adsúntne & aliæ huius generis cõpositiones? nos hanc parauimus, quam in paruo libello scriptam habemus. BRAS. Eandẽ cõpositionem refert Paulus, sed in epithimi pondere differt, quia duodecim solùm recipit epithimi drachmas, neq; caßiam addit Paulus: at Nicolaus Alexandrinus cap. 420. hanc Iusti Hieram describit absq; epithimo, & in ponderibus euariat, multaq; præterit simplicia. SE. Quónã modo? BRAS. Audias Alexandrini compositionem, & id oculatè percipies:

℞. Stœcadis, drach. XXX.
Colocynthidis, } Singulorũ dra. XVI.
Camedridis,
Scammoneæ, drach. XVI.

Piperis nigri, Albi, Longi,	Singulorum drach.x..
Hellebori nigri, Ammoniaci, Croci, Aloës, Abſinthij pontici,	Singulorum drac.VIII.
Myrrhæ, Euphorbij, Libani,	Singulorum drac.IIII.

Mellis,quod ſufficit.

Doſis eius drach. III. cum tepida.

SE. Epithimi loco Stœcadem ponit: ſed quam compoſitionem parabo,ſi contingat me illam uendere,quæ nunc in pixide continetur? BRAS. Illam,quam prius paraueras. SE. Quibus cõuenit affectibus? BRAS. His omnibus,ad quos Hiera Ruffi conuenit,de qua ſuperius mentio facta eſt:ſed quæ cõpoſitio ſequitur hanc

Hieram? SE. Nulla extat amplius in mea scheda. ERAS. Tam paucas seruatis catharticorum compositiones, quæ pilulæ non sunt? SE. Non plures seruamus, neq; alibi seruari audiuimus: imo & tempus instabat, quo domum profecturus eram, cras uerò (ni tibi graue sit) hac eadē hora huc accedito, ut Trochiscos unà cōtemplemur, qui in usu publico seruantur. ERAS. Non solùm mihi graue nō est, sed maximè iucundum, tibi, quem uti patrem amo, ac diligo, rem gratam facere. cras statuta hora huc me conferam. SE. Interim bene uale.

FINIS.

INDEX ELECTVA riorum Puluerum, & Confectionum.

FINIS.

